

Strengthening the Identity
of Minority People Leads to Equality

TABLE OF CONTENTS:

	Historic and new minorities and language diversity in the Adriatic Countries: Guidelines for improving the accessibility of plurilingual services	3
	Povijesne i nove manjine i jezična raznovrsnost u jadranskim zemljama: Smjernice za promicanje dostupnosti multijezičnih usluga	17
	Minoranze storiche e nuove e diversità linguistica negli Stati dell'Adriatico: Linee guida per favorire l'accessibilità multilingue dei servizi	31
	Minoritetet historike dhe të reja dhe diversiteti gjuhësor në shtetet e adriatikut: Udhëzime për avancimin e qasjes në shërbimet shumëgjuhësore	45
	Istorijske i nove manjine i jezička raznovrsnost u jadranskim zemljama: Smjernice za promovisanje dostupnosti višejezičnih usluga	59
	Zgodovinske in nove manjšine in jezikovna raznolikost v jadranskih državah: Smernice za spodbujanje večjezičnega dostopa do storitev	73

Historic and new minorities and language diversity in the Adriatic Countries:
Guidelines for improving the accessibility of plurilingual services

INTRODUCTION

These Guidelines are an output of the project SIMPLE (Strengthening the Identity of Minority People Leads to Equality), an innovative initiative of institutional cooperation and capacity building that involves 5 Adriatic Countries, aimed at achieving social cohesion in the area through the strengthening of the cultural identities and diversity values of minority communities historically and recently living in Adriatic Countries.

The partners of the project SIMPLE have developed joint strategies and approaches in the Adriatic basin for the promotion of equality and non-discrimination culture, as basic values for the peaceful coexistence of all citizens, without any discrimination based on ethnic origin. The project tackles 5 important obstacles that block the actual realization of the fundamental rights and principles of social fairness towards historic and new minorities:

- i. The language as barrier for the full accessibility of services, also in territories where the bilingualism (and plurilingualism) is legally recognized;
- ii. The high risk of poverty of minorities because of the difficult access to labor market, the discrimination in job conditions and the underrepresentation;
- iii. The worrying level of children of minority groups out of education systems;
- iv. The unsatisfactory representation of minority issues in the media;
- v. The high risk of multiple gender-based discrimination, prejudices and violence against minority people.

SIMPLE aims to improve the life conditions of minority people transforming the key-factors that nowadays are weakness, therefore providing to public authorities, minority associations, NGOs and other local, regional and national stakeholders of Adriatic Countries guidelines and recommendations for the arrangement of targeted services for addressing the minorities' disadvantages at local level.

These guidelines are part of a set of 5 thematic documents produced and shared by the SIMPLE consortium, that will be the operational tools to be promoted by the Adriatic Permanent Observatory on Minority Communities that will be established within the project. The Observatory, in fact, comprises governance models tested in national pilots, the transnational recommendations and the sociological survey tools and indicators and therefore is a strategic space for monitoring the actual conditions of minorities in the participating Countries and proposing possible governance options on specific issues.

All the guidelines are edited in a single document proposed in 6 languages (English, Croatian, Albanian, Italian, Montenegrin, and Slovenian) in order to favor the concrete comprehension and utilization by all the stakeholders of the project participating Countries.

The full set of Guidelines includes the following documents:

- Minorities and language diversity in Adriatic Countries: Guidelines for improving the accessibility of plurilingual services;
- Minorities and local development in Adriatic Countries: Guidelines for enhancing multiculturalism as resource for the job market;
- Minorities and local development in Adriatic Countries: Business charter on the management and valorisation of diversity;
- Minorities and education sector in Adriatic Countries: Guidelines for enhancing intercultural approaches in education systems;
- Minorities and media in Adriatic Countries: Guidelines for promoting fair and equal information;
- Minorities and gender-based discrimination and violence in Adriatic Countries: Guidelines for preventing, reporting and combating gender-based multiple discriminations and violence.

The documents are available on request from national responsible partners.

Info and contacts on the project website: www.simpleproject.eu.

1. DEFINITIONS

General definitions	
Discrimination	Direct discrimination shall be taken to occur where one person is treated less favorably than another is, has been or would be treated in comparable situation on grounds of racial or ethnic origin. Indirect discrimination shall be taken to occur where an apparently neutral provision, criterion or practice would put persons of a racial or ethnic origin at a particular disadvantage compared with other persons, unless that provision, criterion or practice is objectively justified by a legitimate aim and the means of achieving that aim are appropriate and necessary. (Council Directive 2000/43/EC of 29 June 2000 implementing the principle of equal treatment between persons irrespective of racial or ethnic origin)
Minority Group	A group of persons in a state who: <ol style="list-style-type: none"> a) reside on the territory of that state and are citizens thereof; b) maintain long-standing, firm and lasting ties with that state; c) display distinctive ethnic, cultural, religious or linguistic characteristic; d) are sufficiently representative, although smaller in number than the rest of the population of that state or of a region of that state; e) are motivated by a concern to preserve together that which constitutes their common identity, including their culture, their traditions, their religion or their language. (Article 1, Recommendation 1201 adopted by the Parliamentary Assembly of the Council of Europe in its 44th Session in 1993)
Minority Rights	Minority rights are individual rights that are enjoyed by persons belonging to ethnic, religious and/or linguistic minorities. These individual rights can be exercised in community with other members of the minority group, but some of these rights may only be valuable if used collectively. (Minority Rights Group International, 2012)
Special measures	A variety of strategies designed to enhance employment, educational, or business opportunities, for groups, such as racial or ethnic minorities and women, however, the manner in which these efforts are implemented, the types of action they require, and the broader implications they carry for our society may vary from one specific program to another. The term "special measures" includes also measures that in some countries may be described as "affirmative measures", "affirmative action" or "positive action" (Committee on the elimination of racial discrimination, General recommendation No. 32. The meaning and scope of special measures in the International Convention on the Elimination of All Forms Racial Discrimination" CERD/C/GC/32)

Specific definitions	
Language diversity	Presence of different language varieties in the same geographical or in the language repertoire of a speaker. The preservation and significance of linguistic diversity have become shared values in European societies; can be implemented through plurilingual education. (Council of Europe, "From linguistic diversity to plurilingual education", 2007)
Minority Language	A minority language is a language traditionally used within a given territory of a State by nationals of that State who form a group numerically smaller than the rest of the population and different from the official language(s) of that State. (Council of Europe, "European Charter for Regional or Minority Languages")
Multilingualism	A person's ability to use several languages and the co-existence of different language communities in one geographical area. When talking about policies, Multilingualism is "a policy that promotes a climate that is conducive to the full expression of all languages, in which the teaching and learning of a variety of languages can flourish." (A New Framework Strategy for Multilingualism, Working document of the European Parliament, 2005)
Plurilingualism	The ability to use languages for the purposes of communication and to take part in intercultural action, where a person, viewed as a social agent, has proficiency of varying degrees, in several languages and experience of several cultures. (Common European Framework of Reference for Languages)

2. PRINCIPLES

I. Accessible Services respect and adopt Cultural and Linguistic Diversity

Conforming to the principles embodied in the United Nations International Covenant on Civil and Political Rights, and according to the spirit of the Council of Europe Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, the right to use a regional or minority language in private and public life is an inalienable right. States should guarantee the freedom of choice by creating an environment in which a variety of ideas and information can flourish as communicated in various languages. The use of the language of choice is an important human right. Language is a primary marker of identity and it is through language that we are able to identify ourselves, others, and to be identified by others, that we think, communicate and relate to the world around us.

II. Intercultural Education Respects Identities

The cultural identity of each learner should be respected through the provision of culturally appropriate and responsive cultural education. The recognition of the regional or minority languages is an expression of cultural and linguistic wealth, and because of this their use should be facilitated and encouraged in speech and writing, in public and private life. This can be achieved also providing facilities to enable non-speakers of a regional or minority language living in the area where it is used, to learn it if they want.

III. Special Measures for minorities do not discriminate the mainstream group

According to the European Charter for regional or minority languages, the adoption of special measures in favor of regional or minority languages aimed at promoting equality between the users of these languages and the rest of the population or which take due account of their specific conditions is not considered to be an act of discrimination against the users of more widely-used languages. The public opinion of the majority must become aware of the fact that minorities and their languages enrich societies and make them more functional and rich, varied and more democratic.

IV. Equality and non-discrimination Policy

The promotion of equality and non-discrimination policies represents a basic principle for the pacific coexistence of all the people living in a pluri and multi ethnical and cultural environment-territory, regardless of their origin, ethnicity and language, where every single citizen or group of citizens must enjoy complete freedom in expressing and affirming their own identity.

V. Bilingualism, Multilingualism and Plurilingualism need to be exercised

Bilingualism, Multilingualism and Plurilingualism imply the ability to use two or more languages and move easily within two or more cultures. To be able to develop bilingualism and plurilingualism, the bilingual or plurilingual subjects need to hear both the languages spoken in sufficient extent and to have frequent opportunities to use them at all levels. In case of unavailable services, the application of bilingualism and plurilingualism becomes more and more difficult, often leading to the danger of giving up the right to use one's minority group own language or limit it to familiar use, causing frustrations and seriously threatening the promotion of the principles of equality and coexistence of the various ethnic and linguistic components of a territory, thus facilitating the process of assimilation. Bilingualism, Multilingualism and Plurilingualism entail economic advantages, too: jobs are more easily available to those who speak several languages, and multilingual companies have a better competitive edge than monolingual ones. Bilingualism brings with it many benefits: it makes the learning of additional languages easier, enhances the thinking process and fosters contacts with other people and their cultures.

3. GOVERNANCE MODELS AND GOOD PRACTICES

Public free translation services for economic activities information	
Place	Rovinj-Rovigno – CROATIA
Organization/s	Rovinj-Rovigno Municipality
Period	Since the approval of the local Statute / April 2012
Description	According to its Statute (Chapter IX, Art.31), on the territory of the Municipality of Rovinj-Rovigno, the Croatian and Italian language are completely equal and the Municipality assures all the necessary conditions to guarantee the equal use of both languages in public and official local life. Other minority rights are stated in (Ch. I, Articles 7-8, Ch. V, Art. 22, Ch. IX, Art. 31- 44 and Ch. X, Art. 45 48). The Municipality has recently issued a Recommendation Act for all the economic and responsible subjects supplying services for the citizens, to respect the articles of the local Statute regarding the respect of bilingualism (Croatian-Italian) in writing the names of business firms, the kind of service or activity offered, working hours and other relevant information on the façade of their premises. The Recommendation, signed by the Municipality Mayor, contains also an invitation to contact the local Department for general and Municipal Administration to ask for free translation services from Croatian into Italian and vice versa.
Replicable feature	<ul style="list-style-type: none"> Offering free translation services in order to promote bilingualism and the respect of the laws and principles on matters of minority rights.
Info & contacts	Grad Rovinj-Rovigno / Città di Rovinj-Rovigno Matteotti Square 2 - 52210 Rovinj-Rovigno, Croatia. Tel: 052/805-218 /805-228 (www.rovinj.hr)

Unified State Office for the support of the Slovenian linguistic minority in accessing public services	
Place	Region of Friuli-Venezia Giulia – ITALY
Organization/s	Prefecture of Trieste (Italy); The Italian Revenue Agency (Agenzia delle Entrate)
Period	Since 2007
Description	<p>Law No 482 of 15 December 1999 "Rules on the Protection of Historic Linguistic Minorities"/ Law No 38 of 23 February 2001 "Rules on the Protection of Slovenian Linguistic Minority of Friuli-Venezia Giulia Region" – Art. 8: Slovenian Language Use in Public Administration; Art 10: Public Signs and Topographical Names.</p> <p>On 21 December 2007 a "Unified State Office for the Slovenians", aimed at ensuring the rights of the Slovenian linguistic minority people, was established. The office was created thanks to an agreement between the Prefecture of Trieste, the Regional Office for Education, the Office SIIT 3 (for Integrated infrastructures and transport services) of the Ministry of Transports and the Italian Revenue Agency (Agenzia delle Entrate), which signed an agreement involving its regional offices.</p> <p>The office's specific tasks are the following ones:</p> <ul style="list-style-type: none"> Translation of acts submitted in Slovenian to the administrative bodies of the Province of Trieste; the office also receives directly those acts, translates and forwards them to the competent authorities in order to initiate procedures; Communication in Slovenian with the Slovenian linguistic minority members wishing to use that language in their relations with the offices of the public authorities referred to in Art. 4 of Law No. 38/2001; Upon request of the authorities referred to in Art. 4, the office translates from Italian into Slovenian the correspondence as well as acts and decisions of any kind intended for public use and addressed to the citizens having requested the issuance in Italian and Slovenian pursuant to Art. 8 of Law No. 38/2001. All forms concerning services to be provided in Slovenian are available on-line.

Replicable feature	<ul style="list-style-type: none"> Ensuring normative and legal conditions aimed at safeguarding and developing the rights of minorities; Providing quick on-line information and access to public services in the minority languages.
Info & contacts	<ul style="list-style-type: none"> Official Journal No. 297 of 20 December 1999; Official Journal No. 56 of 8 March 2001. <p>Sportello Unico Statate per gli Sloveni (S.U.S.S.)/ Drzavno Splosno Okence za Slovence (D.S.O.S.) Via dei Piccardi, 9 - 34141 Trieste, Italy. (www.prefettura.it/trieste/contenuti/3350.htm)</p>

Office for Bilingualism and foreign languages	
Place	Autonomous Province of Bolzano – ITALY
Organization/s	Office for Bilingualism and Foreign Languages of the Department for Italian Culture of the Province of Bolzano
Period	Since 1961
Description	Promoting the learning of German and foreign languages by the Italian group is a very important strategic task pursued by the Office for Bilingualism and Foreign Languages of the Department for Italian Culture working in the field of language promotion through the implementation of cultural and educational measures which are diversified according to language and age group. One of the courses prepares participants for the bilingualism examination (Patentino A/B). Law No. 1165 of 23rd October 1961 establishing the payment of a bilingualism allowance for all civil servants working in the Province of Bolzano was subsequently amended by Law No. 454 of 1980 and by Art. 22 of Law 354 of 1997 that linked the allowance to the various “grades” (from A to D) of the certificate of knowledge of Italian and German (the so-called patentino) separating it from the post held.
Replicable feature	<ul style="list-style-type: none"> Promotion of the minority language and culture among the majority population in order to facilitate communication and life together.
Info & contacts	<p>Provincia di Bolzano - Ufficio Bilinguismo e lingue straniere “Edificio Plaza”, Via del Ronco 2, 39100 – Bolzano, Italy Tel: +39 0471 41 1260 Fax: +39 0471 41 12 79 @: ufficio.bilinguismo@provincia.bz.it (www.provincia.bz.it/centromultilingue)</p>

4. EUROPEAN AND ADRIATIC RELEVANT ACTORS

Italian Union, Rijeka-Fiume/Koper-Capodistria (Croatia and Slovenia)	
Typology	Minority Group
Ordinary activities	<ul style="list-style-type: none"> Providing Language support; Running cultural associations and sportive programmes; Represents the Institutions of the Italian National Community; Running school activities; Preservation and development of national identity, cultural and linguistic diversity of the members of the Italian National Community; Maintaining the integrity and indivisibility of the Italian minority in Slovenia and Croatia.
Role for the guidelines implementation	<ul style="list-style-type: none"> Monitoring minority groups’ rights application; Supplying information about minority groups – media; Supporting and enhancing textbook translation for minority schools.
Info & contacts	<p>Via delle Pile-Uljarska 1/IV, 51000 - Fiume-Rijeka, Croatia. Tel: +385(0)51338285(911) Fax: +385(0)51212876 @: amministrazione@unione-italiana.hr Via Boris Kidric 35 - Kidriceva ul. 35, 6000 Capodistria-Koper, Slovenia Tel: +386(0)56311220(1) +386(0)5 63 11 223 Fax: +386(0)5 63 11 224 @: unione.it.cap@siol.net</p>

Region of Istria (Croatia)	
Typology	Local and Regional Administration
Ordinary activities	Administration of the political and social public life at local and regional level.
Role for the guidelines implementation	<ul style="list-style-type: none"> Monitoring the application of minority rights at regional and local level; Providing action plans aimed at enhancing bilingualism and minority rights regarding public services accessibility; Support in the implementation of the Multilingual Support Agency tested in the SIMPLE project.
Info & contacts	<p>Region of Istria Flanatička, 29 - 52100 Pula – Pola, Croatia. Tel: 00385 52 830 872 @: uprava@istra-istria.hr (www.istra-istria.hr)</p>

Autonomous Region of Friuli-Venezia Giulia (Italy)	
Typology	Autonomous region
Ordinary activities	Administration of the political and social public life at regional level.
Role for the guidelines implementation	<ul style="list-style-type: none"> Monitoring the application of minority rights at regional and local level; Providing action plans aimed at enhancing bilingualism and minority rights regarding public services accessibility;
Info & contacts	<p>Regione Autonoma Friuli Venezia Giulia Piazza Unità d'Italia, 1 - 34121 – Trieste, Italy. Tel: +39 040 3771111 @: regione.friuliveneziagiulia@certregione.fvg.it</p>

European Centre for Minority Issues - ECMI	
Typology	NGO involved in conflict resolution and inter-ethnic relations
Ordinary activities	The European Centre for Minority Issues (ECMI) conducts practice and policy-oriented research, provides information and documentation, and offers advisory services concerning minority-majority relations in Europe. It serves European governments and regional intergovernmental organizations as well as non-dominant groups throughout. The Centre co-operates with the academic community, the media and the general public through the timely provision of information and analysis.
Role for the guidelines implementation	<ul style="list-style-type: none"> Supplying information and online resources on minority rights and minority languages as well as culture and diversity, with models of projects and training opportunities
Info & contacts	European Centre for Minority Issues (ECMI) Schiffbrücke 12, D-24939 - Flensburg, Germany Tel: +49 (0) 461 14149-0 Fax: +49 (0) 14149-19 @: info@ecmi.de

Federal Union of European Nationalities - FEUN	
Typology	NGO of the autochthonous, national minorities in Europe
Ordinary activities	<ul style="list-style-type: none"> Represents the interests of the European minorities – on regional, national and especially on the European level; Works together with the European Union, the Council of Europe and the United Nations and is the voice of the minorities at the international organizations, especially at the European Union and the Council of Europe as well as at the United Nations and the OSCE.
Role for the guidelines implementation	Supplying information and online resources on autochthonous minority rights and minority languages with a large range of documents and information on FUEN Congresses and useful links
Info & contacts	FUEN Schiffbrücke 41, 24939 - Flensburg, Germany. Tel: 0049 - 461-12855 @: info@rml2future.eu

Minority Rights Group International	
Typology	Human Rights NGO
Ordinary activities	Works to secure the rights of ethnic, religious and linguistic minorities and indigenous people worldwide, and to promote cooperation and understanding between communities.
Role for the guidelines implementation	Supplying information and online resources on minority rights and minority languages with a large range of documents and useful links regarding all European and world countries.
Info & contacts	Minority Rights Group International 54 Commercial Street - E1 6LT - London, UK Telephone: +44 (0)20 7422 4200 Fax: +44 (0)20 7422 4201 @: minority.rights@mrgmail.org

Other minorities' associations	
Typology	Minorities' association
Ordinary activities	Providing support to minority groups' members in order to preserve and develop their specificity and their linguistic and cultural customs and traditions Running cultural programs for their own members but also for the mainstream groups to testify their presence on the territory and enhance local social coexistence and cooperation
Role for the guidelines implementation	Monitoring and promoting practical activities in order to better minority groups' rights application on the territory, with particular regard to services accessibility Promoting the principles of language diversity, bilingualism and multilingualism through a constant cooperation with local and regional authorities Providing support to schools and other minority institutions in their functioning and textbook translation
Info & contacts	Administrative Department for the Italian National Minority and other Ethnic Groups A.Rismondo, 2 - 52210 - Rovinj-Rovigno, Croatia. Tel: 052/830-872 Fax: 052/842-123 @: talz-nacm@istra-istria.hr

5. CASE STUDY: THE MULTILINGUAL SUPPORTING AGENCY OF ISTRIA REGION

The Multilingual Supporting Agency is a pilot service established by Istria Region in the framework of the EU cross-border project SIMPLE (*Strengthening the Identity of Minority People Leads to Equality*), co-financed by the Adriatic IPA CBC Programme 2007-2013.

The Agency is a public service for the linguistic assistance to citizens and local or public bodies, in a context of historical and new minority communities, offering multilingual services in Italian, Croatian, Montenegrin, Slovenian and Albanian.

The Agency operates within the Administrative Department for the Italian National Minority and other Ethnic Groups of the Region of Istria-Istria, situated in Rovinj-Rovigno Municipality, A.Rismondo St. 2; Tel. 052/830-872; Fax 052/842-123; e-mail: talz-nacm@istra-istria.hr.

Objectives of the service:

1. To strengthen the social cohesion among various national and minority groups through enhancing and promoting the values of cultural and linguistic diversity as an expression of cultural and social wealth;
2. To promote the idea that bi and multilingualism is not a kind of additional expense or privilege, but an investment for the present and the future;
3. To favour the public use and study of minority language, with particular reference to the autochthonous toponyms of places, streets and roads and relevant buildings;
4. To enhance the awareness of citizens on the existing rights and tools for minorities' people for accessing local public services;
5. To strengthen the social coexistence and cooperation through the information on topics of historical and new minorities and on their role in the local community;
6. To facilitate and encourage the use of the minority languages in speech and writing, in public and official life, through the promotion of the principles of bilingualism, multilingualism and plurilingualism;
7. To support minorities' communities for the promotion and monitoring of the application of the rights of minorities;
8. To enable non-speakers of the minority language to learn the minority language and culture through targeted facilities.

The Agency target users:

The target users are: minority associations and institutions-schools, local and regional public authorities, private citizens and public administrations, social organizations, public and private institutions and organizations offering services to citizens.

The Agency's services:

1. Linguistic assistance to citizens and public administrations, meeting the needs and bettering the opportunities of daily contacts between minority and mainstream groups:
  - translation of public and private notices regarding all kinds of economic subjects and public/private services (health care, welfare, pension insurance, tax administration, utilities, shops, agencies, restaurants, banks, post offices, and others);
  - strengthening of the corporate websites of public administrations at all levels, ensuring the users' computerized approach to regulations and forms (public documents, publications and tools of urban municipalities) translated in the minority language;
  - promotion of language courses for public officers needing training in the minority language (policemen, doctors and nurses, specialized professionals, bank, post office clerks, shop assistants and other services);
2. Support to local and regional authorities in official acts translation and elementary training on minority language:
  - compilation of a glossary of basic administrative-legislative terminology in order to obtain standardized translation models to be used at local and regional level;
  - training courses for translators having the same aim, where and if possible, supported by local networks and appropriate technology (ex. specialized computer programs offered on the net and used in common by all local or regional public administrations in order to guarantee a valid, standardized translation net).
3. Practical support to citizens and institutions in the translation of acts, documents and compulsory and/or useful public notices (free translation services CRO-IT and vice versa);
4. Assistance to minority schools for book translations in accordance with minority school representatives and other relevant subjects (draft of a plan of needs and support in finding possible solutions);
5. Linguistic and financial assistance to relevant authorities for reviewing of bilingual road signs and promotion of activities aimed at the preservation of autochthonous toponyms;
6. Supplying information on citizens' rights and local public services availability in terms of minority rights and language diversity (informative leaflet containing a list of the main law acts on citizens and minority rights with relevant sources of information – local networks-sites, archives, on-line accessibility, the chart of public services at local level and minority accessibility);
7. Supplying information on the role and importance of minorities and language diversity and promotion of the values of bi and multilingualism as contributing to the cultural, social and economic wealth of a territory (informative leaflet containing a valid historical-legislative and cultural support in the information on the role and importance of autochthonous, historic and/or

new minorities: brief description of the main historical facts at the basis of the existence of minorities, structure and availability of minority institutions, contact opportunities-sites, e-mails, tel./fax numbers, working hours, etc.) and of the activity of minority institutions seen as essential contribution to the overall life of the territory);

8. Assistance to minority associations for the preservation and promotion of minority customs and cultural traditions aiming especially at making them visible and well-known among the majority through an adequate system of information:

- - support in the implementation of informative initiatives and media projects about the activity of the minority on the media in the majority language in order to promote the minority language and culture in public life and ensure its vitality (leaflets, brochures, newspapers, magazines, local radio and TV programmes, Internet sites, etc.), spreading the knowledge of minority cultural and linguistic traditions and values.

9. Provide local administrations with simultaneous translation services at conferences, debates, meetings and cultural and sports events organized by various sports and cultural associations, in order to promote the use of minority languages in public life and guarantee citizens the right to speak in their own language.

Organization of the Agency

Working hours:

The pilot Agency is open to the public 18 hours a week, 3 times a week.

The service is also available on appointment for particular needs of the users.

Logistic:

The Agency is located within the seat of the Administrative Department for the Italian National Minority and Other Ethnic Groups, in Rovinj-Rovigno, A.Rismondo 2, Tel. 052/830-872 Fax 052/842-123, where it has its own office, 1 computer, 1 photocopier, telephone and fax facilities, all the necessary dictionaries and various texts on the topic of language diversity and minorities' rights. The Agency e-mail is simple@istra-istria.hr

Staff:

Agency Manager (1):

Qualifications and experiences:

- University degree in humanistic or social sciences
- Excellent knowledge of English and active knowledge of Italian language, speaking and writing
- Membership or participation in the activities of associations, civil society organizations and institutions in the field of promotion and protection of minority rights
- at least 5 years of work experience in the relevant profession.

Functions:

Monitors the functioning of the Agency and coordinates the overall activity, especially:

- offers information (oral and/or written) on citizens' rights and available public services – Public Office for Bilingualism (One-stop shop);
- cooperates with regional and local administrations to suggest and arrange main actions for the information on citizens' rights and public social services, particularly minority rights;
- suggests actions and agrees with various minority and other institutions on the necessary forms of linguistic assistance for the translation of administrative acts and compulsory or useful public notices;
- supplies support to minority schools for textbook translations;
- contacts authorities and relevant bodies at various levels to assure bilingualism of road signals, bilingual official names of places and toponyms;
- offers support in the translation of official acts and the promotion of elementary training on minority language (courses for public officers and other relevant factors-specific groups);
- arranges the organization of courses for official translators aimed at unifying official acts terminology in the given territory, ensuring where possible, technological support;
- collects all the material to be translated from citizens and public or private institutions and ensures high quality translations in due time.

Professional Translator (1 or more – depending on the targeted linguistic minorities)

Qualifications and experiences:

- Professional translator, University degree in humanistic or social sciences-languages
- At least 5 years of work experience in the relevant profession.

Functions:

Translates all the acts issued by the Agency and any other arranged or scheduled text and is at the disposal of citizens for the translation of acts, brochures, leaflets, public notices and other written texts in order to facilitate the bilingual or multilingual communication between majority and minority groups and citizens and public services representatives.

6. RECOMMENDATIONS

Promoting Cultural and linguistic diversity – added value:

In order to promote social cohesion and the values of cultural and linguistic diversity, it will be relevant to provide permanent forms of information campaigns and “media projects” about minority and ethnic groups, their historical background, the concept of autochthony, their activities and services. In this respect, it is very important to improve the role of public “majority” media in presenting, treating, promoting minorities, their culture and language (especially public TV and radio programmes, newspapers and magazines, official administrations’ Internet sites and networks) stating clearly that minorities represent an “added value” in all societies, as bridges of multiculturalism and the foundation on which the European Union is based. These projects should not be conceived to supply information to or for minority groups about themselves, but should be addressed to the majority public opinion to make it aware of the existence of minorities and their languages.

Respect of identities and Intercultural Education

The cultural identity of each learner should be respected through the provision of culturally appropriate and responsive quality education for all. There cannot be true mutual respect without knowledge of the “other” and of the other’s language. Only knowing two or more languages and moving within two or more cultures can ensure access to real bilingualism/multilingualism imply the ability to use two or more languages and move easily within two or more cultures. This is why it is essential to provide opportunities for learning the other’s language and culture in an environment of mutual trust and respect. Public administrations should find ways to constantly promote the learning of minority language and culture.

“Special Measures” for minorities do not discriminate the mainstream group

“Special measures” for minorities (specific programmes to boost the skills of certain groups, or quotas in political representation, education and employment) introduced to benefit disadvantaged groups are not privileges for those groups and do not discriminate against other sections of society as long as they meet certain conditions and they serve to balance discriminatory behaviours. This principle should be made clear by public administrations and official/public media and should become an integrated part of intercultural/diversity education.

Monitoring Public services accessibility for minority groups

In order to ensure the fruition of public services by minority groups’ members and grant bilingual/multilingual accessibility to public services, it is important to monitor permanently the territory and gather data on the existing situation of minority and ethnic groups and the application of existing rules and law acts in everyday life. The monitoring should be provided by local administrations with the support of relevant minority associations in order to supply valid and reliable analysis and arrange clear action plans. Such plans should include the recruitment of minority groups members in the public sector and the knowledge of the minority language by public officers as well as bi/multilingual forms issued by local and regional administrations, courts of law, land registry offices, port authority, revenue agencies, municipality-owned concerns supplying water and energy, health care, welfare, retirement insurance, post-offices, banks, transport, etc.). Particular attention should be paid to services supplied by public and private commercial businesses (shops, restaurants, markets, etc.).

Marking Visible bi/multilingualism - ID card of a bi/multilingual territory

The promotion of the principles of bi/multilingualism is strongly linked to the right to visible bi/multilingualism as, in this way, the territory is immediately marked as “different” and even people coming from outside would know that there is something special about it. This is why public administrations at all levels should intensify efforts to grant bi/multilingual road signs, public notices, names of streets, commercial businesses, public and private institutions and bodies and to preserve local toponyms.

Supporting Minority schools

In order to support minority schools it would be essential to enhance the translation of textbooks at all educational levels. Political and administrative bodies at local, regional and national-ministerial level, together with minority associations, should ensure all the necessary conditions to grant the translation of textbooks for minority schools as an essential condition of their existence and development.

Accessibility of minority groups to cultural and sports events

Local and Regional administrations should promote and support cultural and sports activities in the minority language as well as simultaneous translation of cultural and sports activities in the majority language ensuring all the necessary technological support to make this possible (booths for simultaneous translations and an adequate number of professional translators).

Local networks – an important means for the promotion of language diversity

In order to promote language diversity and minority rights local institutions and authorities should provide all the conditions to enhance local networks aimed at improving access to public services and meeting the needs of minorities as part of the mainstream public. These projects should not be conceived to supply information to minority groups about themselves, but should be addressed to the majority public opinion to make it aware of the existence of minorities and their languages.

7. ESSENTIAL LITERATURE

Council of Europe, European Charter for Regional or Minority Languages, 1992
Council of Europe, Framework Convention for the Protection of National Minorities, 1995
[ECMI](#), Working Paper 61 on ‘Indicators and the European Charter for Regional or Minority Languages, 2012.
[European Commission](#), LACE: Linguistic diversity in Europe, The Intercultural Competences Developed in Compulsory Foreign Languages Education in the European Union, 2011.
[European Commission](#), Study on the Contribution of Multilingualism to Creativity, 2009
[European Parliament](#), REPORT with recommendations to the Commission on European regional and lesser used languages – the languages of minorities in the EU – in the context of enlargement and cultural diversity, Committee on Culture, Youth, Education, the Media and Sport, 2003
Grad Rovinj-Città di Rovigno (CRO), Statut Grada/Statuto della Città di Rovinj-Rovigno, 2009
[Italian Parliament](#), law no. 482 of 15 of December 1999: “Norme in materia di tutela delle minoranze linguistiche storiche”.
[Italian Parliament](#), Law No. 38 of 23 February 2001 “Rules on the Protection of Slovenian Linguistic Minority of Friuli-Venezia Giulia Region”.
Municipality of Sgonico (Trieste - Italy), Statuto Comunale/Obćinski Statut, 2004

[OSCE High Commissioner on National Minorities](#), Recommendations on Policing in Multi-Ethnic Societies, 2006
[United Nations](#), Minority Rights: International Standards and Guidance for Implementation, 2010.

Useful Links:

[Adum](#): Information on relevant EU programmes to cofund projects in minority
[Atlantis](#): Research on minority languages
[Autonomous Province of Bolzano](#): Multilingual Centre
[BBC](#): Languages across Europe
[Centre for Multiethnic Research](#): The Centre for Multiethnic Research
[Ciemen](#): Centre Internacional Escarré per les Minories Ètniques i les Nacions

[Council of Europe](#): Language Policy Unit
[Euromosaic](#): European Commission’s study of the minority language groups of the EU
[European Language Council](#): permanent and independent association whose main aim is the quantitative and qualitative improvement of knowledge of the languages and cultures of the European Union and beyond
[Minority Rights Group International](#): human rights ngo that campaigns worldwide for the rights of minorities
[Regione Autonoma Friuli Venezia Giulia](#): Regional language communities

Povijesne i nove manjine i jezična raznovrsnost u jadranskim zemljama:
Smjernice za promicanje dostupnosti multijezičnih usluga

UVOD

Ove Smjernice su rezultat projekta SIMPLE* (*Jačanje identiteta pripadnika manjina vodi ravnopravnosti*), inovativne inicijative institucionalne suradnje i jačanja kapaciteta institucija u koju je uključeno 5 jadranskih zemalja, s ciljem ostvarivanja socijalne kohezije određenog područja jačanjem kulturnih identiteta i raznovrsnosti vrijednosti manjinskih zajednica koje su povijesno ili nedavno prisutne u jadranskim zemljama.

Partneri u SIMPLE projektu izradili su zajedničke strategije i pristupe u jadranskoj regiji za promociju kulture ravnopravnosti i nediskriminacije kao osnovnih vrijednosti za miroljubiv suživot svih građana, bez ikakve diskriminacije na temelju etničke pripadnosti. Projekt se bavi s 5 važnih prepreka koje sprječavaju stvarnu realizaciju osnovnih prava i načela socijalne pravednosti prema povijesnim i novim manjinama:

- i. jezik kao prepreka potpunoj dostupnosti usluga, čak i u područjima gdje su dvojezičnost i plurijezičnost (višejezičnost) zakonski priznate;
- ii. veliki rizik od siromaštva manjina zbog otežanog pristupa tržištu rada, diskriminacije u uvjetima zapošljavanja te podzastupljenosti;
- iii. zabrinjavajući broj djece pripadnika manjinskih grupa koja ostaju izvan obrazovnog sustava;
- iv. nezadovoljavajuća zastupljenost manjinskih pitanja u medijima;
- v. velik rizik od raznih oblika spolne diskriminacije, predrasuda i nasilja protiv pripadnika manjina.

Cilj projekta SIMPLE je poboljšavanje životnih uvjeta pripadnika manjina transformacijom ključnih čimbenika koji danas predstavljaju slabosti, izradom smjernica i preporuka za osmišljavanje ciljanih usluga koje se bave nepogodnostima za manjine na lokalnoj razini i dostave istih javnim tijelima, udruženjima manjina, NGO-ima i drugim regionalnim i nacionalnim dionicima jadranskih zemalja.

Ove smjernice su dio kompleta kojeg čini 5 tematskih dokumenata, a koje je pripremio i objavio SIMPLE Konzorcij. Navedene smjernice bit će korištene kao radni alati koje će promicati Stalni jadranski opservatorij za manjinske zajednice (*Adriatic Permanent Observatory on Minority Communities*) koji će biti uspostavljen u sklopu projekta. Zapravo, Opservatorij se sastoji od modela upravljanja ispitanih kroz provedbu nacionalnih pilot projekata, transnacionalnih preporuka te alata i pokazatelja dobivenih sociološkim istraživanjima i time predstavlja strateški prostor za praćenje aktualnih uvjeta manjina u uključenim zemljama i za predlaganje mogućih opcija za upravljanje specifičnim pitanjima.

Sve smjernice su izdane u jedinstvenom dokumentu raspoloživom na 6 jezika (engleskom, hrvatskom, albanskom, talijanskom, crnogorskom i slovenskom) kako bi svim dionicima iz zemalja koje sudjeluju u projektu olakšali konkretno razumijevanje i korištenje istih.

Komplet Smjernica uključuje sljedeće dokumente:

- Manjine i jezična raznovrsnost u jadranskim zemljama: Smjernice za promicanje dostupnosti multijezičnih usluga;
- Manjine i lokalni razvoj u jadranskim zemljama: Smjernice za unaprjeđivanje plurikulturalnosti kao resursa za tržište rada;
- Manjine i lokalni razvoj u jadranskim zemljama: Poslovna povelja o upravljanju i unaprjeđivanju raznovrsnosti;
- Manjine i obrazovni sektor u jadranskim zemljama: Smjernice za unaprjeđivanje međukulturalnih pristupa unutar obrazovnih sustava;
- Manjine i mediji u jadranskim zemljama: Smjernice za promicanje pravednog i ravnopravnog informiranja;
- Manjine i spolna diskriminacija i nasilje u jadranskim zemljama: Smjernice za sprječavanje, izvješćivanje i borbu protiv raznih oblika spolne diskriminacije i nasilja.

Navedeni dokumenti su dostupni na zahtjev odgovornih nacionalnih partnera. Informacije i kontakti nalaze se na internetskoj stranici projekta: www.simpleproject.eu.

*SIMPLE - Strengthening the Identity of Minority People Leads to Equality

1. DEFINICIJE

Opće definicije	
Diskriminacija	Direktna diskriminacija se događa kada se s nekom osobom postupa, postupalo se ili bi se nepovoljnije postupalo u usporedivoj situaciji od neke druge osobe na temelju njene rasne ili etničke pripadnosti. Indirektna diskriminacija se događa kada naizgled neutralna odredba, kriterij ili praksa stavlja osobe neke rasne ili etničke pripadnosti u specifično nepovoljan položaj u odnosu na druge osobe, osim ako je takva odredba, kriterij ili praksa objektivno opravdana legitimnim ciljem, a sredstva za postizanje tog cilja su odgovarajuća i nužna. (Direktiva Vijeća 2000/43/EZ od 29. lipnja 2000. o primjeni načela ravnopravnosti osoba neovisno o njihovom rasnom ili etničkom podrijetlu)
Manjinska grupa	Grupa osoba u nekoj državi koje: a) borave na teritoriju te države i njeni su državljani; b) održavaju dugovječne, čvrste i trajne veze s tom državom; c) pokazuju distinktivne etničke, kulturne, religijske ili jezične karakteristike; d) su dovoljno zastupljene, unatoč tome što ih je manji broj od ostatka stanovništva te države ili neke regije te države; e) su motivirane brigom za zajedničko održavanje onog što čini njihov zajednički identitet, uključujući njihovu kulturu, običaje, religiju i jezik. (Članak 1, Preporuka br. 1201 koju je Parlamentarna skupština Vijeća Europe usvojila na svojoj 44. sjednici održanoj 1993. godine)
Manjinska prava	Manjinska prava su osobna prava osoba koje pripadaju etničkim, religijskim i/ili jezičnim manjinama. Navedena osobna prava se mogu primjenjivati u zajednici s ostalim pripadnicima te manjinske grupe, ali neka od tih prava mogu biti vrijedna jedino ako se koriste kolektivno. (Međunarodna grupa za prava manjina, 2012.)
Posebne mjere	Niz različitih strategija osmišljenih za unapređenje mogućnosti zapošljavanja, obrazovanja i poslovanja za grupe kao što su rasne ili etničke manjine i žene. Međutim, način na koji se te mjere provode, vrste djelovanja koje one zahtijevaju, te šire implikacije koje one imaju za naše društvo mogu se razlikovati od jednog do drugog specifičnog programa. Izraz „posebne mjere“ također uključuje mjere koje se u nekim zemljama opisuju kao „afirmativne mjere“, „afirmativna akcija“ ili „pozitivno djelovanje“ (Odbor UN-a za ukidanje rasne diskriminacije, Opća preporuka br. 32: značenje i opseg posebnih mjera u Međunarodnoj konvenciji o suzbijanju svih oblika rasne diskriminacije“ CERD/C/GC/32)

Specifične definicije	
Jezična raznovrsnost	Prisutnost više različitih jezika na istom geografskom području ili u jezičnom repertoaru govornika. Očuvanje i značaj jezične raznovrsnosti postali su zajedničke vrijednosti u europskim društvima i mogu se provoditi putem multijezičnog obrazovanja. (Vijeće Europe „Od jezične raznovrsnosti do multijezičnog obrazovanja“, 2007.)
Manjinski jezik	Manjinski jezik je jezik kojeg državljani pojedine države koji čine brojčano manju skupinu od ostatka stanovništva tradicionalno koriste unutar određenog područja te države, a koji nije/su službeni jezik(ci) te države (Vijeće Europe „Europska povelja za regionalne i manjinske jezike“)
Multijezičnost	Sposobnost osobe da koristi više jezika i supostojanje različitih jezičnih zajednica unutar jednog geografskog područja. Kada govorimo o politikama, multijezičnost je „politika koja promiče okruženje koje je poticajno za potpun izražaj svih jezika, u kojem je moguće razvijati podučavanje i učenje raznih jezika.“ („Nova okvirna strategija multijezičnosti“, radni dokument Europskog parlamenta, 2005.)
Plurijezičnost (višejezičnost)	Sposobnost korištenja više jezika u komunikacijske svrhe i sudjelovanja u međukulturalnom djelovanju gdje osoba, u uloji zastupnika društva, poznaje nekoliko jezika na različitim stupnjevima poznavanja istih te je upoznata s nekoliko različitih kultura (Zajednički europski referentni okvir za jezike)

I. Dostupne usluge poštuju i prihvaćaju kulturnu i jezičnu raznovrsnost

Sukladno načelima Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima UN-a, te sukladno duhu Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda Vijeća Europe, pravo na korištenje regionalnog ili manjinskog jezika u privatnom i javnom životu predstavlja neotuđivo pravo. Države trebaju jamčiti slobodu izbora stvaranjem okruženja u kojem se može razvijati izobilje ideja i informacija koje će se prenositi na raznim jezicima. Korištenje jezika po izboru je važno ljudsko pravo. Jezik je osnovno obilježje identiteta i kroz jezik prepoznajemo sebe i druge, a drugi prepoznaju nas; kroz jezik mislimo, govorimo i uspostavljamo odnose sa svijetom koji nas okružuje.

II. Međukulturalno obrazovanje poštuje identitete

Kulturni identitet svakog učenika treba se poštivati pružanjem kulturološki prikladnog i odazivnog obrazovanja. Uvažavanje regionalnih ili manjinskih jezika je izraz kulturnog i jezičnog bogatstva te zbog toga njihovo korištenje treba olakšavati i poticati kako u govoru tako i u pismu, u javnom i privatnom životu. Navedeno je također moguće postići osiguravanjem preduvjeta koji će omogućiti onima koji se ne služe pojedinim regionalnim ili manjinskim jezikom, a žive u području u kojem se isti govori, da ga nauče ukoliko to žele.

III. Posebne mjere za manjine ne diskriminiraju većinsku skupinu

Prema Europskoj povelji za regionalne i manjinske jezike, usvajanje posebnih mjera u korist regionalnih i manjinskih jezika usmjerenih na promicanje ravnopravnosti između korisnika tih jezika i ostatka populacije ili koje uzimaju u obzir njihove specifične okolnosti, ne smatra se činom diskriminacije govornika više korištenih jezika. Potrebno je osvijestiti većinsko mišljenje javnosti o činjenici da manjine i njihovi jezici obogaćuju društva i čine ih funkcionalnijim i bogatijim, raznovrsnijim i demokratskijim.

IV. Politika ravnopravnosti i nediskriminacije

Promocija politika ravnopravnosti i nediskriminacije predstavlja osnovno načelo za miran suživot svih ljudi koji žive u plurietničkoj i višeetničkoj i kulturnoj sredini-području, bez obzira na njihovo podrijetlo, etničku pripadnost i jezik, gdje svaki pojedini građanin ili grupa građana mora uživati potpunu slobodu izražavanja i potvrde svojega vlastitog identiteta.

V. Dvojezičnost, multijezičnost i plurijezičnost (višejezičnost) moraju se prakticirati

Dvojezičnost, multijezičnost i plurijezičnost (višejezičnost) podrazumijevaju sposobnost korištenja dvaju ili više jezika i laganog kretanja između dviju ili više kultura. Da bi mogli razvijati dvojezičnost i multijezičnost, dvojezične i multijezične osobe moraju imati priliku u dovoljnoj mjeri biti u kontaktu s oba jezika i često imati priliku koristiti ga na svim razinama. U slučaju nedostupnosti takvih usluga, korištenje dvojezičnosti i plurijezičnosti (višejezičnosti) postaje sve teže, što često dovodi do opasnosti od prestanka korištenja vlastitog jezika pojedine manjinske grupe ili njegova ograničavanja na korištenje u obitelji, što izaziva frustracije i ozbiljno prijeti promicanju načela ravnopravnosti i koegzistencije različitih etničkih i jezičnih komponenti određenog područja, čime se potiče proces asimilacije. Dvojezičnost, multijezičnost i plurijezičnost (višejezičnost) imaju i ekonomskih prednosti: poslovi su lakše dostupni onima koji govore nekoliko jezika, a multijezične kompanije imaju kompetitivnu prednost u odnosu na jednojezične. Dvojezičnost sa sobom donosi mnoge prednosti: ono čini učenje novih jezika lakšim, unaprjeđuje proces razmišljanja te potiče kontakte s drugim ljudima i njihovim kulturama.

Besplatne usluge prevođenja obavijesti o gospodarskim djelatnostima	
Mjesto	Rovinj-Rovigno – HRVATSKA
Organizacija/e	Općina/grad Rovinj-Rovigno
Razdoblje	Od odobravanja lokalnog Statuta/travanj 2012.
Opis	Prema svom Statutu (poglavlje IX, čl. 31.), na području grada Rovinja-Rovigno hrvatski i talijanski jezik su potpuno ravnopravni, a grad stvara potrebne uvjete koji jamče da će se cjelokupni javni i službeni život odvijati uz ravnopravnost obaju jezika i pisama. Druga manjinska prava se spominju u poglavlju I, člancima 7-8, pog. V, članku 22, pog. IX, člancima 31-44 i pog. X, čl. 45-48. Grad je nedavno izdao Preporuku za sve gospodarske i odgovorne subjekte koji pružaju usluge građanima da poštuju članke lokalnog Statuta vezane uz dvojezičnost (hrvatski-talijanski) u pisanju naziva trgovačkih društava, vrstama usluga ili djelatnosti koju nude, radnog vremena ili drugih relevantnih obavijesti na pročeljima svojih poslovnih prostora. Preporuka koju je potpisao gradonačelnik također sadrži poziv da se kontaktira lokalni Upravni odjel za komunalne djelatnosti i opće poslove u svrhu traženja besplatnih usluga prevođenja s hrvatskog na talijanski jezik i obrnuto.
Usluga	<ul style="list-style-type: none"> Pružanje besplatnih prevoditeljskih usluga s ciljem promicanja dvojezičnosti i poštivanja zakona i načela o pitanjima manjinskih prava.
Info i kontakt	Grad Rovinj-Rovigno / Città di Rovinj-Rovigno Trg Matteotti 2 - 52210 Rovinj-Rovigno, Hrvatska. Tel: 052/805-218 /805-228 www.rovinj.hr

Zajednički državni ured za potporu slovenskoj jezičnoj manjini u pristupu javnim uslugama	
Mjesto	Regija Friuli-Venezia Giulia – ITALIJA
Organizacija/e	Prefektura Trst (Italija); Talijanska porezna agencija (Agenzia delle Entrate)
Razdoblje	Od 2007. godine
Opis	<p>Zakon br. 482 od 15. prosinca 1999. „Pravila o zaštiti povijesnih jezičnih manjina“/Zakon br. 38 od 23. veljače 2001. „Pravila o zaštiti slovenske jezične manjine u regiji Friuli-Venezia Giulia“ – čl. 8: Upotreba slovenskog jezika u javnoj upravi; čl. 10: Javni znakovi i topografski nazivi.</p> <p>Dana 21. prosinca 2007. godine osnovan je „Zajednički državni ured za Slovence“ s ciljem osiguravanja prava pripadnika slovenske jezične manjine. Ured je osnovan zahvaljujući sporazumu između Prefektore Trst, Regionalnog ureda za obrazovanje, Ureda SIIT 3 (za integriranu infrastrukturu i usluge prijevoza), Ministarstva transporta i Talijanske porezne agencije (Agenzia delle Entrate), koji su potpisali sporazum koji uključuje njene regionalne urede.</p> <p>Ured obavlja sljedeće specifične zadatke:</p> <ul style="list-style-type: none"> prevodi dokumente na slovenskom jeziku dostavljene upravnim tijelima Provincije Trst; ured također direktno prima takve dokumente, prevodi ih i šalje nadležnim tijelima za potrebe pokretanja postupaka; komunicira na slovenskom jeziku s pripadnicima slovenske jezične manjine koji žele koristiti taj jezik u svojim odnosima s uredima javne vlasti navedenim u članku 4. Zakona br. 38/2001; na zahtjev tijela vlasti iz članka 4., ured će s talijanskog na slovenski prevesti dokumente i sve akte i odluke namijenjene javnoj uporabi i upućene građanima koji su zahtijevali izdavanje na talijanskom i slovenskom jeziku sukladno članku 8. Zakona br. 38/2001. Svi obrasci u svezi usluga koje se pružaju na slovenskom su dostupni na internetu.

Usluga	<ul style="list-style-type: none"> osiguravanje normativnih i zakonskih uvjeta usmjerenih na zaštitu i razvoj prava manjina; pružanje brze online informacije o pristupu javnim uslugama na manjinskim jezicima.
Info i kontakt	<ul style="list-style-type: none"> Službene novine br. 297 od 20. prosinca 1999.; Službene novine br. 56 od 8. ožujka 2001. <p>Sportello Unico Statate per gli Sloveni (S.U.S.S.)/ Drzavno Splosno Okence za Slovence (D.S.O.S.) Via dei Piccardi, 9 - 34141 Trst, Italija. (www.prefettura.it/trieste/contenuti/3350.htm)</p>

Ured za dvojezičnost i strane jezike	
Mjesto	Autonomna provincija Bolzano – ITALIJA
Organizacija/e	Ured za dvojezičnost i strane jezike Odjela za talijansku kulturu Provincije Bolzano
Razdoblje	Od 1961. godine
Opis	Promicanje učenja njemačkog i stranih jezika koje provodi talijanska manjina je vrlo važan strateški zadatak koji provodi Ured za dvojezičnost i strane jezike Odjela za talijansku kulturu. Taj odjel provođenjem kulturnih i obrazovnih mjera diverzificiranih prema jeziku i dobi djeluje u području promocije jezika. Na jednom od tečajeva sudionike se priprema za ispit dvojezičnosti (Patentino A/B). Zakon br. 1165 od 23. listopada 1961. godine koji je ustanovio plaćanje dodatka za dvojezičnost za sve državne službenike koji rade u Provinciji Bolzano je naknadno izmijenjen Zakonom br. 454 iz 1980. godine i člankom 22. Zakona br. 354 iz 1997. godine kojim se dodatak povezuje s različitim „stupnjevima“ (od A do D) certifikata o znanju talijanskog i njemačkog jezika (tzv. patentino), odvajajući ga tako od samog radnog mjesta službenika.
Usluga	<ul style="list-style-type: none"> Promicanje manjinskog jezika i kulture među većinskim stanovništvom s ciljem olakšavanja komunikacije i suživota.
Info i kontakt	Provincia di Bolzano - Ufficio Bilinguismo e lingue straniere "Edificio Plaza", Via del Ronco 2, 39100 – Bolzano, Italija Tel: +39 0471 41 1260 Faks: +39 0471 41 12 79 @: ufficio.bilinguismo@provincia.bz.it (www.provincia.bz.it/centromultilingue)

4. RELEVANTNI EUROPSKI I JADRANSKI DIONICI

Talijanska unija, Rijeka-Fiume/Koper-Capodistria (Hrvatska i Slovenija)	
Tipologija	Manjinska grupa
Redovne aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> pružanje jezične podrške; vođenje kulturnih organizacija i sportskih programa; zastupanje institucija talijanske nacionalne zajednice; provođenje školskih aktivnosti; očuvanje i razvoj nacionalnog identiteta, kulturne i jezične raznolikosti članova talijanske nacionalne zajednice; održavanje integriteta i nedjeljivosti talijanske manjine u Sloveniji i Hrvatskoj.
Uloga u provedbi Smjernica	<ul style="list-style-type: none"> praćenje primjene prava manjinskih grupa; dostava informacija o manjinskim grupama medijima; potpora i unaprjeđivanje prevođenja udžbenika za manjinske škole.
Info i kontakt	<p>Via delle Pile-Uljarska 1/IV, 51000 - Fiume-Rijeka, Hrvatska. Tel: +385(0)51338285(911) Faks: +385(0)51212876 @: amministrazione@unione-italiana.hr Via Boris Kidrič 35 - Kidričeva ul. 35, 6000 Capodistria-Koper, Slovenija Tel: +386(0)56311220(1) +386(0)5 63 11 223 Faks: +386(0)5 63 11 224 @: unione.it.cap@siol.net</p>

Istarska županija (Hrvatska)	
Tipologija	Lokalna i regionalna uprava
Redovne aktivnosti	Upravljanje političkim i društvenim javnim životom na lokalnoj i regionalnoj razini
Uloga u provedbi Smjernica	<ul style="list-style-type: none"> praćenje primjene manjinskih prava na regionalnoj i lokalnoj razini; izrada akcijskih planova usmjerenih na unaprjeđivanje dvojezičnosti i prava manjina vezano uz dostupnost javnih usluga; podrška provedbi projekta „Agencija za potporu multijezičnosti“ koji je provjeren u sklopu SIMPLE projekta.
Info i kontakt	Istarska županija Flanatička, 29 - 52100 Pula – Pola, Hrvatska. Tel: 00385 52 830 872 @: uprava@istra-istria.hr (www.istra-istria.hr)

Autonomna regija Friuli-Venezia Giulia (Italija)	
Tipologija	Autonomna regija
Redovne aktivnosti	Upravljanje političkim i društvenim javnim životom na regionalnoj razini.
Uloga u provedbi Smjernica	<ul style="list-style-type: none"> praćenje primjene manjinskih prava na regionalnoj i lokalnoj razini; izrada akcijskih planova usmjerenih na unaprjeđivanje dvojezičnosti i prava manjina, a vezano uz dostupnost javnih usluga;
Info i kontakt	Regione Autonoma Friuli Venezia Giulia Piazza Unità d'Italia, 1 - 34121 – Trst, Italija. Tel: +39 040 3771111 @: regione.friuliveneziagiulia@certregione.fvg.it

Europski centar za pitanja manjina - ECMI	
Tipologija	NGO uključen u rješavanje sukoba i međuetničke odnose
Redovne aktivnosti	Europski centar za pitanja manjina (ECMI) provodi istraživanja usmjerena na praksu i politiku, pruža informacije i dokumentaciju kao i savjetodavne usluge u svezi odnosa manjina u Europi. Radi za europske vlade kao i regionalne međuvladine organizacije i ostale nedominantne grupe. Centar surađuje s akademskom zajednicom, medijima i javnošću pravodobnim pružanjem informacija i analize.
Uloga u provedbi Smjernica	<ul style="list-style-type: none"> pružanje informacija i internetskih izvora o manjinskim pravima i jezicima kao i njihovoj kulturi i raznovrsnosti, s modelima projekata i mogućnostima obuke
Info i kontakt	Europski centar za pitanja manjina (ECMI) Schiffbrücke 12, D-24939 - Flensburg, Njemačka Tel: +49 (0) 461 14149-0 Faks: +49 (0) 14149-19 @: info@ecmi.de

Federalna unija europskih narodnosti - FUEN	
Tipologija	NGO autohtonih nacionalnih manjina u Europi
Redovne aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> zastupa interese europskih manjina – na regionalnoj, nacionalnoj i posebice europskoj razini; radi zajedno s Europskom unijom, Vijećem Europe i Ujedinjenim narodima te predstavlja glas manjina u međunarodnim organizacijama, posebno u Europskoj uniji i Vijeću Europe kao i u Ujedinjenim narodima i OSCE-u.
Uloga u provedbi Smjernica	Pružanje informacija i internetskih izvora o manjinskim pravima i jezicima s velikim izborom dokumenata, informacija o FUEN kongresima i korisnim poveznicama
Info i kontakt	FUEN Schiffbrücke 41, 24939 - Flensburg, Njemačka. Tel: 0049 - 461-12855 @: info@rml2future.eu

Minority Rights Group International	
Tipologija	NGO za ljudska prava
Redovne aktivnosti	Radi na osiguranju prava etničkih, religijskih i jezičnih manjina i autohtonih naroda diljem svijeta s ciljem promicanja suradnje i razumijevanja između zajednica.
Uloga u provedbi Smjernica	Pružanje informacija i internetskih izvora o manjinskim pravima i jezicima s velikim izborom dokumenata i korisnih poveznica u svezi svih europskih i svjetskih zemalja.
Info i kontakt	Minority Rights Group International 54 Commercial Street - E1 6LT - London, UK Tel: +44 (0)20 7422 4200 Faks: +44 (0)20 7422 4201 @: minority.rights@mrghmail.org

Druge manjinske organizacije	
Tipologija	Manjinske organizacije
Redovne aktivnosti	Pružanje potpore članovima manjinskih grupa s ciljem očuvanja i razvoja njihove specifičnosti i njihovih jezičnih i kulturnih običaja i tradicija. Vođenje kulturnih programa za vlastite članove, ali i za većinske grupe kako bi potvrdili svoju prisutnost na tom području i unaprijedili društveni suživot i suradnju.
Uloga u provedbi Smjernica	Praćenje i promicanje praktičnih aktivnosti u svrhu poboljšanja primjene prava manjinskih grupa na tom području, s posebnim naglaskom na pristup uslugama. Promicanje načela jezične raznovrsnosti, dvojezičnosti i multijezičnosti kroz stalnu suradnju lokalnih i regionalnih tijela vlasti. Pružanje podrške školama i drugim manjinskim institucijama u njihovom radu i prevođenju udžbenika
Info i kontakt	Upravni odjel za talijansku nacionalnu zajednicu i druge etničke skupine A.Rismondo, 2 - 52210 - Rovinj-Rovigno, Hrvatska. Tel: 052/830-872 Faks: 052/842-123 @: talz-nacm@istra-istria.hr

5. STUDIJA SLUČAJA: AGENCIJA ZA POTPORU MULTIJEZIČNOSTI ISTARSKE ŽUPANIJE

Agencija za potporu multijezičnosti (Multilingual Supporting Agency) je pilot usluga koju je Istarska županija uspostavila u okviru prekograničnog projekta SIMPLE (*Jačanje identiteta pripadnika manjina vodi ravnopravnosti*), sufinancirana od Adriatic IPA CBC programa 2007.-2013.

Agencija je javna usluga za pružanje jezične pomoći građanima i lokalnim ili javnim tijelima u kontekstu povijesnih i novih manjinskih zajednica koja nudi multijezične usluge na talijanskom, hrvatskom, crnogorskom, slovenskom i albanskom jeziku.

Agencija djeluje u sklopu Upravnog odjela talijanske nacionalne zajednice i drugih etničkih skupina Istarske županije, smještena u općini Rovinj-Rovigno, A.Rismondo St. 2; Tel: 052/830-872; Faks: 052/842-123; e-mail: talz-nacm@istra-istria.hr.

Ciljevi Agencije:

1. Ojačati socijalnu koheziju između različitih nacionalnih i manjinskih grupa kroz unaprjeđivanje i promicanje vrijednosti kulturne i jezične raznolikosti kao izraza kulturnog i društvenog bogatstva;
2. Promicati ideju da dvojezičnost i multijezičnost ne predstavljaju neki dodatni trošak ili privilegiju, već ulaganje u sadašnjost i budućnost;
3. Poticati javno korištenje i učenje manjinskog jezika, s posebnim naglaskom na autohtone toponime mjesta, ulica i putova i relevantnih zgrada;
4. Unaprijediti svjesnost građana o postojećim pravima i alatima pripadnika manjina za pristup lokalnim javnim uslugama;
5. Ojačati društveni suživot i suradnju kroz informiranje o temama vezanim uz povijesne i nove manjine i njihovu ulogu u lokalnoj zajednici;
6. Olakšavati i poticati korištenje manjinskih jezika u govoru i pismu, u javnom i službenom životu, promoviranjem načela dvojezičnosti, multijezičnosti i plurijezičnosti (višejezičnosti);
7. Pružiti potporu manjinskim zajednicama u promicanju i praćenju primjene manjinskih prava;
8. Ciljanim programima omogućiti osobama koje je govore manjinski jezik da uče manjinski jezik i kulturu

Ciljni korisnici Agencije:

Ciljni korisnici su manjinske organizacije i institucije-škole, lokalna i regionalna javna tijela, građani i javna uprava, društvene organizacije, javne i privatne institucije i organizacije koje pružaju usluge građanima.

Usluge koje pruža Agencija:

1. Jezična pomoć građanima i javnim upravama, ispunjavajući potrebe i unaprjeđujući mogućnosti za dnevne kontakte između manjinske i većinske grupe:
  - *prevođenje javnih i privatnih natpisa u svezi svih vrsta gospodarskih djelatnosti i javnih/privatnih usluga (zdravstvena skrb, socijalna pomoć, mirovinsko osiguranje, porezna uprava, komunalne službe, trgovine, agencije, restorani, banke, poštanski uredi, itd.);*
  - *jačanje službenih internetskih stranica javne uprave na svim razinama, osiguravajući pristup propisima i obrascima (javnim dokumentima, publikacijama i alatima urbanih općina) koji su prevedeni na manjinski jezik;*
  - *promocija jezičnih tečajeva za javne službenike kojima je potrebna obuka u manjinskom jeziku (policajci, doktori i medicinske sestre, specijalizirani profesionalci, bankovni i poštanski službenici, prodavači i druge usluge);*
2. Potpora lokalnim i regionalnim tijelima vlasti u prevođenju službenih akata i osnovnoj obuci u manjinskom jeziku:
  - *izrada pojmovnika osnovne upravno-pravne terminologije kako bi se dobilo standardizirane modele prijevoda koji će se koristiti na lokalnoj i regionalnoj razini;*
  - *tečajevi za prevoditelje s istim ciljem, gdje i ako je moguće, uz potporu lokalnih mreža i prikladne tehnologije (npr. specijalizirani računalni programi koji se nude na mreži i zajedno ih koriste sve razine lokalne ili regionalne uprave da bi osigurale valjane standardizirane prijevode).*
3. Praktična potpora građanima i institucijama u prevođenju akata, dokumenata i obveznih i/ili korisnih javnih obavijesti (besplatne usluge prevođenja s hrvatskog na talijanski i obrnuto);
4. Pomoć manjinskim školama u prevođenju udžbenika u dogovoru s predstavnicima manjinske škole i drugim relevantnim tijelima (nacrt plana potreba i potpora u nalaženju mogućih rješenja);
5. Jezična i financijska pomoć relevantnim tijelima vlasti u pregledu dvojezičnih cestovnih znakova i promociji aktivnosti usmjerenih na očuvanje autohtonih toponima;
6. Pružanje informacija o građanskim pravima i dostupnosti lokalnih javnih usluga u smislu manjinskih prava i jezične raznovrsnosti (informativni letak koji sadrži popis glavnih zakonskih akata o građanskim i manjinskim pravima s relevantnim izvorima informacija – lokalne mreže-stranice, arhive, dostupnost na internetu, prikaz javnih usluga na lokalnoj razini i njihova dostupnost manjinama);
7. Pružanje informacija o ulozi i važnosti manjina i jezične raznovrsnosti i promocije vrijednosti dvojezičnosti i multijezičnosti zbog njihovog doprinosa kulturnom, društvenom i gospodarskom bogatstvu nekog područja (informativni letak koji sadrži valjanu povijesno-zakonodavnu i kulturnu potporu informacijama o ulozi i važnosti autohtonih, povijesnih i/ili novih manjina: kratki opis glavnih povijesnih činjenica i osnova za postojanje manjina, strukturu i dostupnost manjinskih institucija, mogućnosti i internetske stranice za kontakt, adrese e-pošte, brojeve telefona i telefaksa, radno vrijeme, itd.) i o aktivnostima manjinskih

institucija kao ključnim doprinosom sveukupnom životu na tom području;

8. Pomoć manjinskim organizacijama u očuvanju i promicanju manjinskih običaja i kulturnih tradicija usmjerenih posebno na njihovu vidljivost i prepoznavanje među većinskim stanovništvom kroz adekvatan sustav informiranja:

- *potpora provedbi informativnih inicijativa i medijskih projekata o aktivnostima manjina u medijima na većinskom jeziku u cilju promocije manjinskih jezika i kulture u javnom životu i osiguravanja njihove vitalnosti (letci, brošure, novine, časopisi, lokalni radio i TV programi, web stranice, itd.), šireći znanje o manjinskim kulturnim i jezičnim tradicijama i vrijednostima.*

9. Pružiti lokalnoj upravi usluge simultanog prevođenja na konferencijama, raspravama, sastancima i kulturnim i sportskim događajima organiziranim od raznih sportskih i kulturnih udruga, u cilju promocije korištenja manjinskih jezika u javnom životu i jamčenja prava građanima da govore na vlastitom jeziku.

Organizacija Agencije

Radno vrijeme:

Pilot Agencija je otvorena za javnost 18 sati tjedno, 3 dana u tjednu.

Služba je također dostupna po dogovoru, ovisno o posebnim potrebama korisnika.

Logistika:

Agencija je smještena u sjedištu Upravnog odjela talijanske nacionalne zajednice i drugih etničkih skupina, u Rovinju-Rovigno, A.Rismondo 2, Tel: 052/830-872 Faks: 052/842-123, gdje ima vlastiti ured, 1 računalo, 1 fotokopirni uređaj, telefon i telefaks, sve potrebne rječnike i različite tekstove na temu jezične raznovrsnosti i prava manjina. Adresa elektronske pošte Agencije je simple@istra-istria.hr

Osoblje:

Voditelj Agencije (1):

Kvalifikacije i iskustvo:

- *sveučilišna diploma iz humanističkih ili društvenih znanosti*

- *izvršno znanje engleskog jezika i aktivno poznavanje talijanskog jezika u govoru i pismu*

- *članstvo ili sudjelovanje u aktivnostima udruga, organizacija civilnog društva i institucija u području promocije i zaštite manjinskih prava*

- *najmanje 5 godina radnog iskustva na odgovarajućim poslovima u struci.*

Funkcije:

Prati rad Agencije i koordinira sve aktivnosti, a posebno:

- pruža informacije (usmene i/ili pisane) o građanskim pravima i dostupnim javnim uslugama – Ured za dvojezičnost (One-stop shop);
- surađuje s regionalnom i lokalnom upravom u predlaganju i organiziranju glavnih akcija za informiranje o građanskim pravima i javnim socijalnim uslugama, posebice pravima manjina;
- predlaže akcije i dogovara se s različitim manjinskim i drugim institucijama o potrebnim oblicima jezične pomoći u prevođenju upravnih akata i obveznih ili korisnih javnih obavijesti;
- pruža potporu manjinskim školama u prevođenju udžbenika;
- kontaktira tijela vlasti i druga relevantna tijela na raznim razinama u svrhu osiguravanja dvojezičnosti cestovnih znakova, dvojezičnih službenih naziva mjesta i toponima;
- pruža potporu u prevođenju službenih akata i promicanju osnovne obuke u manjinskom jeziku (tečajevi za javne službenike i druge relevantne dionike-specifične grupe);
- vodi organizaciju tečajeva za službene prevoditelje s ciljem usklađivanja terminologije službenih akata na nekom teritoriju, osiguravajući tehnološku podršku gdje je to moguće;
- prikuplja sve materijale za prijevod od građana i javnih ili privatnih institucija te osigurava prijevode visoke kvalitete u odgovarajućem roku.

Profesionalni prevoditelj (1 ili više – ovisno o ciljanim jezičnim manjinama)

Kvalifikacije i iskustvo:

- *profesionalni prevoditelj, sveučilišna diploma iz humanističkih ili društvenih znanosti-jezika*

- *najmanje 5 godina radnog iskustva na odgovarajućim poslovima u struci.*

Funkcije:

Prevodi sve dokumente koje izdaje Agencija i sve druge dogovorene ili planirane tekstove te je na raspolaganju građanima za prevođenje dokumenata, brošura, letaka, javnih natpisa ili drugih pisanih tekstova koji olakšavaju dvojezičnu ili multijezičnu komunikaciju između većinskih i manjinskih grupa i između građana i predstavnika javnih službi.

6. PREPORUKE

Promocija kulturne i jezične raznovrsnosti – dodana vrijednost:

Da bi promicali socijalnu koheziju i kulturnu i jezičnu raznovrsnost, potrebno je osigurati stalne oblike informativnih kampanja i „medijskih projekata“ o manjinskim i etničkim grupama, njihovoj povijesti, konceptu autohtonosti, njihovim aktivnostima i uslugama. U tom smislu je vrlo važno poboljšati ulogu javnih „većinskih“ medija u predstavljanju, bavljenju i promicanju manjina, njihove kulture i jezika (posebno javni TV i radio programi, novine i časopisi, službene web stranice i mreže javne uprave) koji jasno navode da manjine predstavljaju „dodanu vrijednost“ u svakom društvu, kao mostovi plurikulturalnosti i temelja na kojima je izgrađena Europska unija. Ti projekti ne bi trebali biti oblikovani tako da pružaju informacije manjinskim grupama o njima samima, već trebaju biti usmjereni na osvještavanje većinskog mišljenja javnosti o postojanju manjina i njihovim jezicima.

Poštivanje identiteta i međukulturalno obrazovanje

Kulturni identitet svakog učenika treba se poštovati kroz pružanje kulturno prikladnog i osjetljivog kvalitetnog obrazovanja za sve. Ne može postojati pravo međusobno poštovanje bez znanja o „drugome“ i o njegovom jeziku. Samo poznavanje dvaju ili više jezika i kretanje između dviju ili više kultura može osigurati pristup pravoj dvojezičnosti/multijezičnosti koja podrazumijeva sposobnost korištenja dvaju ili više jezika i olakšano kretanje unutar dviju ili više kultura. To je razlog zašto je ključno osigurati mogućnosti za učenje jezika i kulture drugih u atmosferi međusobnog povjerenja i poštovanja. Javne uprave trebaju naći načine da konstantno promoviraju učenje manjinskih jezika i kultura.

„Posebne mjere“ za manjine ne diskriminiraju većinsku skupinu

„Posebne mjere“ za manjine (specifični programi za podizanje razine vještina određenih grupa, ili kvota u političkoj zastupljenosti, obrazovanju i zapošljavanju) koje se uvode u korist grupa u nepovoljnijem položaju nisu privilegije za te grupe i ne diskriminiraju druge dijelove društva dok god ispunjavaju određene uvjete i služe uravnoteživanju diskriminacijskih ponašanja. To se načelo mora objasniti tijelima javne uprave i službenim/javnim medijima te treba postati sastavni dio međukulturalnog obrazovanja.

Praćenje dostupnosti javnih usluga manjinskim grupama

Kako bi pripadnicima manjinskih skupina osigurali korištenje javnih usluga i omogućili pristup dvojezičnoj/multijezičnoj dostupnosti javnih usluga, važno je neprekidno pratiti stanje na nekom području i prikupljati podatke o postojećim okolnostima za manjinske i etničke grupe i primjeni postojećih pravila i zakona u svakodnevnom životu. Praćenje tj. monitoring treba provoditi lokalna uprava uz podršku relevantnih manjinskih organizacija kako bi se provela valjana i pouzdana analiza i izradili jasni planovi djelovanja. Takvi planovi trebaju uključivati zapošljavanje manjinskih grupa u javnom sektoru i znanje manjinskog jezika od strane državnih službenika kao i dvo/multijezične obrasce koje izdaju lokalne i regionalne uprave, sudovi, zemljišnoknjižni odjeli, lučke uprave, porezna uprava, komunalna poduzeća, zdravstvene i socijalne ustanove, mirovinska osiguranja, pošte, banke, prijevoznici, itd.). Posebnu pažnju treba posvetiti uslugama koje pružaju javna i privatna trgovačka društva (trgovine, restorani, tržnice, itd.).

Jasno označena dvo/multijezičnost – osobna iskaznica dvo/multijezičnog područja

Promocija načela dvo/multijezičnosti snažno je povezano s pravom na vidljivu dvo/multijezičnost jer se na taj način neko područje odmah označava kao „drugacije“ i čak su ljudi koji dolaze izvana svjesni nečeg posebnog u svezi s njim. To je razlog zašto tijela javne uprave na svim razinama trebaju pojačati napore u svezi dvo/multijezičnih cestovnih znakova, javnih natpisa, imena ulica, komercijalnih poduzeća, javnih i privatnih institucija i tijela te očuvanja lokalnih toponima.

Potpora manjinskim školama

Kako bi podržali manjinske škole ključno je unaprijediti prevođenje udžbenika na svim obrazovnim razinama. Politička i upravna tijela na lokalnoj, regionalnoj i državnoj-ministarskoj razini, zajedno s manjinskim organizacijama, trebaju osigurati sve potrebne uvjete za prevođenje udžbenika za manjinske škole kao ključni uvjet za njihovo postojanje i razvoj.

Dostupnost kulturnih i sportskih događaja manjinskim grupama

Lokalna i regionalna uprava trebaju promovirati i podržavati kulturne i sportske aktivnosti na manjinskim jezicima kao i simultano prevođenje kulturnih i sportskih događaja na većinskom jeziku osiguravanjem potrebne tehničke podrške kako bi to bilo moguće (kabine za simultano prevođenje i adekvatan broj profesionalnih prevoditelja).

Lokalne mreže – važno sredstvo promicanja jezične raznovrsnosti

Da bi promovirali jezičnu raznovrsnost i prava manjina, lokalne institucije i tijela vlasti trebaju ostvariti sve uvjete za unaprjeđivanje lokalnih mreža usmjerenih na poboljšanje pristupa javnim uslugama i ispunjavanje potreba manjina kao dijela opće javnosti. Ti projekti ne bi trebali biti oblikovani tako da pružaju informacije manjinskim grupama o njima samima, već trebaju biti usmjereni na osvještavanje većinskog mišljenja javnosti o postojanju manjina i njihovim jezicima.

7. OSNOVNA LITERATURA

Vijeće Europe, *Europska povelja za regionalne i manjinske jezike*, 1992.

Vijeće Europe, *Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina*, 1995.

ECMI, *Radno dokument 61 o „Pokazateljima i Europskoj povelji za regionalne i manjinske jezike“*, 2012.

Europska komisija, LACE: Jezična raznolikost u Europi, *Međukulturalne kompetencije razvijene tijekom obveznog učenja stranih jezika u Europskoj uniji*, 2011.

Europska komisija, *Studija o utjecaju multijezičnosti na kreativnost*, 2009.

Europski parlament, *IZVJEŠĆE s preporukama za Komisiju o europskim regionalnim i manje korištenim jezicima – jezicima manjina u EU – u kontekstu proširenja i kulturne raznolikosti*, Odbor za kulturu, mlade, obrazovanje, medije i sport, 2003.

Grad Rovinj-Cittá di Rovigno, *Statut Grada/Statuto della Città di Rovinj-Rovigno*, 2009.

Talijanski parlament, Zakon br. 482 od 15. prosinca 1999.: *„Norme in materia di tutela delle minoranze linguistiche storiche“*.

Talijanski parlament, Zakon br. 38 od 23. veljače 2001. *„pravila o zaštiti slovenske jezične manjine u regiji Friuli-Venezia Giulia“*.

Općina Sgonico (Trst - Italija), *Statuto Comunale/Općinski Statut*, 2004.

OSCE, Visoko povjerenstvo za nacionalne manjine, *Preporuke o postupanju policije u višetničkim društvima*, 2006

Ujedinjeni narodi, *Manjinska prava: Međunarodni standardi i smjernice za provedbu*, 2010.

Korisne poveznice:

Adum: Informacije o relevantnim EU programima za sufinanciranje manjinskih projekata

Atlantis: Istraživanje manjinskih jezika

Autonomous Province of Bolzano: Multijezični centar

BBC: Jezici diljem Europe

Centre for Multiethnic Research: Central za višetnička istraživanja

Ciemen: Centre Internacional Escarré per les Minories Ètniques i les Nacions

Council of Europe: Jezična politika

Euromosaic: Studija Europske komisije o manjinskim jezičnim grupama u EU

European Language Council: stalna i neovisna organizacija čije je glavni cilj kvantitativno i kvalitativno unaprjeđivanje znanja jezika i kultura Europske unije i šire

Minority Rights Group International: NGO za ljudska prava sa kampanjama za prava manjina diljem svijeta

Regione Autonoma Friuli Venezia Giulia: Zajednice regionalnih jezika

Minoranze storiche e nuove diversità linguistica negli Stati dell'Adriatico:
Linee guida per favorire l'accessibilità multilingue dei servizi

INTRODUZIONE

Le presenti Linee guida sono realizzate nell'ambito del progetto SIMPLE (*Strengthening the Identity of Minority People Leads to Equality*), un'iniziativa innovativa di cooperazione istituzionale e capacity building che coinvolge 5 Stati dell'Adriatico, diretta a favorire la coesione sociale dell'area attraverso il rafforzamento delle identità culturali e la valorizzazione delle diversità delle comunità di minoranza storiche o di recente insediamento negli Stati adriatici.

I Partner del progetto SIMPLE hanno elaborato strategie e approcci congiunti da applicare nel bacino adriatico per promuovere la cultura dell'uguaglianza e della non discriminazione come valori fondamentali della convivenza pacifica dei cittadini, senza alcuna discriminazione basata sull'appartenenza etnica. Il progetto affronta 5 importanti questioni che ostacolano l'effettiva realizzazione dei diritti e dei principi fondamentali dell'equità sociale verso le minoranze storiche e nuove:

- i. La lingua come barriera alla completa accessibilità dei servizi, anche nelle zone dove il bilinguismo (o il multilinguismo) è ufficialmente riconosciuto;
- ii. L'elevato rischio di povertà delle minoranze, a causa del difficile accesso al mercato del lavoro, della discriminazione nelle condizioni di lavoro e della sotto-rappresentazione;
- iii. Il numero preoccupante di bambini, appartenenti ai gruppi di minoranza, che rimangono fuori dal sistema scolastico;
- iv. Le insoddisfacenti modalità di rappresentazione delle questioni relative alle minoranze da parte dei media;
- v. L'alto rischio di discriminazioni multiple, in cui pregiudizi e violenza di genere contro gli appartenenti alle minoranze si sommano a trattamenti sfavorevoli su base etnica o religiosa.

Il progetto SIMPLE si prefigge lo scopo di migliorare le condizioni di vita degli appartenenti alle minoranze, incidendo sui fattori-chiave che, oggi, sono elementi di debolezza, attraverso l'elaborazione di linee guida e raccomandazioni dirette a autorità pubbliche, associazioni di minoranze, ONG e altri attori nazionali e locali delle Regioni Adriatiche, e finalizzate all'organizzazione di servizi mirati che si occupino degli svantaggi ai quali sono esposte le minoranze a livello locale.

Le Linee guida fanno parte di una raccolta di 6 documenti tematici, preparati e pubblicati dai Partner del progetto SIMPLE, che saranno gli strumenti di lavoro dell'Osservatorio Adriatico Permanente sulle minoranze etniche, attivato nell'ambito del progetto. In questo modo l'Osservatorio, con i modelli di governance testati nei progetti pilota nazionali, le raccomandazioni transnazionali e gli strumenti e gli indicatori predisposti per le ricerche sociologiche, sarà il luogo strategico per seguire e monitorare le reali condizioni delle minoranze negli Stati partecipanti e promuovere possibili soluzioni di governance per questioni specifiche.

Le Linee guida sono tradotte in 6 lingue (inglese, croato, albanese, italiano, montenegrino e sloveno) per consentire la comprensione e l'utilizzo concreto da parte di tutti gli attori degli Stati partecipanti al progetto.

La raccolta completa delle Linee guida comprende i seguenti documenti:

- Minoranze storiche e nuove e diversità linguistica negli Stati dell'Adriatico:
Linee guida per favorire l'accessibilità multilingue dei servizi;
- Minoranze e sviluppo locale negli Stati dell'Adriatico:
Linee guida per valorizzare il pluriculturalismo come risorsa per il mercato del lavoro;
- Minoranze e sviluppo locale negli Stati dell'Adriatico: Carta per la gestione e valorizzazione delle diversità nelle imprese;
- Minoranze e sistema educativo negli Stati dell'Adriatico:
Linee guida per promuovere approcci interculturali nei sistemi educativi;
- Minoranze e media negli Stati dell'Adriatico: Linee guida per favorire servizi informativi equi e corretti;
- Minoranze e discriminazione di genere negli Stati dell'Adriatico:
Linee guida per la prevenzione, la denuncia e la lotta contro le discriminazioni multiple e la violenza di genere.

Questi documenti possono essere richiesti ai partner nazionali responsabili del progetto SIMPLE. Le informazioni ed i contatti si trovano sul sito internet del progetto: www.simpleproject.eu.

1. DEFINIZIONI

Definizioni generali	
Discriminazione	La discriminazione diretta sussiste quando, a causa della razza o dell'origine etnica, una persona è trattata meno favorevolmente di quanto sia, sia stata o sarebbe trattata un'altra in una situazione analoga. La discriminazione indiretta sussiste quando una disposizione, un criterio o una prassi apparentemente neutri possono mettere persone di una determinata razza o origine etnica in una posizione di particolare svantaggio rispetto ad altre persone, a meno che tale disposizione, criterio o prassi siano oggettivamente giustificati da una finalità legittima e i mezzi impiegati per il suo conseguimento siano appropriati e necessari. (Direttiva 2000/43/CE del Consiglio, del 29 giugno 2000, che attua il principio della parità di trattamento fra persone indipendentemente dalla razza e dall'origine etnica)
Gruppo di minoranza	Gruppo di persone in uno Stato che: a) risiedono nel territorio dello Stato in questione, b) mantengono legami antichi, solidi e duraturi con lo Stato in questione, c) presentano caratteristiche etniche, culturali, religiose o linguistiche specifiche, d) sono sufficientemente rappresentativi, sebbene numericamente inferiori al resto della popolazione dello Stato in questione o di una sua regione, e) sono animati dalla volontà di preservare insieme ciò che costituisce la loro comune identità, incluse la cultura, le tradizioni, la religione o la lingua; (Articolo 1, Raccomandazione n. 1201 adottata dall'Assemblea parlamentare del Consiglio d'Europa alla 44a seduta nel 1993)
Diritti delle minoranze	I diritti delle minoranze sono i diritti personali di chi appartiene a minoranze etniche, religiose e/o linguistiche. Tali diritti personali si possono esercitare nella comunità con gli altri appartenenti alla minoranza, ma alcuni di questi diritti hanno valore solamente se applicati collettivamente. (Minority Rights Group International, 2012)
Misure speciali	Un ventaglio di strategie volto a migliorare le possibilità di occupazione, educazione e opportunità lavorative nei confronti di gruppi come le minoranze etniche o donne. In quest'ambito, il modo in cui vengono implementate le misure, il tipo di azione che richiedono, nonché le implicazioni più ampie che hanno per la nostra società si possono differenziare da un programma specifico all'altro. Il termine "misure speciali" include inoltre le misure che in alcuni paesi vengono descritte come "misure affermative", "azioni affermative" oppure "azioni positive". (Comitato delle Nazioni unite sull'Eliminazione della Discriminazione Razziale, Raccomandazione generale n. 32: significato e portata delle misure speciali nella Convenzione internazionale sull'eliminazione di ogni forma di discriminazione razziale CERD/C/GC/32)

Definizioni specifiche	
Diversità linguistica	La presenza di lingue diverse in una determinata area geografica o nel repertorio linguistico del parlante. La tutela e la valorizzazione della diversità linguistica sono diventate valori comuni delle società europee e si possono perseguire attraverso un'educazione plurilingue. (Consiglio d'Europa, "Dalla diversità linguistica all'educazione plurilingue", 2007)
Lingua minoritaria	Per lingua minoritaria si intende la lingua usata tradizionalmente sul territorio di uno Stato dai cittadini di detto Stato che formano un gruppo numericamente inferiore al resto della popolazione dello Stato e diversa dalla(e) lingua(e) ufficiale(i) di detto Stato. (Consiglio d'Europa, Carta europea delle lingue regionali o minoritarie).
Multilinguismo	Il multilinguismo si riferisce sia alla capacità del singolo di usare più lingue sia alla coesistenza di differenti comunità linguistiche in una determinata area geografica. Parlando d'interventi, il multilinguismo è "il tentativo di promuovere un clima favorevole per la piena espressione di tutte le lingue creando condizioni ottimali per l'insegnamento e l'apprendimento di diverse lingue." (“Un nuovo quadro strategico per il multilinguismo”, documento di lavoro del Parlamento europeo, 2005)
Plurilinguismo	La capacità di utilizzare più lingue con lo scopo di comunicare e partecipare in attività interculturali dove la persona, vista come rappresentante della società, possiede diversi livelli di conoscenza di varie lingue e l'esperienza di diverse culture. (Quadro comune europeo di riferimento per la conoscenza delle lingue)

2. PRINCIPI

I. I servizi sono accessibili quando rispettano e accettano la diversità linguistica e culturale

In conformità ai principi del Patto internazionale sui diritti civili e politici dell'ONU e nel rispetto dello spirito della Convenzione di tutela dei diritti dell'uomo e delle libertà fondamentali del Consiglio d'Europa, il diritto di uso della lingua minoritaria o regionale nella vita privata e pubblica è inalienabile. Gli Stati devono garantire la libertà di scelta, creando un ambiente dove poter sviluppare una pluralità di idee e informazioni che vengono trasmesse in diverse lingue. La scelta della lingua da utilizzare è un importante diritto dell'uomo; infatti, la lingua è la caratteristica fondamentale dell'identità, attraverso cui riconosciamo noi stessi, gli altri, e gli altri riconoscono noi, pensiamo, parliamo e instauriamo rapporti con il mondo che ci circonda.

II. L'educazione interculturale rispetta le diverse identità

L'identità culturale di ogni studente si rispetta offrendo un'educazione appropriata che rispetti le diverse culture. Riconoscere le lingue regionali e minoritarie è segno di ricchezza culturale e linguistica e, pertanto, il loro uso nel parlato e per iscritto dovrebbe essere facilitato e promosso, nella vita pubblica e in quella privata, anche attraverso iniziative che permettano ai non-parlanti di una lingua regionale o minoritaria residenti in una determinata zona di impararla se lo vogliono.

III. Le misure speciali per le minoranze non discriminano il gruppo di maggioranza

Come previsto dalla Carta europea delle lingue regionali o minoritarie, le misure speciali a favore delle lingue minoritarie e regionali dirette a promuovere l'uguaglianza tra i parlanti di queste lingue e il resto della popolazione, o le misure che affrontano specifiche problematiche, non sono considerate atti discriminatori verso i parlanti delle lingue più diffuse. E' necessario trasmettere all'opinione pubblica di maggioranza la consapevolezza che le minoranze e le loro lingue arricchiscono la società rendendola più funzionale e ricca, più diversificata e democratica.

IV. Politiche di uguaglianza e di non discriminazione

La promozione di politiche di uguaglianza e di non discriminazione rappresenta il principio fondamentale per una pacifica convivenza di tutte le persone che vivono in un ambiente o in una zona pluri-etnica e multi-etnica e multiculturale, indipendentemente dalla loro provenienza, dall'appartenenza etnica o dalla lingua, dove ogni singolo cittadino o gruppo di cittadini deve godere completamente della libertà di parola e di rispetto della propria identità.

V. Il bilinguismo, il multilinguismo e il plurilinguismo hanno bisogno di essere esercitati

Per bilinguismo, multilinguismo e plurilinguismo si intende la capacità di utilizzare due o più lingue e di muoversi facilmente tra due o più culture. Per sviluppare il bilinguismo e il plurilinguismo, le persone devono avere l'opportunità di ascoltare entrambe le lingue parlate in misura sufficiente ed avere frequenti occasioni di usarle ad ogni livello. In caso di mancanza di servizi, l'uso del bilinguismo e del plurilinguismo diventa sempre più difficile, con il rischio di dover rinunciare all'uso della propria lingua minoritaria oppure di limitarne l'utilizzo in ambito familiare, provocando frustrazioni e minacciando seriamente la promozione dei principi di uguaglianza e la coesistenza di diverse componenti etniche e linguistiche di una zona, e favorendone, quindi, il processo di assimilazione. Il bilinguismo, il multilinguismo e il plurilinguismo hanno, inoltre, anche vantaggi economici: trovare lavoro è meno difficile se si parla più di una lingua, e le aziende con personale multilingue hanno un vantaggio competitivo in confronto a quelle monolingue. Il bilinguismo racchiude in sé molti benefici: facilita l'apprendimento di nuove lingue, migliora i processi cognitivi e favorisce i contatti con altre persone e con le loro culture.

3. MODELLI DI GOVERNANCE E BUONE PRASSI

Servizi pubblici gratuiti di traduzione delle informazioni sulle attività economiche	
Luogo	Rovigno – CROAZIA
Organizzazione	Città di Rovigno – Grad Rovinj
Periodo	Dall'approvazione dello Statuto locale / aprile 2012
Descrizione	In conformità al suo Statuto (capitolo IX, art. 31), nel territorio della città di Rovinj-Rovigno la lingua croata e la lingua italiana sono completamente paritarie, ed è compito del municipio creare le condizioni necessarie per garantire la parità di trattamento di entrambe le lingue nella vita pubblica a livello locale. Altri diritti delle minoranze vengono previsti al capitolo I, artt. 7 e 8, capitolo V, art. 22., capitolo IX, artt. 31 - 44 e capitolo X, artt. 45 - 48. Recentemente il Comune ha pubblicato una Raccomandazione per tutti gli operatori economici che offrono servizi ai cittadini, chiedendo di rispettare le disposizioni dello Statuto locale sul bilinguismo (croato-italiano) nell'indicazione di denominazione sociale, tipologia di servizi e attività offerti, orario di lavoro o altri avvisi importanti presso i loro locali commerciali. L'ordinanza firmata dal sindaco contiene, inoltre, l'invito a contattare l'Assessorato agli affari generali e municipali per usufruire dei servizi gratuiti di traduzione dal croato in italiano e viceversa.
Elementi replicabili	<ul style="list-style-type: none"> • Offrire servizi gratuiti di traduzione, al fine di promuovere il bilinguismo e rispettare la legge e i principi riconosciuti in materia di diritti delle minoranze
Info e contatto	Grad Rovinj-Rovigno / Città di Rovinj-Rovigno Piazza Matteotti 2 - 52210 Rovinj-Rovigno, Croazia. Tel: +385 052 805 218 /805-228 (www.rovinj.hr)

Sportello Unico Statale per gli Sloveni – Ufficio per la tutela della minoranza linguistica slovena	
Luogo	Regione Friuli-Venezia Giulia – ITALIA
Organizzazioni	Prefettura di Trieste (Italia) Agenzia delle Entrate
Periodo	Dal 2007
Descrizione	Con riferimento alla Legge n. 482 del 15 dicembre 1999 "Norme in materia di tutela delle minoranze linguistiche storiche" e alla Legge n. 38 del 23 febbraio 2001 "Norme per la tutela della minoranza linguistica slovena della regione Friuli-Venezia Giulia" (art. 8: Uso della lingua slovena nella pubblica e art. 10: Insegne pubbliche e toponomastica), il 21 dicembre 2007 è stato inaugurato lo "Sportello Unico Statale per gli Sloveni" con lo scopo di assicurare i diritti degli appartenenti alla minoranza linguistica slovena. Lo Sportello è stato istituito grazie all'accordo tra la Prefettura di Trieste, l'Ufficio Scolastico Regionale, lo S.I.I.T. 3, il Ministero dei trasporti e l'Agenzia delle Entrate, che ha firmato un accordo che prevede il coinvolgimento dei suoi uffici territoriali. Lo Sportello offre i seguenti servizi: <ul style="list-style-type: none"> • Traduzione di documenti in lingua slovena presentati agli organi amministrativi della Provincia di Trieste; lo Sportello riceve direttamente i documenti, li traduce e li spedisce agli organi di competenza per l'avvio delle procedure; • Comunicazione in lingua slovena con gli appartenenti alla minoranza slovena che desiderano usare la propria lingua nei rapporti con gli uffici dell'amministrazione pubblica citati all'art. 4 della Legge n. 38/2001; • A richiesta degli enti di cui all'art. 4 della citata legge, lo Sportello tradurrà dall'italiano allo sloveno la corrispondenza e gli atti o delibere di ogni tipo destinati all'uso in contesti pubblici e rivolti ai cittadini che ne richiedono il rilascio in lingua italiana e slovena (ex art. 8 della Legge n. 38/2001). Tutti i moduli dei servizi offerti in lingua slovena sono disponibili <i>online</i>.

Elementi replicabili	<ul style="list-style-type: none"> Assicurare le condizioni legali e normative volte alla tutela e allo sviluppo dei diritti delle minoranze; Offrire rapide informazioni <i>online</i> sull'accesso ai servizi pubblici in lingue minoritarie.
Info e contatto	<ul style="list-style-type: none"> Gazzetta Ufficiale n. 297 del 20 dicembre 1999; Gazzetta Ufficiale n. 56 del 8 marzo 2001 <p>Sportello Unico Statale per gli Sloveni (S.U.S.S.)/ Drzavno Splosno Okence za Slovence (D.S.O.S.) Via dei Piccardi, 9 - 34141 Trieste, Italia Tel./Fax: +39 040 200404 @: slov.okence@gmail.com (www.profettura.it/trieste/contenuti/3350.htm)</p>

Ufficio bilinguismo e lingue straniere	
Luogo	Provincia autonoma Bolzano – ITALIA
Organizzazione	Ufficio bilinguismo e lingue straniere della Ripartizione cultura italiana, Provincia di Bolzano
Periodo	Dal 1961
Descrizione	La promozione dell'insegnamento della lingua tedesca e delle lingue straniere da parte della popolazione italiana è un compito strategico molto importante promosso dall'Ufficio bilinguismo e lingue straniere del Dipartimento per la cultura italiana, che opera nell'ambito della promozione linguistica attraverso l'attuazione di misure culturali ed educative diversificate a seconda della lingua o dell'età; ad esempio, uno dei corsi prepara i partecipanti all'esame bilingue (Patentino A/B). La Legge n. 1165 del 23 ottobre 1961 che attribuiva un contributo per il bilinguismo a tutti i dipendenti pubblici della Provincia di Bolzano è stata modificata dalla Legge n. 454 del 1980 e dall'art. 22 della Legge n. 354 del 1997 in base alle quali il contributo viene calcolato in base ai vari gradi (da A a D) di conoscenza dell'italiano e del tedesco (attestata dal cosiddetto <i>patentino</i>), e non alla funzione ricoperta.
Elementi replicabili	<ul style="list-style-type: none"> Promuovere la lingua e la cultura minoritaria nel gruppo di maggioranza per facilitare la comunicazione e la convivenza.
Info e contatto	Provincia di Bolzano - Ufficio bilinguismo e lingue straniere "Edificio Plaza", Via del Ronco 2, 39100 – Bolzano, Italia Tel: +39 0471 41 1260 Fax: +39 0471 41 12 79 @: ufficio.bilinguismo@provincia.bz.it (www.provincia.bz.it/centromultilingue)

4. ATTORI EUROPEI E ADRIATICI DI INTERESSE

Unione italiana, Rijeka-Fiume e Koper-Capodistria (Croazia e Slovenia)	
Tipologia	Gruppo di minoranza
Attività ordinarie	Offre supporto linguistico; Gestisce associazioni culturali e programma sportivi.
Ruolo nell'implementazione delle Linee guida	<ul style="list-style-type: none"> Monitoraggio dell'applicazione dei diritti dei gruppi di minoranza; Fornire ai media informazioni sui gruppi di minoranza; Sostenere e migliorare le traduzioni dei libri di testo per le scuole in lingua minoritaria.
Info e contatto	Via delle Pile-Uljarska 1/IV, 51000 - Fiume-Rijeka, Croazia. Tel: +385(0)51338285(911) Fax: +385(0)51212876 @: amministrazione@unione-italiana.hr Via Boris Kidrič 35 - Kidričeva ul. 35, 6000 Capodistria-Koper, Slovenia Tel: +386(0)56311220(1) +386(0)5 63 11 223 Fax: +386(0)5 63 11 224 @: unione.it.cap@siol.net

Regione istriana (Croazia)	
Tipologia	Amministrazione pubblica
Attività ordinarie	Gestisce la vita pubblica politica e sociale a livello locale e regionale.
Ruolo nell'implementazione delle Linee guida	<ul style="list-style-type: none"> Monitoraggio dell'applicazione dei diritti delle minoranze a livello regionale e locale; Elaborare piani d'azione indirizzati a valorizzare il bilinguismo e il diritto delle minoranze riguardo all'accessibilità dei servizi pubblici; Sostenere l'attuazione dell'Agenzia regionale per il supporto al multilinguismo sperimentata nell'ambito del progetto SIMPLE.
Info e contatto	Istarska županija - Regione istriana Via Flanatica 29 - Flanatička 29 - 52100 Pula – Pola, Croazia. Tel: 00385 52 830 872 @: uprava@istra-istria.hr (www.istra-istria.hr)

Regione autonoma Friuli-Venezia Giulia (Italia)	
Tipologia	Amministrazione pubblica / Regione autonoma
Attività ordinarie	Gestisce la vita pubblica politica e sociale a livello regionale.
Ruolo nell'implementazione delle Linee guida	<ul style="list-style-type: none"> Monitoraggio dell'applicazione dei diritti delle minoranze a livello regionale e locale; Elaborare piani d'azione indirizzati a valorizzare il bilinguismo e il diritto delle minoranze riguardo all'accessibilità dei servizi pubblici.
Info e contatto	Regione Autonoma Friuli-Venezia Giulia Piazza Unità d'Italia, 1 - 34121 – Trieste, Italia. Tel: +39 040 3771111 @: regione.friuliveneziagiulia@certregione.fvg.it

The European Centre for Minority Issues (ECMI)	
Tipologia	ONG che offre informazioni su rapporti interetnici tra maggioranza e minoranza in Europa
Attività ordinarie	ECMI (Centro Europeo per le Minoranze) conduce ricerche orientate alla pratica e alla politica, fornisce informazioni e documenti, e offre servizi di consulenza in merito al rapporto tra minoranze e maggioranze in Europa. Lavora per i governi europei, per le organizzazioni intergovernative regionali e per altri gruppi. Il centro collabora con la comunità accademica, i media e il pubblico offrendo informazioni e analisi.
Ruolo nell'implementazione delle Linee guida	<ul style="list-style-type: none"> Offrire informazioni e risorse internet sui diritti delle minoranze e sulle lingue minoritarie e sulla loro cultura e diversità, fornire modelli, casi studio, buone prassi e possibilità di formazione.
Info e contatto	The European Centre for Minority Issues (ECMI) Schiffbrücke 12, D-24939 - Flensburg, Germania Tel: +49 (0) 461 14149-0 Fax: +49 (0) 14149-19 @: info@ecmi.de

Unione Federale delle Nazionalità Europee - FUEN	
Tipologia	ONG per le minoranze nazionali autoctone in Europa
Attività ordinarie	Rappresenta gli interessi delle minoranze europee – a livello regionale, nazionale ma soprattutto europeo; Lavora assieme all'Unione Europea, al Consiglio d'Europa e all'ONU per rappresentare la voce delle minoranze nelle organizzazioni internazionali, specialmente nell'Unione Europea e nel Consiglio d'Europa, ma anche nell'ONU e nell'OSCE.
Ruolo nell'implementazione delle Linee guida	<ul style="list-style-type: none"> Offrire informazioni e risorse internet sui diritti delle minoranze e sulle lingue minoritarie con grande scelta di documenti e informazioni sui congressi del FUEN e link utili.
Info e contatto	FUEN Schiffbrücke 41, 24939 - Flensburg, Germania. Tel: 0049 - 461-12855 @: info@rml2future.eu

Minority Rights Group International	
Tipologia	ONG per i diritti umani
Attività ordinarie	Realizza programmi ed iniziative diretti a garantire i diritti etnici, religiosi e linguistici delle minoranze e dei popoli indigeni di tutto il mondo, con lo scopo di promuovere la coesistenza e la collaborazione tra le comunità.
Ruolo nell'implementazione delle Linee guida	<ul style="list-style-type: none"> Offrire informazioni e risorse internet sui diritti delle minoranze e sulle lingue minoritarie con grande scelta di documenti e link e un database con informazioni utili riguardo tutti i Paesi europei e mondiali.
Informazioni e contatti	Minority Rights Group International 54 Commercial Street - E1 6LT - Londra, Regno Unito Tel: +44 (0)20 7422 4200 Fax: +44 (0)20 7422 4201 @: minority.rights@mrghmail.org

Altre associazioni di minoranze	
Tipologia	Associazioni di gruppi di minoranza
Attività ordinarie	In Croazia, offrono supporto ai membri dei gruppi di minoranza con lo scopo di preservare e sviluppare la loro specificità, nonché le loro abitudini e tradizioni linguistiche e culturali. Gestire programmi culturali non solo per i propri membri, ma anche per i gruppi di maggioranza per testimoniare la propria presenza sul territorio e migliorare la convivenza e la collaborazione sociale.
Ruolo nell'implementazione delle Linee guida	<ul style="list-style-type: none"> Monitorare e promuovere attività pratiche con lo scopo di migliorare l'applicazione dei diritti dei gruppi di minoranza di una determinata zona, e in particolare l'accessibilità ai servizi; Promuovere i principi della diversità linguistica, del bilinguismo e multilinguismo attraverso la collaborazione permanente con autorità locali e regionali; Offrire supporto alle scuole e ad altri istituti minoritari nel loro lavoro e nella traduzione dei libri di testo.
Info e contatto	Assessorato alla comunità nazionale italiana e gli altri gruppi etnici A.Rismondo 2 - 52210 - Rovinj-Rovigno, Croazia. Tel: 052/830-872 Fax: 052/842-123 @: talz-nacm@istra-istria.hr

05. CASE STUDY: AGENZIA PER IL SUPPORTO AL MULTILINGUIAMO DELLA REGIONE ISTRIANA

L'agenzia per il supporto al multilinguismo (Multilingual Supporting Agency) è un servizio pilota istituito dalla Regione istriana nell'ambito del progetto transfrontaliero SIMPLE (acronimo dell'espressione inglese "Strengthening the Identity of Minority People Leads to Equality"), cofinanziato dal Programma di Cooperazione transfrontaliera IPA-Adriatico IPA 2007-2013.

L'Agenzia è un servizio pubblico che offre tutela linguistica ai cittadini e agli enti pubblici locali, in un contesto in cui ci sono comunità minoritarie storiche e nuove, offrendo servizi multilingue in italiano, croato, montenegrino, sloveno e albanese.

L'Agenzia opera nell'ambito dell'Assessorato alla Comunità nazionale italiana e gli altri gruppi etnici della Regione istriana, situato nella città di Rovinj-Rovigno, A.Rismondo St. 2; Tel: 052/830-872; Fax: 052/842-123; e-mail: talz-nacm@istra-istria.hr.

Obiettivi dell'Agenzia:

1. Rafforzare la coesione sociale tra diversi gruppi nazionali e quelli di minoranza, promuovendo e valorizzando i valori della diversità culturale e linguistica come espressione del patrimonio sociale e culturale;
2. Promuovere l'idea che il bilinguismo e il multilinguismo non sono dei privilegi o spese aggiuntive, ma un investimento per il presente e per il futuro;
3. Favorire l'uso in contesti pubblici e l'insegnamento della lingua minoritaria, con particolare attenzione alla toponomastica autoctona delle vie, delle strade e di edifici importanti;
4. Accrescere la coscienza dei cittadini sui diritti e gli strumenti a disposizione degli appartenenti alle minoranze per accedere ai servizi pubblici locali;
5. Rafforzare la convivenza sociale e la collaborazione attraverso lo scambio di informazioni sulle questioni relative alle minoranze storiche e nuove e al loro ruolo nella comunità locale;
6. Facilitare e stimolare l'utilizzo della lingua minoritaria scritta e parlata, in contesti pubblici e ufficiali, attraverso la promozione del bilinguismo, multilinguismo e plurilinguismo;
7. Offrire supporto alle comunità di minoranza nella promozione e nel monitoraggio dell'effettiva applicazione dei diritti riconosciuti;
8. Incentivare i non-parlanti della lingua minoritaria ad imparare la lingua e la cultura minoritaria attraverso servizi mirati.

Gli utenti dell'Agenzia:

I destinatari dei servizi offerti dall'Agenzia sono le associazioni di minoranza, le scuole, gli enti pubblici regionali e locali, privati cittadini e il personale della pubblica amministrazione, di organizzazioni sociali, istituti e organizzazioni private e pubbliche, che, in forme e modalità diverse, offrono servizi ai cittadini.

Servizi che offre l'Agenzia:

1. Assistenza linguistica ai cittadini e all'amministrazione pubblica, per soddisfare le esigenze e migliorare le opportunità di contatto quotidiano tra gruppi di minoranza e quello di maggioranza:
  - tradurre insegne pubbliche e private che riguardano attività commerciali e servizi pubblici/privati (tutela sanitaria, tutela sociale, previdenza sociale, agenzia delle entrate, servizi comunali, negozi, agenzie, ristoranti, banche, uffici postali, ecc.);
  - migliorare i siti internet ufficiali degli enti pubblici di ogni livello, assicurando l'accesso ai regolamenti e ai moduli (documenti pubblici, pubblicazioni e strumenti comunali) e la loro corretta traduzione nelle lingue minoritarie;
  - promuovere corsi linguistici per dipendenti pubblici che necessitano di corsi di lingua minoritaria (poliziotti, medici e infermiere, esperti specializzati, dipendenti delle banche e delle poste, commessi e altri servizi).
2. Supporto alle autorità locali e regionali nella traduzione di atti ufficiali e nella formazione di base sulle lingue minoritarie:
  - Redazione di un glossario di base giuridico-amministrativo al fine di ottenere modelli standard di traduzioni che verranno usate a livello locale e regionale;
  - Corsi per interpreti con il supporto delle reti locali e della tecnologia adeguata (software digitali specializzati e anche quelli usati comunemente da tutti i livelli dell'amministrazione locale e regionale per assicurare valide traduzioni standard).
3. Supporto pratico a cittadini e istituzioni nella traduzione di atti, documenti e avvisi pubblici obbligatori e/o utili (servizi gratuiti di traduzione dal croato all'italiano e viceversa);
4. Assistenza alle scuole di minoranza nella traduzione dei libri di testo, in accordo con i rappresentanti delle scuole e gli altri enti competenti (es. la mappatura dei fabbisogni e il supporto nella ricerca di soluzioni possibili);
5. Assistenza linguistica ed economica alle autorità competenti per la revisione della segnaletica stradale bilingue e la promozione di attività indirizzate alla tutela della toponomastica autoctona;
6. Informazioni sui diritti dei cittadini e l'accessibilità ai servizi pubblici locali, in termini di diritti delle minoranze e diversità linguistica (volantini informativi con l'indicazione delle principali disposizioni normative sui diritti dei cittadini e delle comunità di minoranza con le relative fonti d'informazione – reti locali, archivi, accesso ad internet, carta dei servizi pubblici a livello locale e la loro accessibilità alle minoranze);
7. Informazioni sul ruolo e sull'importanza delle minoranze e della diversità linguistica e promozione dei valori bilingui e multilingui, per contribuire al patrimonio culturale, sociale ed economico dell'area (volantino informativo di carattere storico-legislativo e culturale sul ruolo e l'importanza delle minoranze autoctone, storiche e/o nuove: breve descrizione dei principali eventi

storici alla base dell'esistenza delle minoranze, delle strutture e delle istituzioni di rappresentanza delle minoranze, opportunità di contatto, indirizzi di posta elettronica, numeri di telefono e telefax, orario di lavoro, ecc.), e sulle attività degli istituzioni rappresentative delle minoranze come contributo essenziale alla vita sociale locale;

8. Assistenza alle associazioni di minoranza nella tutela e promozione dei costumi e delle tradizioni culturali, al fine di promuoverne la visibilità e il riconoscimento da parte della maggioranza attraverso un adeguato sistema di informazione:

- Supporto alla realizzazione di progetti e iniziative di informazione sulle attività delle minoranze sui media in lingua maggioritaria, al fine di promuovere le lingue e le culture minoritarie nella vita pubblica e assicurarne la vitalità (volantini, brochure, giornali, riviste, radio e programmi TV locali, siti internet, ecc.), attraverso la divulgazione delle conoscenze sulle culture di minoranza, sulle tradizioni e i valori linguistici.

9. Servizi di interpretariato simultaneo in favore dell'amministrazione locale in occasione di conferenze, udienze, riunioni ed eventi sportivi e culturali organizzati da associazioni sportive e culturali, con lo scopo di promuovere l'utilizzo delle lingue di minoranza nella vita pubblica e garantire il diritto dei cittadini di parlare nella propria lingua.

Organizzazione dell'Agenzia

Orario di lavoro:

Durante la sperimentazione di questo servizio l'Agenzia sarà aperta al pubblico 18 ore la settimana, divise in 3 giorni; i servizi sono inoltre disponibili anche su appuntamento, per far fronte a esigenze particolari degli utenti.

Logistica:

L'Agenzia è situata nella sede dell'Assessorato alla comunità nazionale italiana e gli altri gruppi etnici, a Rovinj-Rovigno, A.Rismondo 2, Tel: 052/830-872 Fax: 052/842-123, dove dispone di locali dedicati, un computer, una fotocopiatrice, il telefono e il fax, tutti i diazionari di cui ha bisogno e vari testi che trattano la diversità linguistica e i diritti delle minoranze.

L'indirizzo di posta elettronica dell'Agenzia è simple@istra-istria.hr

Personale:

Manager dell'Agenzia (1):

Qualifica professionale ed esperienza:

- Laurea universitaria in scienze umanistiche o sociali
- Ottima conoscenza della lingua inglese e della lingua italiana scritta e parlata;
- Esperienza o partecipazione alle attività di associazioni, organizzazioni e istituzioni della società civile nel campo della promozione e tutela dei diritti delle minoranze
- Minimo 5 anni di esperienza lavorativa nei servizi di cui si occupa l'Agenzia.

Compiti:

Seguire il lavoro dell'Agenzia e coordinare tutte le attività, e in particolare:

- Offrire informazioni (orali e/o scritte) sui diritti dei cittadini e sui servizi pubblici disponibili (come l'Ufficio per il bilinguismo);
- Collaborare con l'amministrazione locale e regionale nel proporre e organizzare attività di informazione sui diritti dei cittadini e servizi pubblici sociali, soprattutto sui diritti delle minoranze;
- Proporre attività e accordi con le associazioni di minoranza ed altri istituti sulle forme e le modalità necessarie di assistenza linguistica nella traduzione di atti amministrativi e di avvisi pubblici obbligatori o utili;
- Offrire supporto alle scuole di minoranza nella traduzione dei libri di testo;
- Contattare autorità e altri organi importanti a vari livelli, per assicurare il bilinguismo nella segnaletica stradale, nei nomi ufficiali dei luoghi e nella toponomastica bilingue;
- Offrire supporto nella traduzione di atti ufficiali e nella promozione dei corsi base in lingua minoritaria (corsi per dipendenti pubblici e altri ruoli importanti-gruppi specifici);
- Gestire l'organizzazione dei corsi per gli interpreti ufficiali, al fine di unificare la terminologia degli atti ufficiali nell'area, assicurando il supporto tecnologico laddove possibile;
- Raccogliere tutto il materiale per la traduzione dai cittadini e dagli istituti privati o pubblici e assicurare traduzioni di alta qualità nei tempi richiesti.

Interprete professionista (1 o più – a seconda delle minoranze linguistiche)

Qualifica professionale ed esperienza:

- Interprete professionale, Laurea universitaria in scienze umanistiche o sociali o lingue
- Minimo 5 anni di esperienza lavorativa in ruoli simili.

Compiti:

Traduzione dei documenti rilasciati dall'Agenzia e degli altri testi richiesti;

Traduzione a favore dei cittadini di documenti, brochure, volantini, insegne pubbliche oppure altri testi scritti, che facilitano la comunicazione bilingue o multilingue tra i gruppi di minoranza e maggioranza nonché tra i cittadini e i rappresentanti dei servizi pubblici.

6. RACCOMANDAZIONI

Valore aggiunto della promozione della diversità linguistica e culturale

Per promuovere la coesione sociale e la diversità linguistica e culturale è necessario assicurare forme permanenti di informazione e campagne mediatiche sui gruppi etnici e di minoranza, sulla loro storia e sul concetto di autoctonismo, sulle loro attività e servizi. In questo senso è molto importante migliorare il ruolo dei media pubblici “di maggioranza” nella rappresentazione, trattamento e promozione delle minoranze, della loro cultura e lingua (soprattutto la TV statale e nei programmi radio, giornali e riviste, siti internet ufficiali e reti dell’amministrazione pubblica), affermando chiaramente che le minoranze rappresentano un “valore aggiunto” per ogni società, come ponti pluriculturali e fondamentali sulle quali è basata l’Unione Europea. Le iniziative non dovrebbero essere dirette ad offrire informazioni ai gruppi di minoranza, ma piuttosto dovrebbero essere indirizzate a promuovere la consapevolezza nell’opinione pubblica generale sull’esistenza delle minoranze e delle loro lingue.

Rispetto dell’identità e educazione interculturale

L’identità culturale di ogni studente deve essere rispettata attraverso un’offerta educativa di qualità per tutti e culturalmente adeguata. Non può esserci un vero rispetto reciproco senza conoscere “l’altro” e la sua lingua. Solamente la conoscenza di due o più lingue, accompagnata dalla capacità di muoversi tra due o più culture, può assicurare l’accesso al vero bilinguismo/multilinguismo. Per questa ragione è indispensabile assicurare la possibilità d’insegnamento delle lingue e delle culture altrui in un’atmosfera di fiducia e rispetto reciproci: l’amministrazione pubblica deve trovare il modo di promuovere costantemente l’insegnamento delle lingue e delle culture minoritarie.

Le “Misure speciali” per le minoranze non discriminano il gruppo di maggioranza

Le “misure speciali” per le minoranze (programmi per aumentare la capacità di certi gruppi, o di quote nella rappresentanza politica, nell’educazione e occupazione) che vengono introdotte a favore dei gruppi svantaggiati non sono privilegi per questi gruppi e non discriminano le altre parti della società, in quanto servono ad equilibrare gli effetti dei comportamenti discriminanti. E’ necessario che questo principio sia assimilato dagli organi dell’amministrazione pubblica e dai media ufficiali, oltre a dover diventare parte integrante dell’educazione interculturale.

Monitoraggio dell’accessibilità dei servizi pubblici per i gruppi di minoranza

Per assicurare l’utilizzo dei servizi pubblici da parte degli appartenenti ai gruppi di minoranza e garantire l’accesso ai servizi pubblici bilingui/multilingui, è necessario monitorare costantemente il territorio e raccogliere informazioni sui gruppi etnici e di minoranza e sullo stato di applicazione nella vita quotidiana delle norme e le leggi vigenti. Del monitoraggio si deve occupare l’amministrazione locale, con il supporto delle associazioni di minoranza più importanti per assicurare un’analisi valida e attendibile ed elaborare precisi piani d’azione. Questi piani devono prevedere l’assunzione delle persone appartenenti alle minoranze etniche nel settore pubblico, la conoscenza della lingua minoritaria da parte dei dipendenti pubblici e una modulistica multilingue emessa da amministrazioni locali e regionali, dai tribunali, uffici territoriali, autorità portuali, agenzia delle entrate, servizi comunali, istituti sanitari e sociali e di previdenza sociale, poste, banche. Particolare attenzione va posta ai servizi offerti da società commerciali private e pubbliche (negozi, ristoranti, mercati, ecc.).

Il Bilinguismo deve essere ben visibile – carta d’identità del territorio bi/multilingue

La promozione del principio di bilinguismo (così come del multilinguismo) è strettamente legata al diritto di dare visibilità al bi/multilinguismo, perché una zona venga subito percepita come “diversa” e con qualcosa di speciale e attrattivo agli occhi di tutti. Per questo motivo gli organi dell’amministrazione statale devono aumentare gli sforzi a ogni livello in merito alla segnaletica stradale bi/multilingue, alle insegne pubbliche, ai nomi delle vie, delle aziende commerciali, degli istituti e organi pubblici e privati e alla tutela della toponomastica locale.

Supporto alle scuole di minoranza

Per sostenere le scuole di minoranza è indispensabile migliorare la traduzione dei libri di testo in tutti i livelli d’istruzione. Gli organi politici e amministrativi a livello locale, regionale e statale-ministeriale, assieme alle associazioni di minoranza, devono assicurare tutte le condizioni necessarie per la traduzione dei libri di testo per le scuole di minoranza come condizione indispensabile per il loro essere e il loro sviluppo.

Accessibilità degli eventi culturali e sportivi ai gruppi di minoranza

L’amministrazione locale deve promuovere e sostenere le attività culturali e sportive in lingue minoritarie e la traduzione simultanea degli eventi culturali e sportivi che si svolgono nella lingua maggioritaria, assicurando un adeguato supporto tecnico per renderlo possibile (cabine di interpretariato simultaneo e un numero sufficiente di interpreti professionisti).

Reti locali – strumento importante di promozione della diversità linguistica

Per promuovere la diversità linguistica e i diritti delle minoranze, gli istituti e gli organi locali devono offrire tutte le condizioni per migliorare le reti locali indirizzate al perfezionamento dell’accesso ai servizi pubblici e all’adempimento delle esigenze delle minoranze come parte della società. Tutti gli sforzi devono essere indirizzati a rendere consapevole l’opinione pubblica della maggioranza sull’esistenza e l’importanza delle minoranze e delle loro lingue.

7. RIFERIMENTI BIBLIOGRAFICI

Consiglio d’Europa, Carta europea delle lingue regionali o minoritarie, 1992
Consiglio d’Europa, Quadro per la protezione delle minoranze nazionali, 1995
ECMI, Documento di lavoro 61 sugli Indicatori e la Carta europea delle lingue regionali o minoritarie, 2012
Commissione europea, LACE: Diversità linguistica in Europa, Sviluppo delle competenze interculturali nell’insegnamento obbligatorio delle lingue straniere nell’Unione europea, 2011
Commissione europea, Studio sul contributo del multilinguismo alla creatività, 2009
Parlamento europeo, RELAZIONE contenente le raccomandazioni alla Commissione sulle lingue europee regionali e meno diffuse – le lingue delle minoranze nell’UE – in considerazione dell’allargamento e della pluralità culturale, Commissione Cultura, Gioventù, Istruzione, Media e Sport, 2003, Grad Rovinj-Città di Rovigno, Statut Grada/Statuto della Città di Rovinj-Rovigno, 2009
Parlamento italiano, Legge n. 482 del 15 dicembre 1999: “Norme in materia di tutela delle minoranze linguistiche storiche”.
Parlamento italiano, Legge n. 38 del 23 febbraio 2001: “Norme a tutela della minoranza linguistica slovena della Regione Friuli-Venezia Giulia”, Comune di Sgonico (Trieste - Italia), Statuto Comunale/Obcinski Statut, 2004
OSCE, Alto commissariato per le minoranze nazionali, Raccomandazioni sulle attività di polizia nell’ambito delle società multietniche, 2006
Nazioni unite, Diritti delle minoranze: Standard internazionali e linee guida per l’implementazione, 2010

Link utili:

Adum: Informazioni su programmi più importanti dell’UE relativi al finanziamento di progetti per la promozione di lingue minoritarie
Atlantis: Studio sulle lingue minoritarie
Provincia Autonoma di Bolzano: Centro multilingue
BBC: Risorse per l’apprendimento delle lingue di tutta Europa
Centre for Multiethnic Research: Centro di ricerca multietnica
Ciemen: Centre Internacional Escarré per les Minories Ètniques i les Nacions

Consiglio Europeo: Politica linguistica
Euromosaic: Studio della Commissione europea sulle minoranze linguistiche dell’UE
European Language Council: Organizzazione permanente e indipendente con lo scopo principale di migliorare quantitativamente e qualitativamente la conoscenza delle lingue e culture dell’Unione europea e oltre
Minority Rights Group International: ONG per i diritti umani che opera con iniziative e programmi per la tutela dei diritti delle minoranze di tutto il mondo
Regione Autonoma Friuli Venezia Giulia: Comunità linguistiche regionali

Minoritetet historike dhe të reja dhe diversiteti gjuhësor në shtetet e adriatikut:
Udhëzime për avancimin e qasjes në shërbimet shumëgjuhësore

HYRJE

Këto Udhëzime janë rezultat i projektit SIMPLE (*Përforcimi i Identitetit të Minoriteteve Çon në Barazi*), një projekt inovativ i bashkëpunimit institucional dhe ngritjes së kapaciteteve që përfshin 5 shtete Adriatike, dhe synon arritjen e kohezionit social ndërmjet vendeve të Adriatikut, nëpërmjet forcimit të identiteteve kulturore dhe vlerat e diversitetit të komuniteteve minoritare që kanë jetuar dhe jetojnë në Rajonin e Adriatikut.

Partnerët e projektit SIMPLE kanë zhvilluar strategji të përbashkëta dhe qasje në pellgun e detit Adriatik për promovimin e barazisë dhe kulturës së mosdiskriminimit, si vlera themelore për bashkëjetesën paqësore të gjithë qytetarëve, pa asnjë diskriminim në bazë të origjinës etnike. Projekti synon rrëzimin e pesë pengesave kryesore që bllokojnë realizimin aktual të drejtave themelore dhe parimeve të drejtësisë sociale ndaj pakicave historike dhe atyre të reja:

- i. Gjuha si barrierë për qasjen e plotë në shërbime, gjithashtu cakton territoret se ku dygjuhësia (dhe shumëgjuhësia) njihen në mënyrë ligjore;
- ii. Rreziku i lartë i varfërisë së minoriteteve për shkak të qasjes së vështirë në tregun e punës, diskriminimi në vendin e punës dhe përfaqësimi i dobët;
- iii. Niveli shqetësues i fëmijëve të minoriteteve që janë jashtë sistemeve arsimore;
- iv. Përfaqësimi i pakënaqshëm i çështjeve të minoriteteve në mediet;
- v. Rreziku i lartë i diskriminimit në baza gjinore, paragjykimet dhe dhuna kundër minoriteteve.

SIMPLE synon përmirësimin e kushteve të jetesës së minoriteteve duke transformuar faktorët kryesore që sot përfaqësojnë dobësi dhe duke vendosur përpara autoriteteve publike, shoqatave të minoriteteve, OJQ-ve dhe aktorëve tjerë lokal, rajonal dhe kombëtar të vendeve të Adriatikut, udhëzime dhe rekomandime për rregullimin e shërbimeve të targetuara për adresimin e disavantazheve të minoriteteve në nivel lokal.

Këto udhëzime janë pjesë e 5 dokumenteve tematike të hartuara dhe shpërndara nga konzorciumi SIMPLE, të cilat do të përdoren si vegla për promovimin e Observatorit të Përhershëm të Adriatikut për Komunitetet Minoritare që do të themelohet në kuadër të projektit. Në fakt, Observatori përmban modele qeverisëse të testuar në pilotime kombëtare, rekomandime transnacionale, vegla të sondazheve sociologjike dhe indikatorë dhe me këtë përbën një hapësirë strategjike për monitorimin e kushteve aktuale të minoriteteve në vendet pjesëmarrëse dhe propozon zgjidhje të mundshme qeverisëse për çështje specifike.

Të gjitha udhëzimet janë edituar në një dokument të veçantë të propozuar në 6 gjuhë (Anglisht, Kroatisht, Shqip, Italisht, Malazeze dhe Sllovenisht) për të arritur kuptimin e plotë dhe përdorimin nga gjithë aktorët e vendeve pjesëmarrëse në projektin.

Pakoja e plotë e Udhëzimeve përfshin dokumentet më poshtë:

- Diversiteti gjuhësor dhe minoritar i vendeve të Adriatikut:
Udhëzime për avancimin e qasjes në o shërbimet shumëgjuhësore;
- Minoritetet dhe zhvillim lokal në vendet e Adriatikut:
Udhëzime për avancimin e multikulturalizmit si resurs për tregun e punës;
- Minoritetet dhe zhvillim lokal në vendet e Adriatikut:
Karta afariste për administrimin dhe avancimin e diversitetit gjuhësor;
- Minoritetet dhe sektori arsimor i vendeve të Adriatikut:
Udhëzime për avancimin e qasjeve ndërkulturore në sistemin arsimor;
- Minoritetet dhe mediet në vendet e Adriatikut: Udhëzime për avancimin e informimit të drejtë dhe barabartë;
- Minoritetet dhe diskriminimi dhe dhuna në baza gjinore në vendet e Adriatikut:
Udhëzime për parandalimin, raportimin dhe luftimin kundër diskriminimeve dhe dhunës në baza gjinore.

Dokumentet janë në dispozicion me kërkesë nga partnerët përgjegjës kombëtar. Informacione dhe kontakte në ueb faqen e projektit: www.simpleproject.eu.

1. DEFINICIONE

Definicione të përgjithshme	
Diskriminimi	Diskriminim i drejtpërdrejtë do të konsiderohet që ka ndodhur kur një person është trajtuar më pak favorshëm nga tjetri, ka qenë ose do të trajtohet në situata të krahasueshme në baza raciale ose etnike. Diskriminim indirekt do të konsiderohet që ka ndodhur kur ndonjë dispozitë, kriter ose praktikë do të vendoste personat me origjinë raciale ose etnike në disavantazh në krahasim me personat tjerë, përveç nëse dispozita, kriteri ose praktika është justifikuar objektivist me qëllim legjitim dhe masat për arritjen e këtij qëllim janë të përshtatshëm dhe të nevojshëm. (Direktiva e Këshillit 2000/43/EC nga 29 qershori 2000 për zbatimin e parimit të trajtimit të barabartë mes personave pa dallim nga origjina raciale ose etnike)
Grupe minoritetesh	Një grup personash brenda një shteti që: a) jetojnë në territorin e shtetit dhe janë qytetarë të tij; b) mirëmbajnë lidhje afatgjata, të forta dhe kohore me atë shtet; c) shfaqin veçori të dalluara etnike, kulturore, fetare ose gjuhësore; d) janë mjaft përfaqësues, ndonëse më të vegjël në numër për dallim nga popullata tjetër e shtetit ose rajonit të shtetit; e) janë të motivuar nga brenda për të ruajtur atë që përbën identitetin e tyre të përbashkët, përfshirë edhe kulturën, traditat, fenë dhe gjuhën e tyre. (Neni 1, rekomandimi 1201 i miratuar nga Asambleja Parlamentare e Këshillit të Evropës gjatë seancës së 44 në vitin 1993)
Të drejta të minoriteteve	Të drejtat e minoriteteve janë të drejta individuale që gëzohen nga persona që takojnë minoriteteve etnike, fetare dhe/ose gjuhësore. Këto të drejta individuale mund të ushtrohen në bashkësinë me anëtarët tjetër të grupit të minoritetit, por disa prej këtyre të drejtave mund të kenë vlerë vetëm nëse përdoren kolektivisht (Grupi Ndërkombëtar për të Drejta të Minoriteteve, 2012)
Masa speciale	Një sërë strategjish të dizajnuar për të përmirësuar mundësitë e punësimit, arsimit dhe biznesit, për grupe, si minoritete raciale ose etnike dhe gra, megjithatë, mënyra si këto përpjekje zbatohen, llojet e veprimeve që kanë nevojë dhe implikimet më të gjera që mbajnë për shoqërinë tonë, mund të dallojnë prej një programi specifik në tjetrin. Termi "masa speciale" përfshin gjithashtu masa të cilat në disa shtete mund të përshkruhen si "masa afirmative", "veprime afirmative" ose "veprime afirmative" (Komiteti për Eliminimin e Diskriminimit Racial, rekomandime të përgjithshme nr. 32. Domethënia dhe përfshirja e këtyre masave speciale në Konventën Ndërkombëtare për Eliminimin e gjitha llojeve të Diskriminimit Racial CERD/C/GC/32)

Definicione specifike	
Diversiteti gjuhësor	Prezenca e llojeve të ndryshme të gjuhëve në repertorin e njëjtë gjeografik ose gjuhësor të folësit. Ruajtja dhe rëndësia e diversitetit gjuhësor janë bërë vlera të përbashkëta në shoqëritë evropiane; mund të zbatohen nëpërmjet arsimit shumëgjuhësor. (Këshilli i Evropës, "Nga diversiteti gjuhësor në arsim shumëgjuhësor", 2007)
Gjuha e minoritetit	Gjuha e minoritetit është gjuha që tradicionalisht përdoret brenda territorit të vendit nga shtetas të atij vendi që formojnë një grup numerikisht më të vogël sesa pjesa tjetër e popullatës dhe është e ndryshme nga gjuha(ët) zyrtare të atij vendi (Këshilli i Evropës, "Karta Evropiane e Gjuhëve Rajonale ose të Minoriteteve")
Shumëgjuhësia	Aftësia e një personi për të përdorur disa gjuhë dhe ko-ekzistenca e komuniteteve me gjuhë të ndryshme në një rajon gjeografik. Kur flasim për politika, shumëgjuhësia është "një politikë që promovon një klimë që është e favorshme në shprehjen e plotë të gjitha gjuhëve, në të cilën mësimdhënia dhe mësimi i ngjyrave të ndryshme mund të lulëzojë." (Kuadri i Ri Strategji për Shumëgjuhësi, dokumenti i punës i Parlamentit Evropian, 2005)
Plurigjuhësi	Aftësia për të përdorur gjuhë për të komunikuar dhe për të marrë pjesë në veprimet ndërkulturore, ku një person, i shikuar si agjent social, ka njohuri të larta të disa gjuhëve dhe përvojë në disa kultura. (Kuadri i Përbashkët Evropian i Referencës për Gjuhët)

2. PARIMET

I. Respektimi i shërbimeve të gatshme dhe miratimi i diversitetit kulturor dhe gjuhësor

Në pajtim me parimet e inkuorporuar në Konventën Ndërkombëtare të Kombeve të Bashkuara për të Drejtat Shoqërore dhe Politike dhe në frymën e Konventës së Këshillit të Evropës për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe Liritë Themelore, e drejta për të përdorur gjuhë rajonale ose minoritare në jetën private dhe publike është një e drejtë e pakontestueshme. Shtetet duhet të garantojnë liritë e zgjedhjes duke krijuar një rrethinë në të cilën llojlojshmëria e ideve dhe informatave mund të lulëzojnë edhe nëse shprehen në gjuhë të ndryshme. Përdorimi i gjuhës së përzgjedhur është e drejtë e rëndësishme njerëzore. Gjuha është krijuesi primar i identitetit dhe me anë të gjuhës ne jemi në gjendje të identifikojmë vetveten, tjerët dhe të jemi të identifikuar nga tjerët, dhe me anë të gjuhës mendojmë, komunikojmë dhe ndërlidhemi me botën rreth nesh.

II. Arsimi ndërkulturor respekton identitetet

Identiteti kulturor i secilit nxënës duhet të respektohet nëpërmjet zbatimit të arsimit përkatës kulturor dhe përgjegjës. Njohja e gjuhëve rajonale minoritare është një shprehje e pasurisë kulturore dhe gjuhësore dhe për shkak të përdorimit të tyre duhet të lehtësohet dhe inkurajohet si në të folurit ashtu edhe me shkrim, në jetën publike dhe atë private. Kjo gjithashtu mund të arrihet edhe me ofrimin e objekteve për të mundësuar që jo-folësit të gjuhës rajonale ose minoritare që jetojnë në pjesën përkatëse të e mësojnë nëse shprehin dëshirë.

III. Masa speciale për minoritetet që mos të diskriminohet grupi qendror

Sipas Kartës Evropiane për gjuhët rajonale minoritare, miratimi i masave speciale në favor të gjuhëve rajonale ose minoritare për të promovuar barazinë mes përdoruesve të këtyre gjuhëve dhe popullatës tjetër ose që marrin parasysh kushtet e tyre specifike nuk konsiderohet si një veprë diskriminimi kundër përdoruesve të gjuhëve më të përhapura. Opinioni i gjerë i mazhorancës duhet të vetëdijësohet për faktin që minoritetet dhe gjuhët e tyre pasurojnë shoqëritë dhe i bëjnë më funksional dhe më të vlefshëm, të llojlojshëm dhe më demokratik.

IV. Politika e barazisë dhe mosdiskriminimit

Promovimi i politikave të barazisë dhe mosdiskriminimit paraqet parim themelor për ekzistencën paqësore të gjithë popujve që jetojnë në territor shumetnik dhe shumë kulturor, pa dallim nga origjina e tyre, përkatësia etnike dhe gjuha, dhe secili qytetar ose grup i qytetarëve duhet të gëzojë gjitha liritë gjatë shprehjes dhe pohimit të identitetit të tyre.

V. Dygjuhësia, shumëgjuhësia dhe plurigjuhësia duhet të ushtrohen

Dygjuhësia, shumëgjuhësia dhe plurigjuhësia përfshijnë shkathtësinë për të përdorur dy ose më tepër gjuhë dhe lëvizje të lehtë brenda dy ose më tepër kulturave. Për të zhvilluar dygjuhësinë dhe plurigjuhësinë, subjektet dygjuhësore ose plurigjuhësore duhet të dëgjojnë dy gjuhët e folura në nivel të mjaftueshëm dhe të kenë mundësi të shpeshta për të përdorur në gjitha nivelet. Në rast të shërbimeve të padisponueshme, zbatimi i dygjuhësisë dhe plurigjuhësisë bëhet më vështirë, shpesh duke rezultuar me rrezikun e dorëzimit të së drejtës për të përdorur gjuhën vetjake të një minoriteti ose me kufizimin e përdorimit, duke shkaktuar shqetësime dhe kërcënime serioze promovimit të parimeve të barazisë dhe bashkëjetesës së komponentëve të ndryshme etnike dhe gjuhësore të një territori dhe me këtë të lehtësohet procesin e asimilimit. Dygjuhësia, shumëgjuhësia dhe plurigjuhësia përfshijnë edhe avantazhe ekonomike: vendet e punës më lehtë bëhen të gatshme për ata që flasin më shumë gjuhë dhe kompanitë shumëgjuhëshe kanë epërsi më të mirë konkurruese nga ata me një gjuhë. Dygjuhësia sjell me vete edhe dobi të ndryshme: lehtëson mësimin e gjuhëve tjera, përmirëson procesin e të menduarit dhe kujdeset për kontaktet me njerëzit dhe kulturat e tyre.

3. MODELE QEVERISËSE DHE PRAKTIKA TË MIRA

Shërbime përkthimi falas për informatat mbi aktivitetet ekonomike	
Vendi	Rovinj – Kroaci
Organizata/at	Komuna Rovinj
Periudha	Që prej aprovimit të Statutit lokal / Prill 2012
Përshkrimi	Sipas Statutit (Kapitulli IX, Neni 31), në Komunën e Rovinj-it, gjuha kroate dhe italiane janë tërësisht të barabartë dhe Komuna siguron të gjitha kushtet e nevojshme për të garantuar përdorimin e barabartë të dy gjuhëve në jetën publike dhe atë zyrtare. Të drejtat tjera të minoriteteve janë theksuar në (Kap. 1, Nenet 7-8, Kap. V, Neni 22, Kap. IX, Nenet 31-44 dhe Kap. X, Nenet 45, 48). Para një kohe të caktuar, Komuna ka lëshuar Aktin e Rekomandimit për subjektet ekonomike dhe përgjegjëse për ofrimin e shërbimeve për qytetarët, të respektojnë nenet e Statutit lokal në lidhje me çështjen e dygjuhësisë (kroatisht-italisht) gjatë shënimit të emrave të kompanive afariste, llojin e shërbimeve ose aktiviteteve që ofrohen, orari i punës dhe informatat tjera relevante në pllakat e objekteve të tyre. Rekomandimi, i firmosur nga kreu i Komunës, gjithashtu përmban edhe ftesë për të kontaktuar Departamentin lokal për administratë të përgjithshme dhe komunale që të kërkojnë shërbime përkthimi falas prej kroatisht në italisht dhe anasjelltas.
Shërbimi	<ul style="list-style-type: none"> Ofrimi i shërbimeve përkthimi falas për të promovuar dygjuhësinë dhe respektin e ligjeve dhe parimeve për çështjet e të drejtave minoritare.
Informacione dhe kontakte	Qyteti Rovinj Sheshi Matteotti 2 - 52210 Rovinj, Kroaci. Tel: 052/805-218 /805-228 (www.rovinj.hr)

Zyra e Unifikuar Shtetërore për përkrahjen e minoritetit gjuhësor slloven për akses në shërbime publike	
Vendi	Rajoni i Friuli-Venezia Giulia – ITALI
Organizata/at	Prefektura e Trieste (Itali); Agjencia Italiane e të Ardhurave (Agenzia delle Entrate)
Periudha	Prej vitit 2007
Përshkrimi	Ligji Nr. 482 prej 15 dhjetor 1999 "Rregullat e Mbrojtjes së Minoriteteve Gjuhësore Historike" / Ligji Nr. 38 prej 23 shkurt 2011 "Rregullat e Mbrojtjes së Minoritetit Gjuhësor Slloven nga rajoni Friuli-Venezia Giulia" – Neni 8: Përdorimi i gjuhës sllovene në administratë publike; Neni 10: Shenjat publike dhe emra topografik. Më 21 dhjetor 2007 ishte themeluar një "Zyrë e Unifikuar e Shtetërore Sllovene", që synon sigurimin e të drejtave të minoriteteve gjuhësore sllovene. Zyra ishte themeluar falë një marrëveshjeje mes Prefekturës së Triestes, Zyrës Rajonale për Arsim, Zyra e SIIT 3 (për infrastrukturë të integruara dhe shërbime transporti) pranë Ministrisë së Transportit dhe Agjencisë së të Ardhurave Italiane të cilat firmosën marrëveshje për përfshirjen e zyrave të tyre rajonale. Detyrat specifike të zyrës janë: <ul style="list-style-type: none"> Përkthime të akteve që parashirohen në organet administrative të provincës së Trieste në gjuhën sllovene; zyra i pranon drejtpërdrejt ato akte, i përkthen dhe dërgon autoriteteve kompetente për të filluar procedurën; Komunikim në gjuhën sllovene me anëtarët e minoriteteve gjuhësore sllovene që preferojnë të përdorin atë gjuhë gjatë drejtimit tek zyrat e autoriteteve publike, të referuar në Nenin 4 të Ligjit Nr. 38/2001; Në kërkesë të autoriteteve të referuar në Nenin 4, zyra përkthen prej gjuhës italishte në gjuhën sllovene korrespondencën, si dhe aktet dhe vendimet e arritura që janë për përdorim publik dhe adresuar qytetarëve që kanë kërkuar sigurimin në gjuhën italishte dhe sllovene në pajtim me Nenin 8 të Ligjit Nr. 38/2001. Të gjitha formularët për kërkim të shërbimeve në gjuhën sllovene gjenden në ueb faqen.

Shërbimi	<ul style="list-style-type: none"> • Sigurimi i kushteve normative dhe ligjore që synojnë mbrojtjen dhe zhvillimin e të drejtave të pakicave; • Ofrimi i aksesit të shpejtë të informatave në internet për shërbimet në gjuhën e minoriteteve.
Informacione dhe kontakte	<ul style="list-style-type: none"> • Gazeta Zyrtare Nr. 297 prej 20 dhjetor 1999; • Gazeta Zyrtare Nr. 56 prej 8 mars 2001. <p>Sportello Unico Statate per gli Sloveni (S.U.S.S.)/ Drzavno Splosno Okence za Slovence (D.S.O.S.) Via dei Piccardi, 9 - 34141 Trieste, Itali. (www.prefettura.it/trieste/contenuti/3350.htm)</p>

Zyra për Dygjuhësi dhe gjuhë të huaja	
Vendi	Provincia autonome e Bolzano – ITALI
Organizata/at	Zyra për Dygjuhësi dhe Gjuhë të Huaja pranë Departamentit për Kulturë Italiane nga Provincia Bolzano
Periudha	Prej 1961
Përshkrimi	Promovimi i mësimin të gjuhës gjermane dhe gjuhëve tjera të huaja nga grupi italian është një detyrë e rëndësishme strategjike që zbatohet nga Zyra për Dygjuhësi dhe Gjuhë të Huaja pranë Departamentit për Kulturë Italiane dhe operon në fushën e promovimit të gjuhës nëpërmjet zbatimit të masave kulturore dhe arsimore që janë të diversifikuara sipas gjuhës dhe grupmoshave. Njëri prej kurseve përgatit pjesëmarrësit për testim dygjuhësor (Patentino A/B). Ligji Nr. 1165 nga 23 tetori 1961, me të cilën përcaktohet pagesa e shumës së dygjuhësisë për gjithë nëpunësit shtetëror që punojnë në Provincën e Bolzano ishte ndryshuar me Ligjin Nr. 454 prej 1980 dhe nga Neni 22 i Ligjit 354 prej 1997 që ka lidhur shumën me “shkalla” të ndryshme (prej A deri D) të certifikatës së njohurisë së gjuhës italiane dhe gjermane (të ashtuquajtur <i>patentino</i>) dhe të ndarë nga posti i mbajtur.
Shërbimi	<ul style="list-style-type: none"> • Promovimi i gjuhës dhe kulturës minoritare në mesin e mazhorancës për të lehtësuar komunikimin dhe jetën e përbashkët.
Informata dhe kontakte	Provincia di Bolzano - Ufficio Bilinguismo e lingue straniere “Edificio Plaza”, Via del Ronco 2, 39100 – Bolzano, Itali Tel: +39 0471 41 1260 Faks: +39 0471 41 12 79 @: ufficio.bilinguismo@provincia.bz.it (www.provincia.bz.it/centromultilingue)

4. AKTORËT RELEVANT EVROPIAN DHE TË ADRIATIKUT

Unioni Italian, Rijeka-Fiume/Koper-Capodistria (Kroaci dhe Slloveni)	
Tipologjia	Grupi minoritar
Aktivitetet të zakonshme	<ul style="list-style-type: none"> • Ofrimi i përkrahjes gjuhësore; • Udhëheqja e shoqatave kulturore dhe programeve sportive; • Përfaqëson Institucionet e Komunitetit Kombëtar Italian; • Udhëheqja e aktiviteteve shkollore; • Mbrojtja dhe zhvillimi i identitetit kombëtar, diversitetit kulturor dhe gjuhësor të anëtarëve të Komunitetit Kombëtar Italian; • Mirëmbajtja e integritetit dhe pandashmërinë e minoritetit italian në Slloveni dhe Kroaci.
Roli për zbatimin e udhëzimeve	<ul style="list-style-type: none"> • Monitorimi i zbatimit të të drejtave të grupeve minoritare; • Furnizimi i informatave për grupet minoritare – medie; • Përkrahja dhe përmirësimi i përkthimit të teksteve mësimore për shkollat minoritare.
Informacione dhe kontakte	<p>Via delle Pile-Uljarska 1/IV, 51000 - Fiume-Rijeka, Kroaci. Tel: +385(0)51338285(911) Faks: +385(0)51212876 @: amministrazione@unione-italiana.hr Via Boris Kidric 35 - Kidriceva ul. 35, 6000 Capodistria-Koper, Slloveni Tel: +386(0)56311220(1) +386(0)5 63 11 223 Faks: +386(0)5 63 11 224 @: unione.it.cap@siol.net</p>

Rajoni Istria (Kroaci)	
Tipologjia	Administratë Lokale dhe Rajonale
Aktivitetet të zakonshme	Administrimi i jetës politike dhe shoqërore publike në nivel lokal dhe rajonal.
Roli për zbatimin e udhëzimeve	<ul style="list-style-type: none"> • Monitorimi i zbatimit të të drejtave minoritare në nivel lokal dhe rajonal; • Ofrimi i planeve të veprimit që synojnë përmirësimin e dygjuhësisë dhe të drejtat minoritare lidhur me aksesin në shërbime publike; • Përkrahje gjatë zbatimit të Agjencisë për Përkrahjen e Shumëgjuhësisë që testohet në kuadër të SIMPLE projektit.
Informacione dhe kontakte	<p>Rajoni Istria Flanatička, 29 - 52100 Pula – Pola, Kroaci. Tel: 00385 52 830 872 @: uprava@istra-istria.hr (www.istra-istria.hr)</p>

Rajoni autonom i Friuli-Venezia Giulia (Itali)	
Tipologjia	Rajon autonom
Aktivitetet të zakonshme	Administrimi i jetës politike dhe shoqërore publike në nivel rajonal.
Roli për zbatimin e udhëzimeve	<ul style="list-style-type: none"> • Monitorimi i zbatimit të të drejtave minoritare në nivel rajonal dhe lokal; • Ofrimi i planeve të veprimit që synojnë përmirësimin e dygjuhësisë dhe të drejtat minoritare lidhur me aksesin në shërbime publike;
Informacione dhe kontakte	<p>Regione Autonoma Friuli Venezia Giulia Piazza Unità d'Italia, 1 - 34121 – Trieste, Itali. Tel: +39 040 3771111 @: regione.friuliveneziagiulia@certregione.fvg.it</p>

Qendra Evropiane për Çështje Minoritare – QEÇM	
Tipologjia	OJQ e përfshirë në zgjidhjen e konflikteve dhe marrëdhënieve ndëretnike
Aktivite të zakonshme	Qendra Evropiane për Çështje Minoritare (QEÇM) zhvillon kërkime praktike dhe politike, ofron informata dhe dokumentacion dhe ofron shërbime këshillimore në lidhje me marrëdhëniet mes mazhorancës-minoritetit në Evropë. Ajo ju shërben qeverive evropiane dhe organizatave rajonale ndërqeveritare si dhe grupeve të pakicave. Qendra bashkëpunon me komunitetin akademik, mediet dhe me publikun e gjerë me anë të furnizimit kohor të informatave dhe analizave.
Roli për zbatimin e udhëzimeve	<ul style="list-style-type: none"> Furnizimi i informatave dhe resurseve në internet mbi të drejtat e minoriteteve dhe gjuhët e minoriteteve si dhe kulturën dhe diversitetin, me modele të projekteve dhe mundësi trajnimi.
Informacione dhe kontakte	Qendra Evropiane për Çështje Minoritare (QEÇM) Schiffbrücke 12, D-24939 - Flensburg, Gjermani Tel: +49 (0) 461 14149-0 Faks: +49 (0) 14149-19 @: info@ecmi.de

Unioni Federal i Kombësive Evropiane – UFKE	
Tipologjia	OJQ e minoriteteve autoktone kombëtare të Evropës
Aktivite të zakonshme	<ul style="list-style-type: none"> Përfaqëson interesat e minoriteteve evropiane – në nivelin rajonal, kombëtar dhe veçanërisht në nivelin evropian; Punon bashkë me Bashkimin Evropian, Këshillin e Evropës dhe Kombet e Bashkuara dhe është zëri i minoriteteve në organizatat ndërkombëtare, veçanërisht në Bashkimin Evropian dhe Këshillin e Evropës si dhe Kombet e Bashkuara dhe OBSE.
Roli për zbatimin e udhëzimeve	Furnizimi i informatave dhe resurseve në internet mbi të drejtat e minoriteteve autoktone dhe gjuhët e minoriteteve me një spektër të gjerë të dokumenteve dhe informacioneve në Kongreset UFKE dhe lidhje të dobishme interneti.
Informacione dhe kontakte	FUEN Schiffbrücke 41, 24939 - Flensburg, Gjermani. Tel: 0049 - 461-12855 @: info@rml2future.eu

Grupi Ndërkombëtar për të Drejtat e Minoriteteve	
Tipologjia	OJQ për të drejtat e njeriut
Aktivite të zakonshme	Punon për të siguruar të drejtat e minoriteteve etnike, fetare dhe gjuhësore dhe popujve indigjen në mbarë botën dhe të promovojë bashkëpunimin dhe kuptimin mes komuniteteve.
Roli për zbatimin e udhëzimeve	Furnizimi i informatave dhe resurseve në internet mbi të drejtat e minoriteteve dhe gjuhët e minoriteteve me një spektër të gjerë të dokumenteve dhe informacioneve në internet dhe lidhje të dobishme interneti për gjitha shtetet evropiane dhe botërore.
Informacione dhe kontakte	Grupi Ndërkombëtar për të Drejtat e Minoriteteve 54 Commercial Street - E1 6LT – Londër, MB Telefon: +44 (0)20 7422 4200 Faks: +44 (0)20 7422 4201 @: minority.rights@mrmail.org

Shoqata tjera minoritare	
Tipologjia	Shoqatë minoritare
Aktivite të zakonshme	Ofrimi i përkrahjes për anëtarët e grupeve minoritare për të ruajtur dhe zhvilluar specifikat e tyre si dhe traditat dhe zakonet gjuhësore dhe kulturore. Zbatimi i programeve kulturore për anëtarët dhe grupet e mazhorancës, për të dëshmuar prezençën mbi territorin dhe përmirësimin e bashkëjetesës dhe bashkëpunimin e shoqërisë lokale.
Roli për zbatimin e udhëzimeve	Monitorimi dhe promovimi i aktiviteteve praktike për të përmirësuar zbatimin e të drejtave të grupeve minoritare në një territor, me vëmendje të veçantë në aksesin e shërbimeve. Promovimi i parimeve të diversitetit gjuhësor, dygjuhësisë dhe shumëgjuhësisë me anë të bashkëpunimit të vazhdueshëm me autoritetet lokale dhe rajonale. Ofrimi i mbështetjes për shkollat dhe institucionet tjera minoritare për funksionimin dhe përkthimin e teksteve mësimore.
Informacione dhe kontakte	Departamenti Administrativ për Minoritetet Italiane Kombëtare dhe Grupe tjera Etnike A.Rismondo, 2 - 52210 - Rovinj-Rovigno, Kroaci. Tel: 052/830-872 Faks: 052/842-123 @: talz-nacm@istra-istria.hr

5. STUDIMI I RASTIT: AGJENCIA PËR PËRKRAHJEN E SHUMËGJUHËSISË SË RAJONI ISTRIA

Agjencia për Përkrahjen e Shumëgjuhësisë është pilot shërbim i themeluar në Rajonin Istria në kuadër të projektit ndërkufitar të BE-së SIMPLE (Përforsimi i Identitetit të Minoriteteve Çon në Barazi) kofinancuar nga Programi IPA Adriatik CBC 2007-2013. Agjencia është shërbim publik për asistencë gjuhësore të qytetarëve dhe organeve lokale ose publike, në kontekstin e komuniteteve minoritare historike dhe të reja, që ofron shërbime shumëgjuhëshe në italisht, kroatisht, malazez, sllovenisht dhe shqip. Agjencia operon në kuadër të Departamentit Administrativ për minoritetet italiane kombëtare dhe grupe tjera etnike të rajonit të Istria-s, që gjendet në komunën Rovinj, rr. A.Rismondo 2; Tel. 052/830-872; Faks 052/842-123; e-mail: talz-nacm@istra-istria.hr.

Objektivat e shërbimit:

1. Përforsimi i kohezionit social mes grupeve të ndryshme kombëtare dhe minoritare duke përmirësuar dhe promovuar vlerat e diversitetit kulturor dhe gjuhësor si një shprehje të pasurisë kulturore dhe sociale;
2. Të promovojë idenë se dy dhe shumëgjuhësia nuk është ndonjë lloj shpenzimi plotësues ose privilegj, por një investim për kohën e tashme dhe ardhmërinë;
3. Për të favorizuar përdorimin publik dhe studimin e gjuhëve minoritare, me referencë të veçantë në toponime autoktone të vendeve, rrugëve, bulevardeve dhe pallateve të rëndësishme;
4. Të rrit vetëdijen e qytetarëve për të drejtat dhe veglat aktuale për minoritetet që të kenë qasje ndaj shërbimeve lokale publike;
5. Të përforcojë bashkëjetesën sociale dhe bashkëpunimin nëpërmjet informatave në tema të minoriteteve historike dhe atyre të reja dhe mbi rolin e tyre në bashkësinë lokale;
6. Të lehtësojë dhe inkurajojë përdorimin e gjuhëve të minoriteteve në fjalime dhe shkrime, në jetën publike dhe zyrtare, nëpërmjet promovimit të parimeve të dygjuhësisë, shumëgjuhësisë dhe plurigjuhësisë;
7. Të mbështet komunitetet minoritare gjatë promovimit dhe monitorimit të zbatimit të të drejtave të minoriteteve;
8. Të mundësojë jo-folësit e gjuhëve minoritare të mësojnë gjuhën minoritare dhe kulturën në vende të caktuara specifike.

Agjencia targeton përdoruesit:

Përdoruesit kryesor janë: asociacione të minoriteteve dhe institucione – shkolla, autoritete lokale dhe rajonale publike, qytetarë privat dhe administrata publike, organizata shoqërore, institucione publike dhe private dhe organizata që ofrojnë shërbime qytetarëve.

Shërbimet e agjencisë:

1. Asistencë gjuhësore për qytetarët dhe administratat publike, plotësim i nevojave dhe përmirësim i mundësive për kontakte ditore mes minoriteteve dhe grupeve mazhorancë:
  - përkthim i njoftimeve publike dhe private në lidhje me gjitha temat ekonomike dhe shërbimet publike/private (shëndet, mirëqenie, sigurim pensioni, administratë tatimore, vegla, dyqane, agjenci, restorante, banka, zyra postare dhe tjera);
  - përforsimi i ueb faqeve korporate të administratave publike në gjitha nivelet, për të siguruar qasje të kompjuterizuar të përdoruesit në rregulla dhe formularë (dokumente publike, publikime dhe vegla të komunave urbane) të përkthyer në gjuhët minoritare;
  - promovimi i kurseve gjuhësore për zyrtarët publik që kanë nevojë për trajnim në gjuhët minoritare (polic, mjek dhe motra, profesionistë të specializuar, banka, punonjës postar, shitës në dyqane dhe shërbime tjera);
2. Mbështetje për autoritetet lokale dhe rajonale për përkthimin e akteve zyrtare dhe trajnime elementare për gjuhën e minoriteteve:
  - përpilimi i një fjalorthi me terminologji elementare administrative-ligjore për të krijuar modele të standardizuara përkthimi për përdorim në nivel lokal dhe rajonal;
  - kurse trajnimi për përkthyesit, me qëllimin e njëjtë, ku dhe nëse e mundshme, të mbështetet nga rrjetet lokale dhe me teknologji përkatëse (p.sh. programe të specializuara kompjuterike që ofrohen në internet dhe që përdoren nga gjitha administratat lokale dhe rajonale për të garantuar një rrjet të vlefshëm dhe të standardizuar përkthimi).
3. Mbështetje praktike për qytetarët dhe institucionet gjatë përkthimit të akteve, dokumenteve dhe njoftimeve të detyrueshme dhe/ose dobishme publike (shërbime falas përkthimi KRO-IT dhe anasjelltas);
4. Asistencë për shkollat e minoriteteve për përkthimin e teksteve mësimore në pajtim me përfaqësuesit e shkollave minoritare dhe subjekteve tjera relevante (draft plani i nevojave dhe mbështetje gjatë kërkimit të zgjidhjeve të mundshme);
5. Përkrahje gjuhësore dhe financiare për autoritetet relevante gjatë rishikimit të shenjave dygjuhësore nëpër rrugë dhe promovimi i aktiviteteve që synojnë mbrojtjen e toponimeve autoktone;
6. Furnizimi i informatave mbi të drejtat e qytetarëve dhe gatishmërinë e shërbimeve lokale publike në fushën e të drejtave minoritare dhe diversitetit gjuhësor (fleta informative që përmbajnë listë të akteve kryesore të ligjit dhe të drejtat e minoriteteve me burime relevante të informatave – rrjete lokale, arkiva, qasje me anë të internetit, skemë e shërbimeve publike në nivel lokal dhe gatishmëria e minoriteteve);
7. Përhapja e informatave mbi rolin dhe rëndësinë e minoriteteve dhe diversitetit gjuhësor dhe promovimin e vlerave të dygjuhësisë dhe shumëgjuhësisë si kontribuues të pasurisë kulturore, shoqërore dhe ekonomike të një territori (fleta informative që përmbajnë mbështetje të vlefshme historike-ligjore dhe kulturore për informatat mbi rolin dhe rëndësinë autoktone, minoritetet historike dhe/ose të reja: përshkrim i shkurtër i fakteve kryesore historike në bazë të ekzistencës së minoriteteve, strukturës dhe gatishmërisë së institucioneve minoritare, ueb faqe për kontakte, e-mail, numra telefoni e faksi, orar pune, etj) dhe mbi

aktivitetet e institucioneve minoritare që vështrohen si mbështetës të përgjithshëm i jetës së territorit);

8. Asistencë për shoqatat e minoriteteve që të mbrojnë dhe promovojnë zakonet e minoriteteve dhe traditat kulturore dhe të bëhen të dukshme dhe të njohura mazhorancës nëpërmjet sistemit adekuat informativ:

- - mbështetje për implementimin e iniciativave informative dhe projekteve për medie të lidhura me aktivitetet e minoriteteve në mediet në gjuhën e mazhorancës për të promovuar gjuhën e minoriteteve dhe kulturën në jetën publike dhe për të siguruar vitalitet (fleta informative, broshura, gazeta, magazina, radio lokale dhe programe televizive, internet faqe, etj.), përhapja e njohurisë mbi traditat dhe vlerat kulturore dhe gjuhësore të minoriteteve.

9. Ofrim i shërbimeve të përkthimit simultan për administratën publike gjatë konferencave, debateve, mbledhjeve dhe evenimenteve kulturore dhe sportive të organizata nga shoqata të ndryshme sportive dhe kulturore për të promovuar përdorimin e gjuhëve të minoriteteve në jetën publike dhe të garantohet e drejta e qytetarëve që të flasin në gjuhën e tyre.

Organizimi i Agjencisë

Orari i punës:

Pilot Agjencia është e hapur për klientë 18 orë në javë, 3 herë në javë.

Shërbimi gjithashtu është i gatshëm edhe me caktime për nevojat e veçanta të përdoruesve.

Logjistika:

Agjencia ka selinë në Departamentin Administrativ për minoritetet italiane kombëtare dhe grupe tjera etnike të rajonit të Istria-s, që gjendet në komunën Rovinj, rr. A.Rismondo 2; Tel. 052/830-872; Faks 052/842-123; dhe disponon me zyrtarë personale, 1 kompjuter, 1 aparat për fotokopje, telefon dhe faks, të gjitha fjalorët e nevojshëm dhe tekste të ndryshme me tema të diversitetit gjuhësor dhe të drejtat e minoriteteve. E-mail i Agjencisë është simple@istra-istria.hr

Stafi:

Menaxheri i Agjencisë (1):

Kualifikime dhe eksperiencia:

- diplomë universitare në shkenca humaniste dhe shoqërore;

- njohuri të shkëlqyeshme të gjuhës angleze dhe njohuri aktive të gjuhës italiane, të folurit dhe të shkruarit;

- anëtarësim ose pjesëmarrje në aktivitetet e asociacioneve, organizatave të shoqërisë civile dhe institucioneve në fushën e promovimit dhe mbrojtjes së të drejtave minoritare;

- së paku 5 vite eksperiencë pune në profesionin përkatës.

Funksione:

Monitoron funksionimin e Agjencisë dhe koordinon aktivitetet e përgjithshme, në veçanti:

- ofron informacione (me gojë dhe/ose shkrim) për të drejtat e qytetarëve dhe shërbimet e gatshme publike – Zyra Publike për Dygjuhësi (sistem një-sporteli);
- bashkëpunon me administratat rajonale dhe lokale për të sugjeruar dhe rregulluar veprimet kryesore për informimin mbi të drejtat e qytetarëve dhe shërbimet publike sociale, në veçanti të drejtat e minoriteteve;
- sugjeron veprime dhe arrin marrëveshje me minoritete të ndryshme dhe institucione tjera për formatin e nevojshëm të asistencës gjuhësore për përkthimin e akteve administrative dhe njoftimeve të detyrueshme ose dobishme publike;
- ofron përkrahje shkollave të minoriteteve për përkthime të teksteve mësimore;
- kontakton autoritetet dhe organet relevante në nivele të ndryshme për të siguruar dygjuhësinë e shenjave në rrugë, emrat zyrtar të vendeve dhe toponimeve në dy gjuhë;
- ofron përkrahje gjatë përkthimit të akteve zyrtare dhe promovimin e trajnimit elementar për gjuhët e minoriteteve (kurse për zyrtarët publik dhe faktorë tjerë relevant-grupe specifike);
- rregullon organizimin e kurseve për përkthyesit zyrtar që kanë për qëllim të unifikimit të terminologjisë së akteve në një territor të caktuar, dhe sipas mundësisë, sigurimin e mbështetjes teknologjike;
- mbledh gjitha materialet që duhet përkthyer nga qytetarët dhe institucionet publike ose private dhe siguron përkthim cilësor në kohën e duhur.

Përkthyes profesional (1 ose më tepër – varësisht nga minoritetet e caktuara gjuhësore)

Kualifikime dhe eksperiencia:

- përkthyes profesional, Diplomë universitare në shkenca humaniste ose shoqërore – gjuhë

- së paku 5 vite eksperiencë pune në profesionin përkatës.

Funksione:

Përkthen gjitha aktet e hartuara nga Agjencia dhe gjitha tekstet tjera të rregulluara ose caktuara dhe është në dispozicionin e qytetarëve për përkthimin e akteve, broshurave, fletëve informative, njoftimeve publike dhe teksteve tjera të shkruara për të lehtësuar komunikimin dygjuhësor ose shumëgjuhësor mes mazhorancës dhe grupeve të minoriteteve dhe qytetarëve dhe përfaqësuesve të shërbimeve publike.

6. REKOMANDIME

Promovimi i diversitetit kulturor dhe gjuhësor – vlera e shtuar:

Për të promovuar kohezionin social dhe vlerat e diversitetit kulturor dhe gjuhësor, do të ishte relevante të ofrohen edhe forma të përhershme të fushave informative dhe “projekte mediale” në lidhje me minoritetet dhe grupet etnike, prapavija e tyre historike, koncepti i autoktonisë, aktivitete dhe shërbimet e tyre. Në këtë drejtim, me rëndësi është të përmirësohet roli i medieve “mazhorancë” publike gjatë prezantimit, trajtimit, promovimit të minoriteteve, kulturës dhe gjuhës së tyre (veçanërisht TV-të publike dhe radio programe, gazeta dhe magazina, internet faqet e administratave publike dhe rrjetet) të theksojnë se minoritetet përfaqësojnë një “vlerë të shtuar” në gjitha shoqëritë, si urë e multikulturalizmit dhe themeli mbi të cilin është bazuar Bashkimi Evropian. Këto projekte nuk duhet të funksionojnë vetëm për të ofruar informata minoriteteve në lidhje me vetveten, por duhet të adresohen opinionit më të gjerë për t’i vetëdijësuar për ekzistencën e minoriteteve dhe gjuhëve të tyre.

Respektimi i identiteteve dhe arsimit ndërkulturor

Identiteti kulturor i secilit nxënës duhet të respektohet me anë të ofrimit të arsimit përkatës kulturor dhe cilësor për të gjithë. Nuk mund të ketë respekt të ndërsjellë pa njohjen e “tjerëve” dhe gjuhës të tjerëve. Vetëm njohja e dy ose më tepër gjuhëve dhe lëvizja brenda dy ose më tepër kulturave mund të sigurojë aksesin në dygjuhësi/shumëgjuhësi të vërtetë dhe kjo imponon aftësinë për të përdorur dy ose më tepër gjuhë dhe lëvizje më të lirë brenda dy ose më tepër kulturave. Prandaj, me rëndësi është të ofrohen mundësi për të mësuar gjuhën e tjerëve dhe kulturën e tyre në të atmosferë të besimit dhe respektit të ndërsjellë. Administratat publike duhet të gjejnë mënyra të promovimit të vazhdueshëm që të mësohet gjuha dhe kultura e minoriteteve.

“Masa speciale” për minoritetet që nuk diskriminojnë mazhorancën

“Masa speciale” për minoritetet (programe specifike për përvetësimin e shkathtësive të grupeve të caktuara ose përqindje në përfaqësimin politik, arsim dhe punësim) që prezantohen në dobi të grupeve të ngecura nuk janë privilegje për ata grupe dhe nuk i diskriminojnë pjesët tjera të shoqërisë deri sa i plotësojnë disa kushte dhe shërbejnë për të baraspeshuar sjelljet diskriminuese. Ky parim duhet të bëhet i qartë nga administratat publike dhe mediet zyrtare/publike dhe duhet të bëhet pjesë integruese e arsimit ndërkulturor/diversitetit.

Monitorimi i gatishmërisë së shërbimeve publike për grupet minoritare

Për të siguruar shfrytëzimin e shërbimeve publike nga anëtarët e grupeve minoritare dhe lejimit të aksesit dygjuhësh/shumëgjuhësh në shërbime publike, me rëndësi është të monitorohet vazhdimisht territori dhe mblidhen informata për situatën momentale të grupeve minoritare dhe etnike si dhe për zbatimin e rregullave dhe akteve ligjore në jetën e përditshme. Monitorimi duhet të ofrohet nga administratat lokale me përkrahjen e shoqatave relevante minoritare për të siguruar analiza të vlefshme dhe besueshme dhe të rregullohen mirë planet e veprimt. Planet e tilla duhet të përfshijnë rekrutimin e anëtarëve të grupeve minoritare në sektorin publik si dhe njohuri të gjuhës së minoriteteve nga zyrtarët publik si dhe formularë dygjuhësh/shumëgjuhësh që jepen nga administratat publike, gjykatat, zyrat për regjistrimin e tokave, autoritetet e porteve, agjencitë e të ardhurave, dokumentet komunale në lidhje me ujin e pijshëm dhe energji, shëndet, mirëqenie, siguri pensioni, zyra postare, banka, transport, etj.). Vëmendje të veçantë duhet kushtuar shërbimeve që ofrohen nga bizneset publike dhe private komerciale (dyqane, restorante, tregje, etj.).

Vendosja e dygjuhësisë/shumëgjuhësisë në qendër të vëmendjes – karta identifikimi dygjuhëshe/shumëgjuhëshe në territorin

Promovimi i parimeve të dygjuhësisë/shumëgjuhësisë lidhet ngushtë me të drejtën e vendosjes në vëmendje të këtij procesi, sepse në këtë mënyrë, territori menjëherë do të shënohet si e “ndryshme” dhe madje edhe njerëzit që vijnë nga jashtë do të kenë parasysh që ky vend ka diçka speciale. Andaj, administratat publike në gjitha nivelet duhet të intensifikojnë përpjekjet për të lejuar shenjat dygjuhësore/shumëgjuhëshe nëpër rrugë, njoftime publike, emra të rrugëve, biznese komerciale, institucione publike dhe private dhe të ruhen toponimet lokale.

Përkrahja e shkollave minoritare

Për të ofruar përkrahje shkollave minoritare, me rëndësi është të përshpejtohet përkthimi i teksteve mësimore në gjitha nivelet arsimore. Organet politike dhe administrative në nivelin lokal, rajonal dhe kombëtar-ministrial, bashkë me shoqatat minoritare, duhet të sigurojnë gjitha kushtet e nevojshme për të lejuar përkthimin e teksteve mësimore për shkollat minoritare si një kusht thelbësor për ekzistencën dhe zhvillimin e tyre.

Përfshirja e grupeve minoritare në evenimente kulturore dhe sportive

Administratat lokale dhe rajonale duhet të promovojnë dhe përkrahin aktivitete kulturore dhe sportive në gjuhën e minoriteteve si dhe të sigurojnë përkthim simultan të aktiviteteve kulturore dhe sportive në gjuhën e mazhorancës, duke siguruar gjithë mbështetjen e nevojshme teknologjike për të arritur këtë (kabina për përkthim simultan dhe numër adekuat të përkthyesve profesional).

Rrjete lokale – mjete të rëndësishme për promovimin e diversitetit gjuhësor

Për të promovuar diversitetin gjuhësor dhe të drejtat e minoriteteve, institucionet dhe autoritetet lokale duhet të krijojnë gjitha kushtet për të përmirësuar rrjetet lokale dhe me këtë të zhvillojnë aksesin në shërbime publike dhe plotësimin e nevojave të minoriteteve si pjesë përbërëse e popullit. Këto projekte nuk duhet të funksionojnë vetëm për të ofruar informata minoriteteve në lidhje me vetveten, por duhet të adresohen opinionit më të gjerë për t’i vetëdijësuar për ekzistencën e minoriteteve dhe gjuhëve të tyre.

7. LITERATURA KRYESORE

Këshilli i Evropës, Karta Evropiane e Gjuhëve Rajonale ose të Minoriteteve, 1992
Këshilli i Evropës, Konventa Kuadër për Mbrojtjen e Minoriteteve Kombëtare, 1995
ECMI, Dokumenti i Punës 61 mbi Indikatorët dhe Karta Evropiane për Gjuhët Rajonale ose Minoritare, 2012.
Komisioni Evropian, LACE: Diversiteti Gjuhësor në Evropë, Kompetencat e Zhvilluara Ndërkulturore në Arsimin e Obligueshëm për Gjuhë të Huaja në Bashkimin Evropian, 2011.
Komisioni Evropian, Studim mbi Kontributin e Shumëgjuhësisë në Krijimtari, 2009
Parlamenti Evropian, RAPORTI me rekomandime për Komisionin mbi gjuhët evropiane rajonale dhe ata më pak të përdorura – gjuhët e minoriteteve në BE – në kontekst të zgjerimit dhe diversitetit kulturor, Komitet i Kulturës, Rinisë, Arsimin, Medies dhe Sportit, 2003
Grad Rovinj-Città di Rovigno (CRO), Statut Grada/Statuto della Città di Rovinj-Rovigno, 2009
Parlamenti Italian ligji nr. 482 prej 15 dhjetor 1999: “Norme in materia di tutela delle minoranze linguistiche storiche”.
Parlamenti Italian, ligji nr. 38 prej 23 shkurt 2001 “Rregullat e Mbrojtjes së Minoritetit gjuhësor Slloven nga rajoni Friuli-Venezia Giulia”.
Komuna Sgonico (Trieste - Itali), Statuto Comunale/Občinski Statut, 2004

Përfaqësuesi i Lartë për Minoritete Kombëtare i OBSE-s, Rekomandime për Veprimet e Policisë në Shoqëri Shumetnike, 2006
Kombet e Bashkuara, Të drejtat minoritare: Standardet ndërkombëtare dhe udhëzime për zbatimin, 2010.

Lidhje të dobishme:

Adum: Informacione mbi programet relevante të BE-së për kofinancim të projekteve për minoritete
Atlantis: Kërkime për gjuhët minoritare
Autonomous Province of Bolzano: Qendra Shumëgjuhëshe
BBC: Gjuhët nëpër Evropë
Centre for Multiethnic Research: Qendra për Kërkime Shumetnike
Ciemen: Centre Internacional Escarré per les Minorities Ètniques i les Nacions

Council of Europe: Njësia për Politika Gjuhësore
Euromosaic: Studimi i Komisionit Evropian mbi grupet e gjuhëve minoritare të BE-së
European Language Council: shoqatë e përhershme dhe e pavarur që ka për qëllim përmirësimet sasiore dhe cilësore të njohurisë së gjuhëve dhe kulturave të Bashkimit Evropian dhe më gjerë
Minority Rights Group International: OJQ për të drejtat e njeriut që zhvillon fushata në mbarë botën në temën e të drejtave minoritare
Regione Autonoma Friuli Venezia Giulia: Komunitete rajonale gjuhësore

Istorijske i nove manjine i jezička raznovrsnost u jadranskim zemljama:
Smjernice za promovisanje dostupnosti višejezičnih usluga

UVOD

Ove Smjernice su rezultat projekta SIMPLE* (*Jačanje identiteta pripadnika manjina vodi ravnopravnosti*), inovativne inicijative za saradnju i jačanje kapaciteta institucija iz 5 jadranskih zemalja, a usmjerena je na postizanje socijalne kohezije na nekom području kroz jačanje kulturnih identiteta i raznovrsnosti vrijednosti manjinskih zajednica koje su povijesno ili od nedavno prisutne u jadranskim zemljama.

Partneri u SIMPLE projektu izradili su zajedničke strategije i pristupe u jadranskom regionu za promovisanje kulture ravnopravnosti i nediskriminacije kao osnovnih vrijednosti za miroljubiv suživot svih građana, bez ikakvog diskriminisanja na osnovu etničke pripadnosti. Projekt se bavi s 5 važnih prepreka koje sprečavaju stvarnu realizaciju temeljnih prava i načela socijalne pravednosti prema istorijskim i novim manjinama:

- i. Jezik kao prepreka za punu dostupnost usluga, čak i u oblastima gdje je dvojezičnost (i plurijezičnost) zakonski priznata;
- ii. Velik rizik od siromaštva manjina zbog otežanog pristupa tržištu rada, diskriminacije u uslovima zapošljavanja te podzastupljenosti;
- iii. Zabrinjavajući broj djece pripadnika manjinskih grupa koja ostaju izvan obrazovnog sistema;
- iv. Nezadovoljavajuća zastupljenost manjinskih pitanja u medijima;
- v. Velik rizik od raznih oblika polne diskriminacije, predrasuda i nasilja nad pripadnicima manjina.

SIMPLE ima za cilj poboljšavanje životnih uslova pripadnika manjina kroz transformaciju ključnih faktora koji danas predstavljaju slabosti, putem izrade smjernica i preporuka za uređenje ciljanih usluga koje se bave nepogodnostima za manjine na lokalnom nivou i dostave istih javnim organima, manjinskim organizacijama, NGO-ima i drugim regionalnim i nacionalnim dionicima jadranskih zemalja.

Ove smjernice su dio grupe od 5 tematskih dokumenata koji je pripremio i objavio SIMPLE Konzorcijum, a koji će služiti kao radni alati koje promiče Stalni jadranski opservatorijum za manjinske zajednice (*Adriatic Permanent Observatory on Minority Communities*) koji će biti uspostavljen u sklopu projekta. Zapravo, Opservatorijum se sastoji od modela upravljanja testiranih putem nacionalnih pilot projekata, transnacionalnih preporuka i alata i pokazatelja za sociološka istraživanja i time predstavlja strateški prostor za praćenje aktualnih uslova manjina u uključenim zemljama i za predlaganje mogućih opcija za upravljanje specifičnim pitanjima.

Sve smjernice su izdate u jedinstvenom dokumentu na 6 jezika (engleski, hrvatski, albanski, italijanski, crnogorski i slovenski) kako bi olakšali konkretno razumijevanje i korišćenje od strane svih zainteresovanih strana iz zemalja sudionica projekta.

Cijela grupa Smjernica uključuje sljedeće dokumente:

- Manjine i jezička raznovrsnost u jadranskim zemljama: Smjernice za promovisanje dostupnosti višejezičkih usluga;
- Manjine i lokalni razvoj u jadranskim zemljama: Smjernice za unapređivanje plurikulturalnosti kao resursa za tržište rada;
- Manjine i lokalni razvoj u jadranskim zemljama: Poslovna povelja o upravljanju i unapređivanju raznovrsnosti;
- Manjine i obrazovni sektor u jadranskim zemljama: Smjernice za poboljšanje međukulturalnih pristupa u obrazovnim sistemima;
- Manjine i mediji u jadranskim zemljama: Smjernice koje promovišu pravedno i ravnopravno informisanje;
- Manjine i spolna diskriminacija i nasilje u jadranskim zemljama: Smjernice za sprečavanje, izvještavanje i borbu protiv raznih oblika polne diskriminacije i nasilja.

Ti su dokumenti dostupni na zahtjev odgovornih nacionalnih partnera. Informacije i kontakti nalaze se na web stranici projekta: www.simpleproject.eu.

*SIMPLE - Strengthening the Identity of Minority People Leads to Equality

1. DEFINICIJE

Opće definicije	
Diskriminacija	Direktna diskriminacija se događa kada se s nekim licem postupa, postupalo se ili bi se manje povoljno postupalo u usporedivoj situaciji od nekog drugog lica na osnovu njegove rasne ili etničke pripadnosti. Indirektna diskriminacija se događa kada naizgled neutralna odredba, kriterijum ili praksa stavlja lica neke rasne ili etničke pripadnosti u posebno nepovoljan položaj u odnosu na druga lica, osim ako je takva odredba, kriterijum ili praksa objektivno opravdana legitimnim ciljem, a sredstva za postizanje tog cilja su adekvatna i nužna. (Direktiva Vijeća 2000/43/EZ od 29. juna 2000. o primjeni načela ravnopravnosti lica bez obzira na njihovo rasno ili etničko podrijetlo)
Manjinska grupa	Grupa lica u nekoj državi koje: a) borave na teritoriju te države i njeni su državljani; b) održavaju dugovječne, čvrste i trajne veze s tom državom; c) pokazuju distinktivne etničke, kulturne, religijske ili jezičke karakteristike; d) su dovoljno zastupljene, uprkos tome što ih je manji broj od ostatka stanovništva te države ili neke regije te države; e) su motivirane brigom za zajedničko održavanje onog što čini njihov zajednički identitet, uključujući njihovu kulturu, običaje, religiju i jezik. (Članak 1, Preporuka br. 1201 usvojena od Parlamentarne skupštine Vijeća Evrope na njenoj 44. sjednici 1993. godine)
Manjinska prava	Manjinska prava su lična prava koja imaju lica koja pripadaju etničkim, religijskim i/ili jezičkim manjinama. Ta lična prava mogu se primjenjivati u zajednici s ostalim pripadnicima te manjinske grupe, ali neka od tih prava mogu biti vrijedna jedino ako se koriste kolektivno. (Međunarodna grupa za prava manjina, 2012.)
Posebne mjere	Niz različitih strategija oblikovanih da unaprijede mogućnosti zapošljavanja, obrazovanja i poslovanja za grupe poput rasnih ili etničkih manjina i žena. Međutim, način na koji se te mjere sprovode, vrste djelovanja koje one zahtijevaju i šire implikacije koje one imaju za naše društvo takođe mogu da se razlikuju od jednog od drugog specifičnog programa. Izraz „posebne mjere“ takođe uključuje mjere koje se u nekim zemljama opisuju kao „afirmativne mjere“, „afirmativna akcija“ ili „pozitivno djelovanje“ (Odbor UN-a za ukidanje rasne diskriminacije, Opšta preporuka br. 32: značenje i opseg posebnih mjera u Međunarodnoj konvenciji o suzbijanju svih oblika rasne diskriminacije“ CERD/C/GC/32).

Specifične definicije	
Jezična raznovrsnost	Prisustvo više različitih jezika na istom geografskom području ili u jezičnom repertoaru govornika. Očuvanje i važnost jezičke raznovrsnosti postali su zajedničke vrijednosti u evropskim društvima i mogu se provoditi putem višejezičkog obrazovanja. (Vijeće Evrope, „Od jezičke raznovrsnosti do višejezičnog obrazovanja“, 2007.)
Manjinski jezik	Manjinski jezik je jezik koji se tradicionalno koristi unutar jednog dijela neke države od strane državljana te države koji čine grupu brojčano manju od ostatka stanovništva i koji je različit od službenog(ih) jezika te države (Vijeće Evrope, „Evropska povelja za regionalne i manjinske jezike“).
Višejezičnost	Sposobnost lica da koristi više jezika i supostojanje različitih jezičnih zajednica unutar jedne geografske oblasti. Kad govorimo o politikama, višejezičnost je „politika koja promovise klimu pogodnu za puni izražaj svih jezika, u kojoj podučavanje i učenje više jezika može napredovati.“ („Nova okvirna strategija višejezičnosti“, radni dokument Evropskog parlamenta, 2005.).
Plurijezičnost	Sposobnost korišćenja više jezika u svrhu komunikacije i participiranja u međukulturalnom djelovanju gdje lica, promatrana kao zastupnici društva, poznaju nekoliko jezika na različitim nivoima znanja i iskustvo nekoliko kultura (Zajednički evropski referentni okvir za jezike).

2. NAČELA

I. Dostupne usluge poštuju i prihvaćaju kulturnu i jezičnu raznovrsnost

U skladu sa načelima Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima UN-a, u skladu sa duhom Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda Vijeća Evrope, pravo na korišćenje regionalnog ili manjinskog jezika u privatnom i javnom životu je neotuđivo pravo. Države treba da garantuju slobodu izbora stvaranjem okruženja u kojem može da se razvija izobilje ideja i informacija koje se prenose na raznim jezicima. Korišćenje jezika po izboru je važno ljudsko pravo. Jezik je osnovno obilježje identiteta i kroz jezik prepoznavamo sebe, druge i drugi prepoznaju nas, kroz jezik mislimo, govorimo i uspostavljamo odnose sa svijetom oko nas.

II. Međukulturalno obrazovanje poštuje identitete

Kulturni identitet svakog učenika treba da se poštuje kroz pružanje kulturno adekvatnog i responsivnog obrazovanja. Prihvatanje regionalnih ili manjinskih jezika je izraz kulturnog i jezičkog bogatstva te zbog toga njihovo korišćenje treba olakšavati i poticati u govoru i pismu, u javnom i privatnom životu. To se takođe može postići osiguravanjem programa koji obezbjeđuju ne-govornicima nekog regionalnog ili manjinskog jezika koji žive u tom području da ga nauče ako to žele.

III. Posebne mjere za manjine ne diskriminiraju većinsku skupinu

Prema Evropskoj povelji za regionalne i manjinske jezike, usvajanje posebnih mjera u korist regionalnih i manjinskih jezika usmjerenih na promicanje ravnopravnosti između korisnika tih jezika i ostatka populacije ili koje uzimaju u obzir njihove specifične okolnosti, ne smatra se činom diskriminacije govornika više korišćenih jezika. Potrebno je osvijestiti većinsko mišljenje javnosti o činjenici da manjine i njihovi jezici obogaćuju društva i čine ih funkcionalnijim i bogatijim, raznovrsnijim i demokratskijim.

IV. Politika ravnopravnosti i nediskriminacije

Promovisanje politika ravnopravnosti i nediskriminacije predstavlja osnovno načelo za miran suživot svih ljudi koji žive u pluri- i višetetničkoj i kulturnoj sredini-području, bez obzira na njihovo podrijetlo, etničku pripadnost i jezik, gdje svaki pojedini građanin ili grupa građana mora da uživa potpunu slobodu u izražavanju i potvrđivanju vlastitog identiteta.

V. Dvojezičnost, višejezičnost i plurijezičnost moraju se prakticirati

Dvojezičnost, višejezičnost i plurijezičnost podrazumijevaju sposobnost korišćenja dvaju ili više jezika i laganog kretanja između dviju ili više kultura. Da bi mogli da razvijaju dvojezičnost i višejezičnost, dvojezične i višejezične osobe moraju dobiti priliku da u dovoljnoj mjeri slušati oba jezika i da ih često koriste na svim nivoima. U slučaju nedostupnosti takvih usluga, korišćenje dvojezičnosti i plurijezičnosti postaje sve teže i teže, što često vodi do opasnosti od napuštanja korišćenja vlastitog jezika neke manjinske grupe ili njegovog ograničavanja na korišćenje u obitelji, što izaziva frustracije i ozbiljno prijeti promovisanju načela ravnopravnosti i koegzistencije različitih etničkih i jezičkih komponenti nekog područja, čime se potiče proces asimilacije. Dvojezičnost, višejezičnost i plurijezičnost imaju i ekonomskih prednosti: poslovi su lakše dostupni onima koji govore nekoliko jezika, a višejezične kompanije imaju kompetitivnu prednost u odnosu na jednojezične. Dvojezičnost sa sobom donosi mnoge prednosti: ono čini učenje novih jezika lakšim, unapređuje proces razmišljanja i potiče stupanje u kontakt s drugim ljudima i njihovim kulturama.

3. MODELI UPRAVLJANJA I DOBRE PRAKSE

Besplatne usluge prevođenja obavijesti o privrednim djelatnostima	
Mjesto	Rovinj-Rovigno – HRVATSKA
Organizacija/e	Opština/grad Rovinj-Rovigno
Period	Od odobravanja lokalnog Statuta / travanj 2012.
Opis	Prema svom Statutu (poglavlje IX, čl. 31.), na području grada Rovinja-Rovigno hrvatski i italijanski jezik su potpuno ravnopravni, a grad stvara potrebne uslove koji garantuju da će se cjelokupni javni i službeni život odvijati uz ravnopravnost obaju jezika i pisama. Druga manjinska prava se spominju u poglavlju I, člancima 7-8, pog. V, članku 22., pog. IX, člancima 31-44 i pog. X, čl. 45-48. Grad je nedavno izdao Preporuku za sve privredne i odgovorne subjekte koji pružaju usluge građanima da poštuju članke lokalnog Statuta vezane uz dvojezičnost (hrvatski-italijanski) u pisanju naziva privrednih društava, vrstama usluga ili djelatnosti koju nude, radnog vremena ili drugih relevantnih obavijesti na pročeljima svojih poslovnih prostora. Preporuka koju je potpisao gradonačelnik takođe sadrži poziv na kontaktiranje lokalnog Upravnog sektora za komunalne djelatnosti i opšte poslove u svrhu traženja besplatnih usluga prevođenja s hrvatskog na italijanski jezik i obrnuto.
Usluga	<ul style="list-style-type: none"> Pružanje besplatnih prevodilačkih usluga s ciljem promovisanja dvojezičnosti i poštovanja zakona i načela o pitanjima manjinskih prava.
Info i kontakt	Grad Rovinj-Rovigno / Città di Rovinj-Rovigno Trg Matteotti 2 - 52210 Rovinj-Rovigno, Hrvatska. Tel: 052/805-218 /805-228 (www.rovinj.hr)

Zajednička državna kancelarija za podršku slovenskoj jezičnoj manjini u pristupu javnim uslugama	
Mjesto	Regija Friuli-Venezia Giulia – ITALIJA
Organizacija/e	Prefektura Trst (Italija); Talijanska poreska agencija (Agenzia delle Entrate)
Period	Od 2007. godine
Opis	Zakon br. 482 od 15. decembra 1999. „Pravila o zaštiti istorijskih jezičnih manjina“/Zakon br. 38 od 23. februara 2001. „Pravila o zaštiti slovenske jezičke manjine u regiji Friuli-Venezia Giulia“ – čl. 8: Korišćenje slovenskog jezika u javnoj upravi; čl. 10: Javni znakovi i topografski nazivi. Na dan 21. prosinca 2007. godine osnovan je „Zajednička državna kancelarija za Slovence“ s ciljem osiguravanja prava pripadnika slovenske jezičke manjine. Kancelarija je osnovana zahvaljujući sporazumu između Prefektore Trst, Regionalne kancelarije za obrazovanje, Kancelarije SIIT 3 (za integrisanu infrastrukturu i usluge transporta), Ministarstva transporta i Talijanske poreske agencije (Agenzia delle Entrate), koji su potpisali sporazum koji uključuje njene regionalne kancelarije. Specifični zadaci Kancelarije su sljedeći: <ul style="list-style-type: none"> Prevođenje dokumenata na slovenskom jeziku dostavljenih upravnim organima Provincije Trst; kancelarija takođe direktno prima takve dokumente, prevodi ih i šalje nadležnim organima kako bi se pokrenuli postupci; Komunikacija na slovenskom jeziku s pripadnicima slovenske jezičke manjine koji žele koristiti taj jezik u svojim odnosima s kancelarijama javne vlasti navedenim u članku 4. Zakona br. 38/2001; Na zahtjev organa vlasti iz članka 4., kancelarija će s italijanskog na slovenski prevesti korespondenciju kao i sve akte i odluke namijenjene javnom korišćenju i građanima koji su zahtijevali izdavanje na italijanskom i slovenskom jeziku sukladno članku 8. Zakona br. 38/2001. Svi obrasci u vezi usluga koje se pružaju na slovenskom jeziku su dostupni na internetu.

Usluga	<ul style="list-style-type: none"> • Osiguravanje normativnih i zakonskih uslova usmjerenih na zaštitu i razvoj prava manjina; • Pružanje brze online informacije o dostupnosti javnih usluga na manjinskim jezicima.
Info i kontakt	<ul style="list-style-type: none"> • Službene novine br. 297 od 20. decembra 1999.; • Službene novine br. 56 od 8. marta 2001. <p>Sportello Unico Statale per gli Sloveni (S.U.S.S.)/ Drzavno Splosno Okence za Slovence (D.S.O.S.) Via dei Piccardi, 9 - 34141 Trst, Italija. (www.prefettura.it/trieste/contenuti/3350.htm)</p>

Ured za dvojezičnost i strane jezike	
Mjesto	Autonomna provincija Bolzano – ITALIJA
Organizacija/e	Ured za dvojezičnost i strane jezike Odjela za italijansku kulturu Provincije Bolzano
Period	Od 1961. godine
Opis	Promicanje učenja njemačkog i stranih jezika od strane italijanske manjine je vrlo važan strateški zadatak koji provodi Kancelarija za dvojezičnost i strane jezike Odjela za italijansku kulturu koji djeluje u oblasti promovisanja jezika kroz sprovođenje kulturnih i obrazovnih mjera koje su diverzificirane prema jeziku i uzrastu. Jedan od kurseva priprema sudionike za ispit dvojezičnosti (Patentino A/B). Zakon br. 1165 od 23. listopada 1961. godine koji je ustanovio plaćanje dodatka za dvojezičnost za sve državne činovnike koji rade u Provinciji Bolzano je naknadno izmijenjen Zakonom br. 454 iz 1980. godine i člankom 22. Zakona br. 354 iz 1997. godine koji je povezao dodatak s različitim „nivoima“ (od A do D) sertifikata o znanju italijanskog i njemačkog (tzv. <i>patentino</i>), odvajajući ga tako od samog radnog mjesta činovnika.
Usluga	<ul style="list-style-type: none"> • Promicanje manjinskog jezika i kulture među većinskim stanovništvom kako bi se olakšala komunikacija i suživot.
Info i kontakt	Provincia di Bolzano - Ufficio Bilinguismo e lingue straniere "Edificio Plaza", Via del Ronco 2, 39100 – Bolzano, Italija Tel: +39 0471 41 1260 Faks: +39 0471 41 12 79 @: ufficio.bilinguismo@provincia.bz.it (www.provincia.bz.it/centromultilingue)

4. RELEVANTNI EUROPSKI I JADRANSKI DIONICI

Talijanska unija, Rijeka-Fiume/Koper-Capodistria (Hrvatska i Slovenija)	
Tipologija	Manjinska grupa
Redovne aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Pružanje jezičke podrške; • Vođenje kulturnih organizacija i sportskih programa; • Zastupanje institucija italijanske nacionalne zajednice; • Sprovođenje školskih aktivnosti; • Očuvanje i razvoj nacionalnog identiteta, kulturne i jezičke raznolikosti članova italijanske nacionalne zajednice; • Održavanje integriteta i nedjeljivosti italijanske manjine u Sloveniji i Hrvatskoj.
Uloga u sprovođenju Smjernica	<ul style="list-style-type: none"> • Praćenje primjene prava manjinskih grupa; • Dostava informacija o manjinskim grupama medijima; • Podrška i unapređenje prevođenja udžbenika za manjinske škole.
Info i kontakt	<p>Via delle Pile-Uljarska 1/IV, 51000 - Fiume-Rijeka, Hrvatska. Tel: +385(0)51338285(911) Faks: +385(0)51212876 @: amministrazione@unione-italiana.hr Via Boris Kidrič 35 - Kidričeva ul. 35, 6000 Capodistria-Koper, Slovenija Tel: +386(0)56311220(1) +386(0)5 63 11 223 Faks: +386(0)5 63 11 224 @: unione.it.cap@siol.net</p>

Istarska županija (Hrvatska)	
Tipologija	Lokalna i regionalna vlast
Redovne aktivnosti	Upravljanje političkim i društvenim javnim životom na regionalnom i lokalnom nivou.
Uloga u sprovođenju Smjernica	<ul style="list-style-type: none"> • Praćenje primjene manjinskih prava na regionalnom i lokalnom nivou; • Izrada akcijskih planova usmjerenih na unapređenje dvojezičnosti i prava manjina vezano uz dostupnost javnih usluga; • Podrška sprovođenju projekta „Agencija za podršku višejezičnosti“ koji je testiran u sklopu SIMPLE projekta.
Info i kontakt	Istarska županija Flanatička, 29 - 52100 Pula – Pola, Hrvatska. Tel: 00385 52 830 872 @: uprava@istra-istria.hr (www.istra-istria.hr)

Autonomna regija Friuli-Venezia Giulia (Italija)	
Tipologija	Autonomna regija
Redovne aktivnosti	Upravljanje političkim i društvenim javnim životom na regionalnom nivou.
Uloga u sprovođenju Smjernica	<ul style="list-style-type: none"> • Praćenje primjene manjinskih prava na regionalnom i lokalnom nivou; • Izrada akcijskih planova usmjerenih na unapređenje dvojezičnosti i prava manjina vezano uz dostupnost javnih usluga;
Info i kontakt	Regione Autonoma Friuli Venezia Giulia Piazza Unità d'Italia, 1 - 34121 – Trst, Italija. Tel: +39 040 3771111 @: regione.friuliveneziagiulia@certregione.fvg.it

Evropski centar za pitanja manjina - ECMI	
Tipologija	NGO uključen u rješavanje sukoba i međuetničke odnose
Redovne aktivnosti	Evropski centar za pitanja manjina (ECMI) provodi istraživanja usmjerena na praksu i politiku, pruža informacije i dokumentaciju, te pruža savjetodavne usluge u vezi odnosa manjina u Evropi. Radi za evropske vlade kao i regionalne međuvladine organizacije i ostale nedominantne grupe. Centar surađuje s akademskom zajednicom, medijima i javnošću kroz pravodobno pružanje informacija i analizu.
Uloga u sprovođenju Smjernica	<ul style="list-style-type: none"> Pružanje informacija i internetskih izvora o manjinskim pravima i jezicima kao i njihovoj kulturi i raznovrsnosti, s modelima projekata i mogućnostima za obuku
Info i kontakt	Evropski centar za pitanja manjina (ECMI) Schiffbrücke 12, D-24939 - Flensburg, Njemačka Tel: +49 (0) 461 14149-0 Faks: +49 (0) 14149-19 @: info@ecmi.de

Federalna unija evropskih narodnosti - FUEN	
Tipologija	NGO autohtonih nacionalnih manjina u Evropi
Redovne aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> Zastupa interese evropskih manjina – na regionalnom, nacionalnom i posebno Evropskom nivou; Radi zajedno s Evropskom unijom, Vijećem Evrope i Ujedinjenim narodima te predstavlja glas manjina u međunarodnim organizacijama, posebno u Evropskoj uniji i Vijeću Evrope kao i u Ujedinjenim narodima i OSCE-u.
Uloga u sprovođenju Smjernica	Pružanje informacija i internetskih izvora o manjinskim pravima i jezicima s velikim izborom dokumenata, informacija o FUEN kongresima i korisnim poveznicama
Info i kontakt	FUEN Schiffbrücke 41, 24939 - Flensburg, Njemačka. Tel: 0049 - 461-12855 @: info@rml2future.eu

Minority Rights Group International	
Tipologija	NGO za ljudska prava
Redovne aktivnosti	Radi na osiguranju prava etničkih, religijskih i jezičnih manjina i autohtonih naroda diljem svijeta u cilju promovisanja saradnje i razumijevanja između zajednica.
Uloga u sprovođenju Smjernica	Pružanje informacija i internetskih izvora o manjinskim pravima i jezicima s velikim izborom dokumenata i korisnih linkova u vezi svih evropskih i svjetskih zemalja.
Info i kontakt	Minority Rights Group International 54 Commercial Street - E1 6LT - London, UK Tel: +44 (0)20 7422 4200 Faks: +44 (0)20 7422 4201 @: minority.rights@mrgmail.org

Druge manjinske organizacije	
Tipologija	Manjinske organizacije
Redovne aktivnosti	Pružanje potpore članovima manjinskih grupa u cilju očuvanja i razvoja njihove specifičnosti i njihovih jezičnih i kulturnih običaja i tradicija Vođenje kulturnih programa za vlastite članove, ali takođe i za većinske grupe kako bi potvrdili svoje prisustvo na tom području i unaprijedili društveni suživot i saradnju.
Uloga u sprovođenju Smjernica	Praćenje i promovisanje praktičnih aktivnosti u svrhu poboljšanja primjene prava manjinskih grupa na tom području, s posebnim naglaskom na pristup uslugama. Promovisanje načela jezičke raznovrsnosti, dvojezičnosti i višejezičnosti kroz stalnu saradnju lokalnih i regionalnih organa vlasti. Pružanje podrške školama i drugim manjinskim institucijama u njihovom radu i prevođenju udžbenika
Info i kontakt	Upravni odjel za talijansku nacionalnu zajednicu i druge etničke grupe A.Rismondo, 2 - 52210 - Rovinj-Rovigno, Hrvatska. Tel: 052/830-872 Faks: 052/842-123 @: talz-nacm@istra-istria.hr

5. STUDIJA SLUČAJA: AGENCIJA ZA POTPORU VIŠEJEZIČNOSTI ISTARSKÉ ŽUPANIJE

Agencija za podršku višejezičnosti (Multilingual Supporting Agency) je pilot usluga uspostavljena od strane Istarske županije u okviru prekograničnog projekta SIMPLE (*Jačanje identiteta pripadnika manjina vodi ravnopravnosti*), sufinancirana od Adriatic IPA CBC programa 2007.-2013.

Agencija je javna usluga za pružanje jezičke pomoći građanima i lokalnim ili javnim organima u kontekstu istorijskih i novih manjinskih zajednica koja nudi višejezične usluge na italijanskom, hrvatskom, crnogorskom, slovenskom i albanskom jeziku.

Agencija djeluje u sklopu Upravnog sektora za talijansku nacionalnu zajednicu i druge etničke grupe Istarske županije, smještena u opštini Rovinj-Rovigno, A.Rismondo St. 2; Tel: 052/830-872; Faks: 052/842-123;

adresa elektronske pošte: talz-nacm@istra-istria.hr.

Ciljevi Agencije:

1. Ojačati socijalnu koheziju između različitih nacionalnih i manjinskih grupa kroz unapređenje i promicanje vrijednosti kulturne i jezičke raznolikosti kao izraza kulturnog i društvenog bogatstva;
2. Promicati ideju da dvo- i višejezičnost ne predstavljaju neki dodatni trošak ili privilegiju, već ulaganje u sadašnjost i budućnost;
3. Poticati javno korišćenje i učenje manjinskog jezika, s posebnim naglaskom na autohtone toponime mjesta, ulica i putova i relevantnih zgrada;
4. Unaprijediti svjesnost građana o postojećim pravima i alatima pripadnika manjina za pristup lokalnim javnim uslugama;
5. Ojačati društveni suživot i saradnju kroz informisanje o temama vezanim uz povijesne i nove manjine i njihovu ulogu u lokalnoj zajednici;
6. Olakšavati i poticati korišćenje manjinskih jezika u govoru i pismu, u javnom i službenom životu, kroz promociju načela dvojezičnosti, višejezičnosti i plurijezičnosti;
7. Pružiti podršku manjinskim zajednicama u promovisanju i praćenju primjene manjinskih prava;
8. Omogućiti ne-govornicima manjinskog jezika da uče manjinski jezik i kulturu kroz ciljane programe.

Agencija cilja na korisnike:

Ciljani korisnici su manjinske organizacije i institucije-škole, lokalna i regionalna javna tijela, privatni građani i javna vlast, društvene organizacije, javne i privatne institucije i organizacije koje pružaju usluge građanima.

Usluge koje pruža Agencija:

1. Jezična pomoć građanima i javnim upravama, ispunjavajući potrebe i unapređujući mogućnosti za dnevne kontakte između manjinske i većinske grupe:
  - prevođenje javnih i privatnih natpisa u vezi svih vrsta gospodarskih djelatnosti i javnih/privatnih usluga (zdravstvena skrb, socijalna pomoć, penzijsko osiguranje, poreska uprava, komunalne službe, trgovine, agencije, restorani, banke, pošte, itd.);
  - jačanje službenih internetskih stranica javne uprave na svim nivoima, osiguravajući dostupnost propisa i formular (javnim dokumentima, publikacijama i alatima urbanih opština) koji su prevedeni na manjinski jezik;
  - promocija jezičnih kurseva za javne činovnike kojima je potrebna obuka u manjinskom jeziku (policajci, doktori i medicinske sestre, specijalizovani profesionalci, bankovni i poštanski službenici, prodavači i druge usluge);
2. Podrška lokalnim i regionalnim organima vlasti u prevođenju službenih akata i osnovnoj obuci u manjinskom jeziku:
  - izrada glosara osnovne upravno-pravne terminologije kako bi se dobili standardizirani modeli prevoda koji će biti korišćeni na lokalnom i regionalnom nivou;
  - kursevi za prevodioce s istim ciljem, gdje i ako je moguće, uz podršku lokalnih mreža i adekvatne tehnologije (npr. specijalizovani kompjuterski programi koji se nude na mreži i zajedno ih koriste svi nivoi lokalne ili regionalne uprave da bi osigurale valjane standardizovane prevode).
3. Praktična podrška građanima i institucijama u prevođenju akata, dokumenata i obveznih i/ili korisnih javnih obavijesti (besplatne usluge prevođenja s hrvatskog na italijanski i obrnuto);
4. Pomoć manjinskim školama u prevođenju udžbenika u dogovoru s predstavnicima manjinske škole i drugim relevantnim organima (nacrt plana potreba i podrška u nalaženju mogućih rješenja);
5. Jezična i finansijska pomoć relevantnim organima vlasti u pregledu dvojezičnih cestovnih znakova i promovisanju aktivnosti usmjerenih na očuvanje autohtonih toponima;
6. Pružanje informacija o građanskim pravima i dostupnosti lokalnih javnih usluga u smislu manjinskih prava i jezičke raznovrsnosti (informativni letak koji sadrži listu glavnih zakonskih akata o građanskim i manjinskim pravima s relevantnim izvorima informacija – lokalne mreže-stranice, arhive, dostupnost na internetu, prikaz javnih usluga na lokalnom nivou i njihova dostupnost manjinama);
7. Pružanje informacija o ulozi i važnosti manjina i jezičke raznovrsnosti i promocije vrijednosti dvo- i višejezičnosti zbog njihovog doprinosa kulturnom, društvenom i gospodarskom bogatstvu neke oblasti (informativni letak koji sadrži valjanu povijesno-zakonodavnu i kulturnu podršku informacijama o ulozi i važnosti autohtonih, istorijskih i/ili novih manjina: kratki opis glavnih istorijskih činjenica i osnova za postojanje manjina, strukturu i dostupnost manjinskih institucija, mogućnosti i internetske

stranice za kontakt, adrese e-pošte, brojeve telefona i telefaksa, radno vrijeme, itd.) i o aktivnostima manjinskih institucija kao ključnim doprinosom sveukupnom životu na tom području;

8. Pomoć manjinskim organizacijama u očuvanju i promovisanju manjinskih običaja i kulturnih tradicija usmjerenih posebno na njihovu vidljivost i prepoznavanje među većinskim stanovništvom kroz adekvatan sustav informisanja:

podrška sprovođenju informativnih inicijativa i medijskih projekata o aktivnostima manjina u medijima na većinskom jeziku u cilju promocije manjinskih jezika i kulture u javnom životu i osiguravanja njihove vitalnosti (letci, brošure, novine, časopisi, lokalni radio i TV programi, web stranice, itd.), šireći znanje o manjinskim kulturnim i jezičnim tradicijama i vrijednostima.

9. Pružiti lokalnoj upravi usluge simultanog prevođenja na konferencijama, raspravama, sastancima i kulturnim i sportskim događanjima organiziranim od raznih sportskih i kulturnih udruga, u cilju promocije korišćenja manjinskih jezika u javnom životu i garantovanje prava građanima da govore na vlastitom jeziku.

Organizacija Agencije

Radno vrijeme:

Pilot Agencija je otvorena za javnost 18 sati tjedno, 3 dana tjedno.

Služba je takođe dostupna po dogovoru, ovisno o posebnim potrebama korisnika.

Logistika:

Agencija je smještena u sjedištu Upravnog sektora za italijansku nacionalnu zajednicu i druge etničke grupe, u Rovinju-Rovigno, A.Rismondo 2, Tel: 052/830-872 Faks: 052/842-123, gdje ima vlastitu kancelariju, 1 kompjuter, 1 fotokopirni uređaj, telefon i telefaks, sve potrebne rječnike i različite tekstove na temu jezičke različitosti i prava manjina.

Adresa elektronske pošte Agencije je simple@istra-istria.hr

Osoblje:

Voditelj Agencije (1):

Kvalifikacije i iskustvo:

- Sveučilišna diploma iz humanističkih ili društvenih znanosti

- Izvršno znanje engleskog jezika i aktivno znanje italijanskog jezika u govoru i pismu

- Članstvo ili participiranje u aktivnostima udruga, organizacija civilnog društva i institucija u oblasti promocije i zaštite manjinskih prava

- Najmanje 5 godina radnog iskustva na odgovarajućim poslovima u struci.

Funkcije:

Prati rad Agencije i koordiniše sve aktivnosti, a posebno:

- pruža informacije (usmene i/ili pisane) o građanskim pravima i dostupnim javnim uslugama – Kancelarija za dvojezičnost (One-stop shop);
- saraduje s regionalnom i lokalnom upravom u predlaganju i organiziranju glavnih akcija za informisanje o građanskim pravima i javnim socijalnim uslugama, posebno pravima manjina;
- predlaže akcije i dogovara se s različitim manjinskim i drugim institucijama o potrebnim oblicima jezičke pomoći u prevođenju upravnih akata i obveznih ili korisnih javnih obavijesti;
- pruža podršku manjinskim školama u prevođenju udžbenika;
- kontaktira organe vlasti i druge relevantne organe na raznim nivoima u svrhu osiguravanja dvojezičnosti cestovnih znakova, dvojezičnih službenih naziva mjesta i toponima;
- pruža podršku u prevođenju službenih akata i promovisanju osnovne obuke u manjinskom jeziku (kursevi za javne činovnike i druge relevantne dionike-specifične grupe);
- vodi organizaciju kurseva za službene prevodioce s ciljem usklađivanja terminologije službenih akata određene oblasti, osiguravajući tehnološku podršku gdje je to moguće;
- prikuplja sve materijale za prevod od građana i javnih ili privatnih institucija i osigurava prevode visokog kvaliteta u odgovarajućem roku.

Profesionalni prevodilac (1 ili više – ovisno o ciljanim jezičnim manjinama)

Kvalifikacije i iskustvo:

- Profesionalni prevodilac, sveučilišna diploma iz humanističkih ili društvenih znanosti-jezika

- Najmanje 5 godina radnog iskustva na odgovarajućim poslovima u struci.

Funkcije:

Prevodi sve dokumente koje izdaje Agencija i sve druge dogovorene ili planirane tekstove i dostupan je građanima za prevođenje dokumenata, brošura, letaka, javnih natpisa ili drugih pisanih tekstova koji olakšavaju dvojezičnu ili višejezičnu komunikaciju između većinskih i manjinskih grupa i između građana i predstavnika javnih službi.

6. PREPORUKE

Promovisanje kulturne i jezičke različitosti – dodana vrijednost:

Da bi promovisali socijalnu koheziju i kulturnu i jezičnu raznovrsnost, potrebno je osigurati stalne oblike informativnih kampa- nja i „medijskih projekata“ o manjinskim i etničkim grupama, njihovoj istoriji, konceptu autohtonosti, njihovim aktivnostima i uslugama. U tom smislu je vrlo važno poboljšati ulogu javnih „većinskih“ medija u predstavljanju, bavljenju i promovisanju ma- njina, njihove kulture i jezika (posebno javni TV i radio programi, novine i časopisi, službene web stranice i mreže javne uprave) koji jasno navode da manjine predstavljaju „dodanu vrijednost“ u svakom društvu, kao mostovi plurikulturalnosti i temelja na kojima je izgrađena Evropska unija. Ti projekti ne bi trebali biti oblikovani tako da pružaju informacije manjinskim grupama o nji- ma samima, već trebaju biti usmjereni na osvještavanje većinskog mišljenja javnosti o postojanju manjina i njihovim jezicima.

Poštovanje identiteta i međukulturalno obrazovanje

Kulturni identitet svakog učenika treba da se poštuje kroz pružanje kulturno adekvatnog i osjetljivog kvalitetnog obrazovanja za sve. Ne može postojati pravo međusobno poštovanje bez znanja o „drugome“ i o njegovom jeziku. Samo poznavanje dvaju ili više jezika i kretanje između dviju ili više kultura može da osigura pristup pravoj dvojezičnosti/višejezičnosti koja podrazumijeva sposobnost korišćenja dvaju ili više jezika i olakšano kretanje unutar dviju ili više kultura. To je razlog zašto je ključno osigurati mogućnosti za učenje jezika i kulture drugih u atmosferi međusobnog povjerenja i poštovanja. Javne uprave treba da pronađu načine da konstantno promovišu učenje manjinskih jezika i kultura.

“Posebne mjere” za manjine ne diskriminišu većinsku grupu

“Posebne mjere” za manjine (specifični programi za podizanje razine vještina određenih grupa ili kvota u političkoj zastuplje- nosti, obrazovanju i zapošljavanju) koje se uvode u korist grupa u nepovoljnijem položaju nijesu privilegije za te grupe i ne diskriminišu druge dijelove društva sve dok ispunjavaju određene uslove i služe balansiraju diskriminacijskih ponašanja. To se načelo mora objasniti organima javne uprave i službenim/javnim medijima te treba da postane sastavni dio međukulturalnog obrazovanja.

Praćenje dostupnosti javnih usluga za manjinske grupe

Da bi osigurali korišćenje javnih usluga od strane pripadnika manjinskih grupa i obezbijedili pristup dvojezičnoj/višejezičnoj dostupnosti javnih usluga, važno je konstantno pratiti stanje na nekom području i prikupljati podatke o postojećim okolnosti- ma za manjinske i etničke grupe i primjeni postojećih pravila i zakona u svakodnevnom životu. Praćenje tj. monitoring treba da provodi lokalna uprava uz potporu relevantnih manjinskih organizacija kako bi se provela valjana i pouzdana analiza i izradili jasni planovi djelovanja. Takvi planovi treba da uključuju zapošljavanje manjinskih grupa u javnom sektoru i znanje manjinskog jezika od strane državnih činovnika kao i dvo/višejezične obrasce koje izdaju lokalne i regionalne uprave, sudovi, zemljišnoknjiž- ni odjeli, lučke uprave, poreska uprava, komunalna preduzeća, zdravstvene i socijalne ustanove, mirovinska osiguranja, pošte, banke, prijevoznici, itd.). Posebnu pažnju treba posvetiti uslugama koje pružaju javna i privatna trgovačka društva (trgovine, restorani, tržnice, itd.).

Jasno označena dvo/višejezičnost – lična karta dvo/višejezičnog područja

Promocija načela dvo/višejezičnosti snažno je povezano s pravom na vidljivu dvo/višejezičnost jer se na taj način neko područje odmah označava kao „drugačije“ i čak su ljudi koji dolaze izvana svjesni nečeg posebnog u vezi s njim. To je razlog zašto tijela javne uprave na svim razinama trebaju pojačati napore u vezi dvo/višejezičnih cestovnih znakova, javnih natpisa, imena ulica, komercijalnih preduzeća, javnih i privatnih institucija i tijela te očuvanja lokalnih toponima.

Podrška manjinskim školama

Kako bi podržali manjinske škole ključno je unaprijediti prevođenje udžbenika na svim obrazovnim razinama. Politička i uprav- na tijela na lokalnom, regionalnom i državno-ministarskom nivou, zajedno sa manjinskim organizacijama, trebaju osigurati sve potrebne uslove za prevođenje udžbenika za manjinske škole kao ključni uvjet za njihovo postojanje i razvoj.

Dostupnost kulturnih i sportskih dešavanja manjinskim grupama

Lokalna i regionalna vlast treba da promovišu i podržavaju kulturne i sportske aktivnosti na manjinskim jezicima kao i simultano prevođenje kulturnih i sportskih dešavanja na većinskom jeziku, osiguravanjem potrebne tehničke podrške kako bi to bilo mo- guće (kabine za simultano prevođenje i adekvatan broj profesionalnih prevodioca).

Lokalne mreže – važno sredstvo promovisanja jezičke raznolikosti

Da bi promovirali jezičnu raznovrsnost i prava manjina, lokalne institucije i tijela vlasti trebaju pružiti sve uslove za unapređenje lokalnih mreža usmjerenih na poboljšanje pristupa javnim uslugama i ispunjavanje potreba manjina kao dijela opšte javnosti. Ti projekti ne bi trebali da budu oblikovani tako da pružaju informacije manjinskim grupama o njima samima, već treba da budu usmjereni na osvještavanje većinskog mišljenja javnosti o postojanju manjina i njihovih jezika.

7. OSNOVNA LITERATURA

Vijeće Evrope, Evropska povelja za regionalne i manjinske jezike,1992.

Vijeće Evrope, Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina, 1995.

ECMI, Radno dokument 61 o „Pokazateljima i Evropskoj povelji za regionalne i manjinske jezike“, 2012.

Evropska komisija, LACE: Jezična raznolikost u Evropi, Međukulturalne kompetencije razvijene tijekom obveznog učenja stranih jezika u Evropskoj uniji, 2011.

Evropska komisija, Studija o utjecaju višejezičnosti na kreativnost, 2009.

Evropski parlament, IZVJEŠĆE s preporukama za Komisiju o evropskim regionalnim i manje korištenim jezicima – jezicima manjina u EU – u kontekstu proširenja i kulturne raznolikosti, Odbor za kulturu, mlade, obrazovanje, medije i sport, 2003.

Grad Rovinj-Cittá di Rovigno, Statut Grada/Statuto della Città di Rovinj-Rovigno,2009.

Talijanski parlament, Zakon br. 482 od 15. decembra 1999.: “Norme in materia di tutela delle minoranze linguistiche storiche”.

Talijanski parlament, Zakon br. 38 od 23. februara 2001. “pravila o zaštiti slovenske jezičke manjine u regiji Friuli-Venezia Giulia”.

Opština Sgonico (Trst - Italija), Statuto Comunale/Opštinski Statut, 2004.

OSCE, Visoko povjerenstvo za nacionalne manjine, Savjeti o postupanju policije u multietničkim društvima, 2006

Ujedinjeni narodi, Manjinska prava: Međunarodni standardi i smjernice za sprovođenje, 2010.

Korisne poveznice:

Adum: Informacije o relevantnim EU programima za sufinansiranje manjinskih projekata

Atlantis: Istraživanje manjinskih jezika

Autonomous Province of Bolzano: Višejezični centar

BBC: Jezici diljem Evrope

Centre for Multiethnic Research: Central za višetnička istraživanja

Ciemen: Centre Internacional Escarré per les Minorities Ètniques i les Nacions

Council of Evrope: Jezična politika

EuroMosaic: Studija Evropske komisije o manjinskim jezičnim grupama u EU

Evropean Language Council: stalna i nezavisna organizacija čije je glavni cilj kvantitativno i kvalitativno unapređenje znanja jezika i kultura Evropske unije i šire

Minority Rights Group International: NGO za ljudska prava sa kampanjama za prava manjina diljem svijeta

Regione Autonoma Friuli Venezia Giulia: Zajednice regionalnih jezika

Zgodovinske in nove manjšine in jezikovna raznolikost v jadranskih državah:
Smernice za spodbujanje večjezičnega dostopa do storitev

UVOD

Te smernice so rezultat projekta SIMPLE (*Strengthening the Identity of Minority People Leads to Equality; Krepitev identitete manjšin vodi k enakosti*), inovativne pobude za sodelovanje institucij in za krepitev zmogljivosti kadrov, ki vključuje pet jadranskih držav in je usmerjena k doseganju socialne kohezije na tem območju prek krepitev kulturnih identitet in vrednot raznolikosti manjšinskih skupnosti, ki predstavljajo avtohtono prebivalstvo ali pa ki so nedavno poselile jadranske države.

Partnerji v projektu SIMPLE so razvili skupne strategije in pristope na področju jadranskega bazena za spodbujanje enakosti in kulture nediskriminacije kot osnovnih vrednot za miroljubno sobivanje vseh državljanov brez kakršne koli diskriminacije na podlagi etničnega izvora. Projekt obravnava pet pomembnih ovir, ki omejujejo dejansko realizacijo temeljnih pravic in načel socialne pravičnosti za avtohtone in nove manjšine:

- i. jezik kot ovira za polno dostopnost storitev, tudi na ozemljih, kjer sta bilingvizem (in multilingvizem) pravno priznana;
- ii. visoko tveganje za revščino manjšin zaradi težkega dostopa do trga dela, diskriminacije pri pogojih delovnega mesta ter nezadostne zastopanosti;
- iii. zaskrbljujočo raven otrok iz manjšinskih skupin, ki niso zajeti v sisteme izobraževanja;
- iv. nezadovoljivo zastopanost težav manjšin v medijih;
- v. visoko tveganje za večkratno diskriminacijo na podlagi spola, za predsodke in nasilje do manjšin.

Projekt SIMPLE si prizadeva za izboljšanje življenjskih pogojev manjšin s preoblikovanjem ključnih dejavnikov, ki so trenutno šibki, ter s tem za zagotavljanje smernic in priporočil za oblikovanje ciljnih storitev, ki bi obravnavale slabši položaj manjšin na lokalni ravni državnim organom, združenjem manjšin, nevladnim organizacijam ter drugim lokalnim, regionalnim in nacionalnim interesnim skupinam jadranskih držav.

Te smernice so del niza petih tematskih dokumentov, ki jih je izdelal in razdelil konzorcij SIMPLE. Smernice bodo predstavljale delovna orodja, ki jih bo spodbujal Trajni jadranski observatorij manjšinskih skupnosti (Adriatic Permanent Observatory on Minority Communities), ki bo ustanovljen v okviru projekta. Observatorij pravzaprav združuje modele upravljanja, ki so bili preizkušeni v nacionalnih pilotskih projektih, nadnacionalna priporočila in orodja ter kazalnike socioloških raziskav, zato predstavlja strateški prostor za spremljanje dejanskega stanja manjšin v sodelujočih državah in predlaga možne rešitve upravljanja za specifične težave.

Vse smernice so izdane v enotnem dokumentu, ki je na voljo v šestih jezikih (angleščini, hrvaščini, albanščini, italijanščini, črnogorščini in slovenščini) ter s tem podpirajo konkretno spoznavanje in uporabo smernic s strani interesnih skupin v državah, ki sodelujejo v projektu.

Celoten niz smernic vključuje naslednje dokumente:

- Manjšine in jezikovna raznolikost v jadranskih državah: Smernice za spodbujanje večjezičnega dostopa do storitev;
- Manjšine in lokalni razvoj v jadranskih državah: Smernice za pospeševanje multikulturalnosti kot vira za trg dela;
- Manjšine in lokalni razvoj v jadranskih državah: Poslovna listina o upravljanju in pospeševanju raznolikosti;
- Manjšine in sektor izobraževanja v jadranskih državah: Smernice za izboljšanje medkulturnih pristopov v sistemih izobraževanja;
- Manjšine in mediji v jadranskih državah: Smernice za spodbujanje poštenega in nepristranskega informiranja;
- Manjšine in diskriminacija na podlagi spola ter nasilje v jadranskih državah: Smernice za preprečevanje, poročanje in boj proti večkratni diskriminaciji ter nasilju na podlagi spola.

Dokumenti so na voljo na zahtevo nacionalnih odgovornih partnerjev. Informacije in kontaktne podatke najdete na spletni strani projekta: www.simpleproject.eu.

1. OPREDELITVE

Splošne opredelitve	
Diskriminacija	Za neposredno diskriminacijo šteje dogodek, kjer je ena oseba na podlagi rasnega ali etničnega izvora obravnavana manj ugodno kot je, je bila ali bi bila v primerljivi situaciji obravnavana druga oseba. Za posredno diskriminacijo šteje dogodek, kjer navidezno nevtralna določba, kriterij ali praksa osebe določenega rasnega ali etničnega izvora postavlja v določen slabši položaj v primerjavi z drugimi osebami, razen kadar je taka določba, kriterij ali praksa objektivno upravičena z legitimnim ciljem in so sredstva za doseg tega cilja primerna in nujno potrebna. (Direktiva Sveta 2000/43/ES z dne 29. junija 2000 o izvajanju načela enakega obravnavanja oseb ne glede na raso ali narodnost)
Manjšinska skupina	Skupina oseb, ki: a) prebiva na ozemlju določene države in so njeni državljani; b) vzdržuje dolgoročne, tesne in trajne vezi s to državo; c) izkazuje prepoznavne etnične, kulturne, verske ali jezikovne značilnosti; d) je zadostno zastopana, čeprav je njenih pripadnikov številčno manj kot ostalih prebivalcev te države ali prebivalcev regije te države; e) jo vodi skrb, da bi njeni pripadniki skupaj ohranili to, kar predstavlja njihovo skupno identiteto, vključno z njihovo kulturo, njihovimi tradicijami, njihovo vero ali njihovim jezikom. (člen 1, Priporočilo 1201, ki ga je na svoji 44. seji leta 1993 sprejela Parlamentarna skupščina Sveta Evrope)
Pravice manjšin	Pravice manjšin so posamezne pravice, ki jih uživajo osebe, ki spadajo v etnično, versko in/ali jezikovno manjšino. Te posamezne pravice je mogoče uresničevati v skupnosti z drugimi člani manjšinske skupine, nekatere od teh pravic pa so lahko izvršljive le ob skupinski uporabi. (Minority Rights Group International, 2012)
Posebni ukrepi	Vrsta strategij, ki so bile zasnovane z namenom krepitev zaposlitvenih, izobrazbenih ali poslovnih priložnosti za skupine, kot so rasne ali etnične manjšine ter ženske, vendar pa se način, na katerega so ta prizadevanja izvedena, tipi ukrepov, ki jih ta prizadevanja zahtevajo ter širše posledice, ki jih imajo na našo družbo, lahko med specifičnimi programi razlikujejo. Izraz "posebni ukrepi" vključuje tudi ukrepe, ki jih v nekaterih državah lahko opišemo kot "spodbujevalni ukrepi", "ukrep za spodbujanje enakosti" ali "pozitivni ukrep" (Komisija za odpravo rasne diskriminacije, Splošno priporočilo št. 32. Pomen in obseg posebnih ukrepov na Mednarodni konvenciji o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije" CERD/C/GC/32)

Posebne opredelitve	
Jezikovna raznolikost	Prisotnost različnih jezikovnih različic v istem geografskem ali v jezikovnem repertoarju govorca. Ohranjanje in pomen jezikovne raznolikosti sta postali skupni vrednoti v evropskih družbah, ki ju je mogoče izvajati prek plurilingvalnega izobraževanja. (Svet Evrope, "Od jezikovne raznolikosti k plurilingvalnemu izobraževanju", 2007)
Jezik manjšine	Jezik manjšine je jezik, ki ga na danem ozemlju države tradicionalno uporabljajo državljani te države, ki tvorijo številčno manjšo skupino od ostalega prebivalstva, njihov jezik pa se razlikuje od uradnega jezika (uradnih jezikov) te države. (Svet Evrope, "Evropska listina o regionalnih in manjšinskih jezikih")
Multilingvizem	Sposobnost osebe, da uporablja več jezikov in soobstoj različnih jezikovnih skupnosti v enem geografskem območju. Ko je govora o politikah, je multilingvizem "politika, ki spodbuja ozračje, ki podpira polno izraženost vseh jezikov in v katerem uspeva poučevanje in učenje različnih jezikov." (Nova okvirna strategija multilingvizma, delovni dokument Evropskega parlamenta, 2005)
Plurilingvizem	Zmožnost uporabe jezikov za namene sporazumevanja in medkulturnega udejstvovanja, kjer oseba, ki jo štejejo za družbenega predstavnika, izkazuje različne stopnje poznavanja večih jezikov in izkušnje iz večih kultur. (Skupni evropski referenčni okvir za jezike)

2. NAČELA

I. Dostopne storitve upoštevajo in sprejemajo kulturno in jezikovno raznolikost

V skladu z načeli, zajetimi v Mednarodnem paktu Združenih narodov o državljskih in političnih pravicah ter v duhu Konvencije Sveta Evrope o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, je pravica do uporabe regionalnega jezika ali jezika manjšine v zasebnem in javnem življenju neodtujljiva pravica. Države morajo zagotoviti pravico do izbire z vzpostavitvijo okolja, v katerem lahko uspevajo različne ideje in informacije, kot so sporočane v različnih jezikih. Uporaba izbranega jezika je pomembna človekova pravica. Jezik je primarni označevalec identitete in prek njega zmoremo identificirati sebe in druge, prek njega nas identificirajo drugi, prek jezika zmoremo razmišljati, sporočati in se povezovati s svetom okrog nas.

II. Medkulturno izobraževanje spoštuje identitete

Kulturno identiteto vsakega učečega je treba spoštovati z zagotavljanjem kulturno primerne in odzivne kulturne izobraževanja. Prepoznavanje regionalnih jezikov ali jezikov manjšin je izraz kulturnega in jezikovnega bogastva, zato je treba njihovo uporabo podpirati in spodbujati v govoru in zapisu, v javnem in zasebnem življenju. To je mogoče doseči tudi z zagotavljanjem možnosti, da se osebe, ki ne govorijo regionalnega jezika ali jezika manjšine in ki živijo na območju, kjer je ta jezik v uporabi, tega jezika na lastno željo tudi naučijo.

III. Posebni ukrepi za manjšine ne diskriminirajo večinske skupine

V skladu z Evropsko listino o regionalnih in manjšinskih jezikih se sprejem posebnih ukrepov v prid regionalnim ali manjšinskim jezikom, katerih namen je spodbujati enakost med uporabniki teh jezikov in preostalim prebivalstvom ali ki upoštevajo njihove specifične razmere, ne šteje za dejanje diskriminacije do uporabnikov bolj razširjenih jezikov. Javno mnenje večine mora postati dovolj dojetno za dejstvo, da manjšine in njihovi jeziki obogatijo družbe, ki so zaradi tega bolj funkcionalne in bogate, raznolike in bolj demokratične.

IV. Politika enakosti in nediskriminacije

Spodbujanje politik enakosti in nediskriminacije predstavlja osnovno načelo za miroljubno sobivanje vseh ljudi, ki bivajo v pluri- in multietničnem ter pluri- in multikulturnem okolju oz. ozemlju, ne glede na njihov izvor, etnično poreklo in jezik, kjer mora vsak državljan ali skupina državljanov uživati popolno svobodo izražanja in potrjevanja lastne identitete.

V. Treba je uresničevati bilingvizem, multilingvizem in plurilingvizem

Dvojezičnost, večjezičnost in plurilingvizem pomenijo zmožnost uporabe dveh ali več jezikov in preprosto prehajanje med dvema ali več kulturami. Da lahko bilingvalne ali plurilingvalne osebe razvijejo bilingvizem ali plurilingvizem morajo slišati oba jezika v zadostnem obsegu ter imeti redno priložnosti za uporabo jezikov na vseh stopnjah. V primeru nerazpoložljivih storitev postane uporaba bilingvalizma in plurilingvalizma vse bolj otežena, kar pogosto pripelje do tveganja za odpoved pravici do uporabe lastnega jezika manjšinske skupine ali pa do omejitve jezika na znano uporabo, kar povzroča frustracije in resno ogroža spodbujanje načel enakosti ter sobivanja različnih etničnih in lingvističnih komponent določenega ozemlja, kar obenem pospešuje postopek asimilacije. Dvojezičnost, večjezičnost in plurilingvizem prinašajo tudi gospodarske prednosti, saj olajšajo učenje dodatnih jezikov, bogatijo postopke mišljenja in spodbujajo stike z drugimi ljudmi in z njihovimi kulturami.

3. MODELI UPRAVLJANJA IN DOBRE PRAKSE

Javne brezplačne prevajalske storitve za informiranje o gospodarskih dejavnostih	
Kraj	Rovinj – Rovigno – HRVAŠKA
Organizacija/e	Občina Rovinj – Rovigno
Obdobje	Od sprejema lokalnega statuta dalje / april 2012
Opis	V skladu s tem statutom (poglavje IX, člen 31) sta na območju občine Rovinj – Rovigno hrvaški in italijanski jezik povsem enakopravna in občina zagotavlja vse potrebne pogoje, s katerimi jamči za enakopravno uporabo obeh jezikov v javnem življenju in uradnem okolju lokalnega prebivalstva. Druge pravice manjšin so navedene v poglavju I, v členih 7-8; v poglavju V, v členu 22; v poglavju IX, v členih 31–44 in v poglavju X, v členih 45-48). Občina je nedavno izdala akt s priporočili za vse gospodarske in odgovorne osebe, ki zagotavljajo storitve za državljane, s katerim jih poziva, naj upoštevajo člene lokalnega statuta v zvezi s spoštovanjem (hrvaško-italijanskega) dvojezičnosti pri zapisu imen podjetij, vrste storitev ali dejavnosti, ki jo ponujajo, delovnega časa in drugih pomembnih informacij na pročeljih svojih prostorov. Priporočilo, ki ga je podpisal župan občine, vsebuje tudi povabilo k vzpostavitvi stika z lokalnim Oddelkom za splošne in občinske administrativne zadeve, kjer lahko državljani zaprosijo za brezplačne storitve prevajanja iz hrvaščine v italijanščino in obratno.
Značilnost podvajanja	<ul style="list-style-type: none"> Ponujanje brezplačnih storitev prevajanja za spodbujanje dvojezičnosti in upoštevanja predpisov in načel glede manjšinskih pravic.
Informacije in kontakti	Mesto Rovinj-Rovigno / Città di Rovinj-Rovigno Matteotti Square 2 - 52210 Rovinj-Rovigno, Hrvaška. Tel: 052/805-218 /805-228 (www.rovinj.hr)

Enotni državni urad za podporo slovenski jezikovni manjšini pri dostopu do javnih storitev	
Kraj	Dežela Furlanija-Juljska krajina – ITALIJA
Organizacija/e	Prefektura v Trstu (Italija); Italijanska Agencija za prihodke (Agenzia delle Entrate)
Obdobje	Od leta 2007
Opis	Zakon št. 482 z dne 15. decembra 1999 "Zakonska določila za zaščito zgodovinskih jezikovnih manjšin"/ Zakon št. 38 z dne 23. februarja 2001 "Zakonska določila za zaščito slovenske jezikovne manjšine dežele Furlanije-Juljske Benečije" – 8. člen: Uporaba slovenskega jezika v javni upravi; 10. člen: Javni Znaki in zemljepisna imena. Dne 21. decembra 2007 je bil ustanovljen "Enotni državni urad za Slovence", katerega namen je zagotavljanje posebnih pravic slovenske narodne manjšine. Urad je bil ustanovljen zahvaljujoč dogovoru med Prefekturo v Trstu, Regionalnim uradom za šolstvo, Uradom SIIT 3 (za integrirane infrastrukture in prevozne storitve) Ministrstva za promet in italijansko Agencijo za prihodke (Agenzia delle Entrate), ki je podpisala pogodbe, vključujoč njene regionalne urade. Urad je zadolžen za opravljanje naslednjih nalog: <ul style="list-style-type: none"> Prevod aktov v slovenski jezik in njihova izročitev upravnim organom v tržaški pokrajini; urad prejme navedene akte, jih prevede in preda pristojnim organom, da lahko začnejo z izvajanjem postopkov; Komunikacija v slovenskem jeziku s člani slovenske jezikovne manjšine, ki želijo uporabljati slovenski jezik v svojih odnosih s pristojnimi organi, navedenimi v 4. členu zakona št. 38/2001; Na zahtevo pristojnega organa, navedenega v 4. členu, bo urad prevedel iz italijanskega v slovenski jezik vso korespondenco ter akte in sklepe namenjene javni uporabi in naslovljene na občane, ki so zahtevali njihovo izdajo v italijanskem in slovenskem jeziku v skladu z 8. členom zakona št. 38/2001. Na spletu pa so na voljo obrazci v zvezi s ponujenimi storitvami v slovenskem jeziku.

Značilnost podvajanja	<ul style="list-style-type: none"> Zagotavljanje normativnih in zakonskih pogojev namenjenih zaščiti in razvoju manjšinskih pravic; Zagotavljanje hitrih informacij preko spleta in dostopa do javnih storitev v manjšinskih jezikih.
Informacije in kontakti	<ul style="list-style-type: none"> Uradni list št. 297 z dne 20. decembra 1999; Uradni list št. 56 z dne 8. marca 2001. <p>Sportello Unico Statate per gli Sloveni (S.U.S.S.)/ Drzavno Splosno Okence za Slovence (D.S.O.S.) Via dei Piccardi, 9 - 34141 Trst, Italija. (www.prefettura.it/trieste/contenuti/3350.htm)</p>

Urad za dvojezičnost in tuje jezike	
Kraj	Avtonomna pokrajina Bolzano – ITALIJA
Organizacija/e	Urad za dvojezičnost in tuje jezike na oddelku za italijansko kulturo v pokrajini Bolzano
Obdobje	Od leta 1961
Opis	Spodbujanje učenja nemškega in tujih jezikov s strani italijanskih skupin je zelo pomembna strateška naloga Urada za dvojezičnost in tuje jezike na oddelku za italijansko kulturo. Učenje tujih jezikov z izvajanjem kulturnih in izobraževalnih programov se razlikuje glede na jezik in starostno skupino udeležencev. Eden od tečajev pripravi udeležence na dvojezičnost izpit (Patentino A/B). Zakon št. 1165 z dne 23. oktobra 1961 določa višino dodatka za dvojezičnost za javne uslužbenke zaposlene v pokrajini Bolzano je bil pozneje spremenjen z zakonom št. 454 iz leta 1980 in 22. členom zakona št. 354 iz leta 1997, ki je povezal navedeni dodatek z različnimi "ocenami" (od A do D) potrdila o znanju italijanskega in nemškega jezika (t.i. patentino), ki je zaposlene ločilo od delovnega mesta, ki so ga zasedali.
Značilnost podvajanja	<ul style="list-style-type: none"> Spodbujanje rabe manjšinskega jezika in kulture med manjšinskim prebivalstvom, da bi olajšali komunikacijo in skupno življenje.
Informacije in kontakti	<p>Provincia di Bolzano - Ufficio Bilinguismo e lingue straniere »Edificio Plaza«, Via del Ronco 2, 39100 – Bolzano, Italija Tel: +39 0471 41 1260 Fax: +39 0471 41 12 79 @: ufficio.bilinguismo@provincia.bz.it (www.provincia.bz.it/centromultilingue)</p>

4. POMEMBNI EVROPSKI IN JADRANSKI AKTERJI

Italijanska unija, Reka-Fiume/Koper-Capodistria (Hrvaška in Slovenija)	
Tipologija	Manjšinska skupina
Redne dejavnosti	<ul style="list-style-type: none"> Zagotavljanje jezikovne podpore; Vodenje kulturnih društev in športnih programov; Zastopa institucije italijanske narodne skupnosti; Vodenje šolskih dejavnosti; Ohranjanje in razvoj narodne identitete ter kulturne in jezikovne raznolikosti članov italijanske narodne skupnosti; Vzdrževanje celovitosti in nedeljivosti italijanske manjšine v Sloveniji in na Hrvaškem.
Vloga pri izvajanju smernic	<ul style="list-style-type: none"> Spremljanje izvajanja prava o pravicah manjšinskih skupin; Posredovanje informacij o manjšinskih skupinah medijem; Podpora in izboljšanje prevodov učbenikov za manjšinske šole.
Informacije in kontakti	<p>Via delle Pile-Uljarska 1/IV, 51000 - Reka-Rijeka, Hrvaška. Tel: +385(0)51338285(911) Fax: +385(0)51212876 @: amministrazione@unione-italiana.hr Via Boris Kidric 35 - Kidriceva ul. 35, 6000 Capodistria-Koper, Slovenija Tel: +386(0)56311220(1) +386(0)5 63 11 223 Fax: +386(0)5 63 11 224 @: unione.it.cap@siol.net</p>

Istrska regija (Hrvaška)	
Tipologija	Lokalna in regionalna uprava
Redne dejavnosti	Upravljanje političnega, družbenega in javnega življenja na lokalni in regionalni ravni.
Vloga pri izvajanju smernic	<ul style="list-style-type: none"> Spremljanje izvajanja prava o pravicah manjšinskih skupin na regionalni in lokalni ravni; Izdelava akcijskih načrtov, namenjenih krepitevi dvojezičnosti in manjšinskim pravicam v zvezi z dostopnostjo do javnih storitev; Podpora pri ustanovitvi Agencije za podporo večjezičnosti, ki je bila testirana v okviru projekta SIMPLE.
Informacije in kontakti	<p>Istrska regija Flanatička, 29 - 52100 Pula – Pula, Hrvaška. Tel: 00385 52 830 872 @: uprava@istra-istria.hr (www.istra-istria.hr)</p>

Avtonomna dežela Furlanija Julijska krajina (Italija)	
Tipologija	Avtonomna regija
Redne dejavnosti	Upravljanje političnega, družbenega in javnega življenja na regionalni ravni.
Vloga pri izvajanju smernic	<ul style="list-style-type: none"> Spremljanje izvajanja prava o pravicah manjšinskih skupin na regionalni in lokalni ravni; Izdelava akcijskih načrtov, namenjenih krepitevi dvojezičnosti in manjšinskim pravicam v zvezi z dostopnostjo do javnih storitev;
Informacije in kontakti	<p>Regione Autonoma Friuli Venezia Giulia Piazza Unità d'Italia, 1 - 34121 – Trst, Italija. Tel: +39 040 3771111 @: regione.friuliveneziagiulia@certregione.fvg.it</p>

Evropski center za manjšinska vprašanja - ECMI	
Tipologija	NGO, ki sodeluje pri reševanju sporov in medetničnih odnosov
Redne dejavnosti	Evropski center za manjšinska vprašanja (ECMI) opravlja raziskave osredotočene na prakso in politiko, posreduje informacije in dokumentacijo, in nudi svetovalne storitve v zvezi z odnosi med večino in manjšinami v Evropi. Služi evropskim vladam in regionalnim medvladnim organizacijam, kot tudi preostalim nedominantnim skupinam. Središče sodeluje z akademsko skupnostjo, mediji in širšo javnostjo preko pravočasnega zagotavljanja informacij in analiz.
Vloga pri izvajanju smernic	<ul style="list-style-type: none"> Zagotavljanje informacij in spletnih virov, ki se nanašajo na manjšinske pravice in jezike, kot tudi kulturo in raznolikost, z uporabo projektnih modelov in možnosti usposabljanja.
Informacije in kontakti	Evropski center za manjšinska vprašanja (ECMI) Schiffbrücke 12, D-24939 - Flensburg, Nemčija Tel: +49 (0) 461 14149-0 Fax: +49 (0) 14149-19 @: info@ecmi.de

Zvezna unija evropskih narodnosti - FEUN	
Tipologija	NGO avtohtonih, narodnih manjšin v Evropi.
Redne dejavnosti	<ul style="list-style-type: none"> Zastopa interese evropskih manjšin – na regionalni, nacionalni in predvsem na evropski ravni; Deluje skupaj z Evropsko unijo, Svetom Evrope in Združenimi narodi in predstavlja glas manjšin in mednarodnih organizacij zlasti v Evropski uniji in Svetu Evrope, kot tudi Združenih narodih in OVSE (Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi).
Vloga pri izvajanju smernic	Zagotavljanje informacij in spletnih virov, ki se nanašajo na pravice avtohtonih manjšin in jezike, z velikim obsegom dokumentov in informacij o kongresih FUEN-a (Zvezne unije evropskih narodnosti) in koristnih povezav.
Informacije in kontakti	FUEN Schiffbrücke 41, 24939 - Flensburg, Nemčija. Tel: 0049 - 461-12855 @: info@rml2future.eu

Minority Rights Group International	
Tipologija	NGO za človekove pravice
Redne dejavnosti	Deluje z namenom zagotavljanja pravic pripadnikov etničnih, verskih in jezikovnih manjšin in avtohtonih ljudstev po vsem svetu, ter spodbujanja sodelovanja in razumevanja med različnimi kulturnimi skupnostmi.
Vloga pri izvajanju smernic	Zagotavljanje informacij in spletnih virov, ki se nanašajo na manjšinske pravice in jezike, z velikim obsegom dokumentov in informacij v zvezi z vsemi evropskimi in svetovnimi državami.
Informacije in kontakti	Minority Rights Group International 54 Commercial Street - E1 6LT - London, Velika Britanija Telephone: +44 (0)20 7422 4200 Fax: +44 (0)20 7422 4201 @: minority.rights@mrgmail.org

Druga manjšinska telesa	
Tipologija	Manjšinska telesa
Redne dejavnosti	Zagotavljanje podpore članom manjšinskih skupin, da bi ohranili ter naprej razvijali njihove specifičnosti, njihove jezikovne in kulturne običaje ter tradicije Izvajanje kulturnih programov tako za svoje lastne člane kakor tudi večinske skupine, da bi potrdili svojo prisotnost na tem območju in okrepili socialno sožitje in sodelovanje v lokalni skupnosti
Vloga pri izvajanju smernic	Spremljanje in promocija praktičnih dejavnosti z namenom izboljšanja manjšinskih pravic na tem območju, zlasti glede dostopa do kakovostnih storitev Spodbujanje načela jezikovne raznolikosti, dvojezičnosti in večjezičnosti preko stalnega sodelovanja z lokalnimi in regionalnimi oblastmi Zagotavljanje podpore šolam in drugim manjšinskim institucijam pri njihovem delovanju in prevajanju učbenikov
Informacije in kontakti	Upravni oddelek za Italijansko narodno manjšino in druge etnične skupine A.Rismondo, 2 - 52210 - Rovinj-Rovigno, Hrvaška. Tel: 052/830-872 Fax: 052/842-123 @: talz-nacm@istra-istria.hr

5. ŠTUDIJA PRIMERA: VEČJEZIČNA PODPORN AGENCIJA ISTRSKE REGIJE

Agencija večjezične podpore je pilotna služba, ki jo je vzpostavila Istrska regija v okviru EU čezmejnega projekta SIMPLE (krepitev identitete manjšinskih ljudi vodi do enakosti) in ki ga sofinancira Program Jadranskega IPA CBC 2007-2013.

Agencija je javna služba za jezikovno pomoč državljanom in lokalnim ali javnim organom, v kontekstu zgodovinskih in novih manjšinskih skupnosti, ki nudijo storitve v več jezikih: italijanščini, hrvaščini, črnogorščini, slovenščini in albanščini.

Agencija deluje v sklopu Upravnega oddelka za italijansko narodno manjšino in drugih etičnih skupnosti Istrske regije – Istra, ki se nahaja v Rovinju – Občina Rovinj, A.Rismondo St. 2; Tel. 052/830-872; Faks 052/842-123; e-mail: talz-nacm@istra-istria.hr.

Cilji službe:

1. Krepitev socialne kohezije med različnimi nacionalnimi in manjšinskimi skupnostmi s pomočjo krepitve in spodbijanja vrednot kulturne in jezikovne raznolikosti kot odraz kulturnega in socialnega bogastva;
2. Spodbujati idejo, da dvo in večjezičnost ni neke vrste dodaten strošek in privilegij, temveč naložba v sedanost in prihodnost;
3. Dajati prednost javni uporabi in študiju manjšinskega jezika, s posebnim poudarkom na avtohtona krajevna imena, imena ulic in cest ter pomembnih zgradb;
4. Krepiti zavedanje državljanov o obstoječih pravicah in orodjih manjšin za dostop do lokalnih javnih služb;
5. Krepiti socialno sožitje in sodelovanje z informacijami o zgodovinskih in novih manjšinah ter z njihovo vlogo v lokalni skupnosti;
6. Lajšati in spodbujati uporabo manjšinskih jezikov v pisavi in govoru, v javnem in uradnem življenju, s promoviranjem načel dvojezičnosti in večjezičnosti;
7. Podpirati manjšinske skupnosti pri spodbujanju in spremljanju izvajanja pravic manjšin;
8. Omogočiti negovorečim manjšinskega jezika učenje manjšinskega jezika in kulture s pomočjo ciljnih javnih služb.

Ciljni uporabniki Agencije:

Ciljni uporabniki so: manjšinska združenja in ustanove-šole, lokalne in regionalne javne oblasti, državljanji in javna uprava, socialne organizacije, javne in zasebne inštitucije ter organizacije, ki nudijo storitve državljanom.

Storitve Agencije:

1. Jezikovna pomoč državljanom in javni upravi z izpolnjevanjem potreb in izboljševanjem priložnosti dnevnih stikov med manjšino in "prevladujočimi" skupinami:
  - prevod javnih in zasebnih obvestil o raznih gospodarskih temah in javnih/zasebnih storitvah (zdravstvo, socialno skrbstvo, pokojninsko zavarovanje, davčna uprava, javne službe, trgovine, agencije, restavracije, banke, pošte in ostalo);
  - krepitev spletnih strani javnih uprav na vseh ravneh, z namenom zagotavljanja uporabnikom spletni dostop do predpisov in obrazcev (javni dokumenti, publikacije in orodja mestnih občin) prevedenih v manjšinskem jeziku;
  - spodbujanje jezikovnih tečajev za usposabljanje tistih javnih uslužbencev, ki potrebujejo znanje manjšinskega jezika (policisti, zdravniki in medicinske sestre, specializirani strokovnjaki, bančni in poštni uslužbenci, prodajalci in ostale storitve);
2. Podpora lokalnih in regionalnih oblasti pri prevodu uradnih aktov in osnovnem usposabljanju manjšinskega jezika:
  - priprava glosarja osnovne upravno-zakonodajne terminologije z namenom doseči standardizirane modele za prevajanje, ki se uporabljajo na lokalnem in regionalnem nivoju;
  - usposabljanja za prevajalce za istim ciljem, kjer in če je mogoče, so podprta s strani lokalnih omrežij in ustrezne tehnologije (npr. specializirani računalniški programi, ki so dostopni na spletu in so v skupni rabi vseh lokalnih ali regionalnih javnih uprav z namenom zagotoviti veljavno, standardizirano mrežo prevodov).
3. Praktična podpora državljanom in ustanovam pri prevodu aktov, dokumentacije in obveznih in/ali uporabnih javnih obvestil (brezplačno prevajanje HRV-IT in obratno);
4. Pomoč manjšinskim šolam pri prevodu knjig v dogovoru s predstavniki manjšinskih šol in skladno z drugimi pomembnimi temami (osnutek načrta potreb in podpore pri iskanju možnih rešitev);
5. Jezikovna in finančna pomoč pomembnim organom pri pregledu dvojezičnih prometnih znakov in spodbujanje dejavnosti, katerih namen je ohranjanje avtohtonih krajevnih imen;
6. Zagotavljanje dostopnosti informacij o pravicah državljanov in lokalnih javnih služb v smislu pravic manjšin in jezikovne raznolikosti (informativna brošura, ki vsebuje seznam glavnih pravnih aktov za državljanje in pravice manjšin z ustreznimi viri informacij – lokalne spletne strani, arhivi, dostop preko spleta, shema javnih storitev na lokalnem nivoju in dostopu manjšini);
7. Posredovanje informacij o vlogi in pomenu manjšin in jezikovni raznolikosti ter spodbujanju vrednot dvo- in večjezičnosti kot prispevek h kulturnemu, družbenemu in gospodarskemu bogastvu ozemlja (informativna brošura, ki vsebuje veljavno zgodovinsko-pravno in kulturno podporo pri informiranju o vlogi in pomenu avtohtonih, zgodovinskih in/ali novih manjšin: krajši opis glavnih zgodovinskih dejstev na podlagi obstoja manjšin, strukture in dostopnosti manjšinskih ustanov, kontaktne strani, elektronska pošta, tel./faks številke, delovni čas, idr.) in dejavnosti manjšinskih ustanov, ki so bistven prispevek k skupnemu življenju na tem ozemlju);
8. Pomoč manjšinskim društvom pri ohranjanju in spodbujanju manjšinskih običajev in kulturne tradicije, predvsem z name-

nom, da ti postanejo vidni in znani med večino s pomočjo ustreznega sistema informacij:

- - podpora pri informiranju javnosti in medijskih projektih o delovanju manjšine v medijih večinskega jezika z namenom spodbujati manjšinski jezik in kulturo v javnem življenju in zagotoviti njeno vitalnost (letaki, brošure, časopisje, revije, lokalni radio in TV programi, spletne strani, itd.), ozaveščanje javnosti o kulturnih in jezikovnih tradicijah ter vrednotah manjšine.

9. Lokalnim upravam zagotoviti simultano prevajanje na konferencah, razpravah, srečanjih in kulturnih ter športnih dogodkih, ki jih organizirajo različne športne in kulturne organizacije z namenom spodbujati uporabo jezikov manjšin v javnem življenju in zagotoviti državljanom pravico do govora v svojem jeziku.

Organizacija Agencije

Delovni čas:

Pilotna Agencija je odprta za javnost 18 ur na teden, 3-krat tedensko.

Za posebne potrebe uporabnikov je služba na voljo tudi po predhodnih najavah.

Lokacija:

Agencija se nahaja med Sedežem upravnega oddelka italijanske narodne manjšine in Drugih etničnih skupin v Rovinju-Rovigno, A.Rismondo 2, Tel. 052/830-872 Fax 052/842-123, kjer ima svojo pisarno, 1 računalnik, 1 fotokopirni stroj, telefon in faks, vse potrebne slovarje in različna besedila na temo jezikovne raznolikosti in pravic manjšin.

Elektronski naslov Agencije je simple@istra-istria.hr

Osebe:

Vodja Agencije (1):

Kompetence in izkušnje:

- univerzitetna izobrazba iz humanističnih ali družbenih znanosti
- odlično znanje angleškega jezika in aktivno znanje italijanščine, govorno in pisno
- članstvo in sodelovanje v dejavnostih društev, organizacij civilne družbe in inštitucij na področju spodbujanja in varstva pravic manjšin
- najmanj 5 let delovnih izkušenj na ustreznem delovnem mestu.

Naloge:

Spremlja delovanje Agencije in koordinira celotno dejavnost, zlasti:

- nudi informacije (ustno in/ali pisno) o pravicah državljanov in dostopnosti javnih služb – Javni urad za dvojezičnost (na enem mestu);
- sodeluje z regionalnimi in lokalnimi upravami z namenom predlagati in organizirati glavne ukrepe za potek informacij o pravicah državljanov in javnih socialnih storitvah, predvsem pravicah manjšin;
- predlaga ukrepe in se usklajuje z raznimi manjšinskimi in drugimi inštitucijami o potrebnih oblikah jezikovne pomoči za prevajanje upravnih aktov in obveznih ali koristnih javnih obvestil;
- zagotavlja podporo manjšinskim šolam glede prevodov učbenikov;
- kontaktira oblasti in ustrezne organe na različnih nivojih z namenom zagotoviti dvojezične prometne znake, dvojezična uradna imena krajev in toponimov;
- nudi podporo pri prevodih upravnih aktov in spodbujanju osnovnega usposabljanja manjšinskega jezika (tečaji za javne uradnike in druge pomembne faktorje-osebne skupine);
- organizira tečaje za uradne prevajalce s ciljem poenotiti terminologijo uradnih aktov v določenem območju in zagotoviti, kjer je to mogoče, tehnološko podporo;
- zbira material za prevod, ki prihaja s strani državljanov in javnih ali zasebnih inštitucij, in zagotavlja visoko kakovost in pravočasnost prevodov.

Strokovni prevajalec (1 ali več – zavis od ciljne jezikovne manjšine)

Kompetence in izkušnje:

- strokovni prevajalec, univerzitetna izobrazba humanistične ali družbene znanosti-jeziki
- najmanj 5 let delovnih izkušenj na ustreznem delovnem mestu.

Naloge:

Prevaja vse akte, ki jih izda Agencija, in vsa ostala dogovorjena besedila ter je na voljo državljanom za prevod aktov, brošur, letakov, javnih pozivov in drugih pisnih besedil z namenom olajšati dvojezično ali večjezično komunikacijo med večino in manjšino, med državljanji in predstavniki javnih služb.

6. PRIPOROČILA

Spodbujanje kulturne in jezikovne raznolikosti– dodana vrednost:

Da bi spodbudili socialno kohezijo in vrednote kulturne in jezikovne raznolikosti, bo potrebno zagotoviti stalne oblike informacijskih kampanj in “medijskih projektov” o manjšinskih in etničnih skupinah, njihovem zgodovinskem ozadju, o pojmu avtohtonosti, njihovih aktivnostih in storitvah. V zvezi s tem je zelo pomembno, da se izboljša vloga javnih medijev “večine” pri predstavitvi, obravnavi, spodbujanju manjšin, njihovih kultur in jezikov (predvsem javna TV in radio programi, časopisje in revije, spletne stran in omrežja uradnih uprav) z jasno navedbo, da predstavljajo manjšine “dodano vrednost” v vseh družbah kot mostovi multikulturalizma in temelj, na katerem stoji Evropska Unija. Ti projekti ne smejo biti zasnovani za potek informacij v krogu manjšinskih skupin, temveč jih je treba nasloviti na večinsko javno mnenje in opozoriti na obstoj manjšin in njihovih jezikov.

Spoštovanje identitet in medkulturnega izobraževanja

Kulturno identiteto posameznega učenca je treba spoštovati z zagotavljanjem ustreznega in odzivnega kakovostnega kulturnega izobraževanja vseh. Pristnega medsebojnega spoštovanja ne more biti brez poznavanja “drugega” in drugega jezika. Le z znanjem dveh ali treh jezikov in gibanjem v dveh ali več kulturah se lahko zagotovi dostop do prave dvojezičnosti/večjezičnosti in to pomeni zmožnost uporabe dveh ali več jezikov in gibanje v dveh ali več kulturah. Zato je potrebno zagotoviti možnosti za učenje drugega jezika in kulture v okolju medsebojnega zaupanja in spoštovanja. Javna uprava bi morala poiskati načine za nenehne spodbujanje učenja manjšinskega jezika in kulture.

“Posebni ukrepi” za manjšine ne diskriminirajo večinske skupine

“Posebni ukrepi” za manjšine (posebni programi za spodbujanje spretnosti določenih skupin ali kvot med politično zastopnostjo, izobraževanju in zaposlovanjem), uvedeni v korist zapostavljenih skupin, ne predstavljajo privilegijev za te skupine in ne diskriminirajo drugih delov družbe, če izpolnjujejo določene pogoje in služijo k ravnovesju diskriminacijskega vedenja. To načelo bi morala pojasniti javna uprava in uradni/javni mediji, poleg tega pa bi moralo to postati del medkulturnega izobraževanja, izobraževanja o raznolikosti.

Spremljanje dostopnosti javnih storitev za manjšine

Da bi zagotovili delovanje javnih storitev članov manjšin in omogočili dostop do dvo/večjezičnih javnih storitev, je pomembno nenehno spremljati ozemlje in zbirati podatke o obstoječem položaju manjšin in etničnih skupin ter uporabo obstoječih pravil in pravnih aktov v vsakdanjem življenju. Nadzor mora zagotoviti lokalna uprava ob podpori ustreznih združenj manjšin z namenom pripraviti veljavne in zanesljive analize ter jasne akcijske načrte. Takšni načrti morajo vključevati zaposlovanje članov manjšinskih skupin v javnem sektorju in znanje manjšinskega jezika s strani javnih uradnikov kot tudi dvo/večjezični formularji, ki jih izdaja lokalna in regijska uprava, sodišča, zemljiškoknjižna pisarna, luška oblast, davčne uprave, občinski obrati za oskrbo z vodo in energijo, zdravstvo, socialna služba, pokojninsko zavarovanje, pošte, banke, promet, itd.). Posebno pozornost je treba nameniti storitvam javnih in zasebnih gospodarskih podjetij (trgovine, restavracije, tržnice, itd.).

Opazna dvo/večjezičnost – osebna izkaznica dvo/večjezičnega ozemlja

Spodbujanje načel dvo/večjezičnosti je močno vezano na pravico opaznosti dvo/večjezičnosti kot na primer na način, da je ozemlje takoj označeno kot “drugačno” in celo tujci bi tako vedeli, da je na tem nekaj posebnega. Zato bi morala javna uprava na vseh nivojih okrepiti prizadevanja za zagotovitev dvo/večjezičnih prometnih znakov, javnih obvestil, imen ulic, komercialnih podjetij, javnih in zasebnih ustanov in organov ter ohranitev lokalnih krajevnih imen.

Podpora manjšinskim šolam

Za podporo manjšinskim šolam bi bilo nujno treba izboljšati prevode učbenikov na vseh ravneh izobraževanja. Politični in upravni organi na lokalni, regionalni in nacionalni-ministrski ravni bi morali skupno z manjšinskimi združenji zagotoviti vse potrebne pogoje za zagotovitev prevodov učbenikov za manjšinske šole kot nujni pogoj za njihov obstoj in razvoj.

Dostopnost manjšin do kulturnih in športnih dogodkov

Lokalne in regionalne uprave bi morale spodbujati in podpirati kulturne in športne aktivnosti v manjšinskem jeziku kot tudi simultano prevajanje kulturnih in športnih aktivnosti v jezik večine. Za tovrstno izvedbo bi morale zagotoviti tudi vso potrebno tehnično podporo (kabine za simultano prevajanje in ustrezno število poklicnih prevajalcev).

Lokalne mreže – pomemben člen pri spodbujanju jezikovne raznolikosti

Za spodbujanje jezikovne raznolikosti in manjšinskih pravic bi morale lokalne inštitucije in organi zagotoviti vse pogoje za krepitev lokalnih omrežij, katerih cilj je izboljšanje dostopa do javnih storitev in zadovoljevanje potreb manjšin kot del “večinske” javnosti. Ti projekti ne bi smeli biti zasnovani le za pretok informacij v krogu manjšin, temveč bi morali biti naslovljeni na večinsko javno mnenje in tako ostale seznaniti z obstojem manjšin in njihovih jezikov.

7. OSNOVNA LITERATURA

Svet Evrope, Evropska listina o regionalnih ali manjšinskih jezikih, 1992

Svet Evrope, Okvirna konvencija za varstvo narodnih manjšin, 1995

ECMI, Delovni dokument 61 o Kazalniki in Evropska listina o regionalnih ali manjšinskih jezikih, 2012.

Evropska komisija, LACE: Jezikovna raznolikost v Evropi, Medkulturne kompetence, razvite v obveznem izobraževanju tujih jezikov v Evropski uniji, 2011.

Evropska komisija, Študija o pomenu večjezičnosti za ustvarjalnost, 2009

Evropski parlament, POROČILO s priporočili glede evropskih regionalnih in manj rabljenih jezikov– jeziki manjšin v EU – v okviru širitve in kulturne raznolikosti, Odbor za kulturo, mladino, izobraževanje, medije in šport, 2003

Mesto Rovinj-Cittá di Rovigno (CRO), Statut mesta/Statuto della Città di Rovinj-Rovigno, 2009

Italijanski parlament, Zakon št. 482 z dne 15. decembra 1999: “Norme in materia di tutela delle minoranze linguistiche storiche”.

Italijanski parlament, Zakon št. 38 z dne 23. februarja 2001 “Pravilnik o zaščiti slovenske jezikovne manjšine v deželi Furlaniji-Juljska krajini”.

Občina Zgonik (Trieste - Italy), Statuto Comunale/Občinski Statut, 2004

OSCE, Visoki komisar za narodne manjšine, Priporočila o policijskem delu v večetničnih družbah, 2006

Združeni narodi, Pravice manjšin: Mednarodni standardi in smernice za izvajanje, 2010.

Koristne povezave:

Adum: Informacije o relevantnih EU programih za sofinanciranje manjšinskih projektov

Atlantis: Raziskave o manjšinskih jezikih

Avtonomna pokrajina Bolzano: Večjezično središče

BBC: Jeziki po vsej Evropi

Centre for Multiethnic Research: Center za več-etične raziskave

Ciemen: Centre Internacional Escarré per les Minories Ètniques i les Nacions

Council of Europe: Enota za jezikovno politiko

Euromosaic: Študija evropske komisije o skupinah manjšinskih jezikov v EU

European Language Council: stalno in neodvisno združenje, katerega glavni cilj je kvantitativno in kvalitativno izboljšanje znanja jezikov in poznavanje kultur v EU in zunaj nje.

Minority Rights Group International: Nevladna organizacija s področja človekovih pravic s kampanjami za pravice manjšin po vsem svetu.

Regione Autonoma Friuli Venezia Giulia: Regionalne jezikovne skupnosti